

”Aurinkokettu, syntylaulaja”.

Autoetnografinen tutkielma kirjoittamisen rihmastoista, affekteista ja liminaalisuudesta.

Asa Palo

Pro gradu -tutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, kotimainen kirjallisuus

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, kotimainen kirjallisuus

Asa Palo

”Aurinkokettu, syntylaulaja”. Autoetnografinen tutkielma kirjoittamisen rihmastoista, affekteista ja liminaalisuudesta

Sivumäärät: 86 sivua

Tutkin pro gradu -tutkielmassani kirjoittamisen rihmastoja sekä siihen liittyviä affekteja ja liminaalisuutta. Kirjoittamisen rihmastoon kuuluvat niin kirjoittamiseen vaikuttavat ja sitä tukevat ihmiset kuin myös ei-inhimilliset toimijat ja paikat. Kirjoittamiseen liittyy myös liminaaleja tiloja, joissa ollaan kynnyksellä vanhan ja uuden tekstin tai tilanteen välissä.

Tutkimukseni on autoetnografista kirjoittamisen tutkimusta. Tutkimuskohteinani ovat yhden ruonoteoskäsikirjoitukseni kustantamokierros, kustannuspäätös ja kustannusprosessin epäonnistuminen, sekä toisaalta siihen limittyvät toisen käsikirjoituksen syntyvaiheet. Aineistonani ovat työpäiväkirjamerkinnot, sähköpostit, käsikirjoitusten versiot ja sosiaalisen median julkaisut.

Affektit toimivat minulle usein tekstin lähtökohtina, joten niillä on tärkeä osa kirjoittamisessa. Toisaalta itse kirjoittamiseen liittyy usein affekteja esimerkiksi turhautumisen ja innostumisen muodossa. Kolmanneksi kustannuspäätöksen odottaminen, kustannussopimuksen saaminen ja sopimuksen purkaminen tuottavat erilaisia affekteja.

Affektit ovat osa kirjoittamisen rihmastoa, joka muuttuu ja muovautuu aina uudelleen elämän aikana. Rihmastooni on kuulunut esimerkiksi kanssakirjoittajia, esilukijoita, muita ystäviä ja läheisiä, runojen muusia, eläimiä, jumaluuksia ja paikkoja. Erityisesti liminaalitulassa, jossa esimerkiksi odotetaan kustannuspäätöstä, tai jossa kustannusprosessi pitkittyy tai mutkistuu, rihmaston osaset tuovat tukea ja pitävät yllä toivoa ja kirjoittamista.

Avainsanat: affektiteoria, autoetnografia, kirjoittaminen, kirjoittamisen tutkimus, kotimainen kirjallisuus, kustannusprosessi, liminaali, muusat, queer, rihmasto, runous, kvääri

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat	5
1.2	Tutkimusaineisto ja tutkimuskysymykset	6
1.2.1	Aineisto	6
1.2.2	Tutkimuskysymykset	7
1.3	Teoreettinen tausta ja keskeiset käsitteet	8
1.3.1	Autoetnografia ja kirjoittamisen tutkimus	8
1.3.2	Affektiteoria	12
1.3.3	Liminaali	13
1.3.4	Rihmasto	14
1.3.5	Queer-tutkimus	15
2	Rihmasto eli kaikki liittyy kaikkeen	17
2.1	Kirjoittajayhteisöllisyys	17
2.1.1	Kirjoittajayhteisöllisyyteni lyhyt historia	18
2.1.2	Rihmasto	21
2.1.3	Rihmaston tuki ja palautteen tärkeys	22
2.2	Pelkoa, toivoa ja hylkäyskirjeitä	24
2.2.1	Käsikirjotus lähtee kustantamokierrokselle	25
2.2.2	Hylkäyskirjeiden kannustus ja lannistus	27
2.2.3	Toivoa ja luopumista	29
2.3	Kirjoittamisen rihmasto	31
2.3.1	Muusain otteessa	31
2.3.2	Vaikutteet ja inspiraationlähteet	34
3	Epäonnistunut kustannusprosessi	38
3.1	Vaikuttaa vähän liiankin hyvältä	39
3.1.1	Onnellisuuden affekti	40
3.2	Kustannusprosessin mutkistuminen	41
3.2.1	Kirjailijan ja kustannustoimittajan välinen luottamussuhde	42
3.2.2	Kustantajan vastaamattomuuden aiheuttamat affektit	46
3.3	Sopimuksen purku	48
3.3.1	Sopimuksen purkamisen affektit	49
3.3.2	Käsikirjoituksesta luopuminen	52

4	Liminaaltilasta syntyy laulujen rihmasto	54
4.1	<i>Syntylaulujen</i> rihmastoinen rakenne	54
4.1.1	Hahmot ja etäännytyt	55
4.1.2	Rihmasto ja (epä)symmetria	58
4.2	Kvääri kirjoittaminen	59
4.2.1	Kväärejä lauluja	60
4.2.2	Tekstin kanssa yhdessä kehkeytyminen	65
4.2.3	Lempeä taiteellinen aktivismi	67
4.3	Kirjoittamisen affektit	69
4.3.1	Kivuliaita rakkauslauluja liminaaltilasta	69
4.3.2	Kustannusprosessin epäonnistumisen vaikutus <i>Syntylauluihin</i>	73
4.3.3	Kirjoittamisen esteet ja miten niitä ylitetään	75
5	Lopuksi	80
	Lähteet	82

1 Johdanto

Pro gradu -tutkielmani on autoetnografinen tutkimus kirjoittamisen vaiheista. Tutkin rihmaston ja liminaalisuuden käsitteiden sekä affektiteorian avulla kirjoittamistani, erityisesti toisiinsa limittyviä runokokoelman käsikirjoituksen epäonnistunutta kustannusprosessia ja uuden käsikirjoituksen syntyä. Lisäksi pohdin kirjoittajayhteisöllisyyden merkitystä kirjoittamiselle. Aineistonani ovat työpäiväkirjamerkinnot, tekstiluonnokset ja -versiot, sähköpostit ja sosiaalisen median julkaisut.

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Kevättalvella 2017 sain valmiiksi noin kymmenen vuotta työstämäni runokokoelman käsikirjoituksen, työnimeltään *Lähde tästä laulamaan* (myöhemmin LTL). Lähetin käsikirjoituksen vuoden 2017 aikana useaan kustantamoon sekä Runo-Kaarina-kilpailuun, jossa sijoituin kyseisenä vuonna kuuden finalistin joukkoon. Elokuussa 2017 pieni yhden hengen kustantamo teki myönteisen julkaisupäätöksen nopeasti, ja solmin kyseisen kustantamon (myöhemmin Kustantaja) kanssa kustannussopimuksen. Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen oli tarkoitus aloittaa käsikirjoituksen editointi valmiiksi teokseksi yhdessä Kustantajan kanssa, mutta Kustantaja alkoi jatkuvasti jättää vastaamatta yhteydenottoihin, ja lopulta keväällä 2018 hiljeni kokonaan. Olin lopulta yhteydessä Kirjailijaliiton juristiin, jolta sain ilmaista lakineuvontaa. Sen perusteella päädyin alkusyksyllä 2018 purkamaan sopimuksen, sillä en ollut enää kuukausiin saanut Kustantajaan yhteyttä.

Vuosina 2018–2023 pohdin, mitä tekisin LTL:n käsikirjoitukselle. Tarjosin sitä välillä muille kustantamoille, mutta niissä ei tärpännyt. Vuonna 2023 tein päätöksen jättää LTL käsikirjoituksena pöytälaatikkoon, ja noukkia sieltä tietyt osat muokaten *Syntylauluihin*, jota tuohon aikaan pienen tauon jälkeen työstin.

Syntylauluja. Iskelmiä -työnimellä (myöhemmin *Syntylauluja*) varustettu käsikirjoitus alkoi syntyä vuoden 2017 aikana samalla kun odotin vastauksia kustantamoilta. Ensimmäiset käsikirjoitukseen kirjoitetut uudet tekstit syntyivät kevättalvella 2017 voimakkaiden affektien vallassa. Kirjoittamisessani tapahtui nopeaa kehittymistä, ja LTL:n valmistumisen aiheuttama liminaalitila vapautti uudenlaista luovuutta. Käsikirjoituksen runosarjojen kirjoittamisessa ja editoinnissa oli vuosina 2018–2024 pitkiäkin taukoja, mutta vuonna 2024 aloin määrätietoisesti työstää *Syntylaulujen* käsikirjoitusta toimivaksi ja eheäksi kokonaisuudeksi.

Kirjoitin uusia runosarjoja ja muokkasin vanhoja. Kierrätin käsikirjoitusta luettavana ja sain siitä palautetta.

Niin LTL:n kustannusprosessi ja sen epäonnistuminen kuin *Syntylaulujen* syntyminenkin liittyvät olennaisesti toisiinsa. Tapahtumiin liittyy myös kirjoittajayhteisöllisyyttä ja rihmastoja, innoittajia, affekteja ja oman identiteetin löytämistä. Tässä tutkielmassa käsittelen, miten kaikki nämä ovat vaikuttaneet toisiinsa, kehittäneet minua kirjoittajana ja muovanneet ihmisenä.

1.2 Tutkimusaineisto ja tutkimuskysymykset

1.2.1 Aineisto

Olen vuosina 2016–2019 sekä vuosina 2024–2025 kirjoittanut säännöllisesti päiväkirjaa. Näihin olen tehnyt myös työpäiväkirjamaisia merkintöjä kirjoittamisesta, sekä vuosina 2017–2018 *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoituksen ja kustannussopimuksen vaiheista. Lisäksi minulla ovat tallessa kustantajien ja kirjailijaliiton lakimiehen sähköpostiviestit, kustannussopimus ja muutama muu asiakirja. Kirjoittamieni runojen osalta olen säilyttänyt luonnoksia ja eri versioita runosarjoista. Olen tehnyt myös kirjoittamiseen ja kustannussopimukseen liittyviä julkaisuja sosiaaliseen mediaan (Instagram ja Facebook). Olen näistä koostanut aineiston, jota hyödynnän ja analysoin tutkielmassani.

Olen poiminut päiväkirjastani erilleen työpäiväkirjamerkintöjä sekä joitain muita graduni kannalta oleellisia merkintöjä 36 liuskan verran. En ole kirjoittanut työpäiväkirjamerkintöjä – varsinkaan vuosina 2017–2018 – suunnitelmallisesti tutkimusta varten, vaan ne ovat osa arkista, jokapäiväistä päiväkirjarutiiniani. Täten työpäiväkirjamerkinnöissäni näkyy päiväkirjamainen aitous ja haavoittuvuus: olen maininnut kirjoittamiseen liittyviä asioita tai affekteja silloin kun ne ovat olleet oleellisia tai olen ne kirjoitushetkellä muistanut. Vuoden 2017 päiväkirjani on ehkä tärkein aineistoni osanen, sillä se sisältää hyvin paljon pohdintaa käsikirjoituksen tarjoamisesta kustantajille, uuden tekstin kirjoittamisesta sekä kustannusprosessin etenemättömyydestä. Nämä pohdinnat sisältävät myös tutkimukseni kannalta paljon affekteja ja emootioita.

Päiväkirjojen osalta olen pyrkinyt häivyttämään joitakin sellaisia yksityiskohtia, jotka liittyvät toisiin ihmisiin. Olen myös pseudonymisoinut tapahtumiin liittyviä ihmisiä säilyttääkseni heidän yksityisyytensä. Täten tutkielmassani esiintyvät esimerkiksi Hovikriitikko, Kustantaja,

Juristi ja Paikallinen Pienkustantamo. Tähän ja muuhun autoetnografian eettisyyteen liittyviä seikkoja käsittelen kohdassa 1.3.1.

Sähköpostiviestejä tapahtumiin liittyen minulla on hallussani noin 40. *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoituksen saamia hylkäyskirjeitä on aineistossani kaksi sellaista, joissa on palautetta käsikirjoituksesta. Runo-Kaarina-kilpailussa etenemisestä olen saanut kaksi sähköpostiviestiä. Kustannussopimukseen liittyen Kustantajan viestejä minulle on yhteensä yhdeksän ja minulta Kustantajalle 21 sisältäen kaksi sopimuksen purkuun liittyvää viestiä. Purkuun ja tilanteeseen Kustantajan kanssa liittyen Kirjailijaliiton juristin sähköpostiviestejä on kaksi ja minun viestejäni hänelle neljä. Aineistoni ulkopuolelle jää lisäksi pieni nippu ”Kiitos käsikirjoituksestasi, palaamme siihen” -tyylisiä vastauksia käsikirjoitukseen. Useimmat aineistoni sähköpostiviesteistä olen kopioinut päiväkirjaani niiden vastaanottamisen aikaan, jolloin viittaa näiden yhteydessä päiväkirjamerkintään. Työpäiväkirjamerkinnöistä löytyy itse viestien lisäksi myös niihin liittyviä tutkimukseni kannalta merkittäviä affekteja.

Tapanani on tallentaa runosarjoista sekä kokonaisista käsikirjoituksista uusi versio uudella päivämäärällä, kun tiedostoihin tulee muutoksia. Näitä tiedostoja *Syntylaulujen* osalta on erillisistä runosarjoista – mukana myös parikymmentä hylättyä runosarjaa – tallentunut useita kymmeniä, samoin käsikirjoitusversioita on kymmeniä. Tutkielmassani käytän kuitenkin aineistona *Syntylaulujen* uusinta käsikirjoitusversiota.

1.2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni keskittyy *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoituksen epäonnistuneeseen kustannusprosessiin sekä *Syntylauluja*-käsikirjoituksen syntyyn. Jälkimmäinen lomittuu *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoituksen kustannuspäätösten ja myöhemmin kustantajan editointikommenttien odottamisen kanssa. Kummankin käsikirjoituksen vaiheisiin liittyy myös affekteja ja kirjoittajayhteisöllisyyttä, ja tutkimuksessani nämä ovat kaikki osa kirjoittamisen rihmastoa. Pelkästään LTL:n kustannusprosessin kohtalosta ei saa kokonaista tutkimusta, kun ottaa huomioon Kustantajan ja muiden asiaan liittyvien henkilöiden yksityisyyden suojelun. Pieleen menneistä kustannusprosesseista ei juuri puhuta julkisuudessa tai tehdä tutkimusta, joten LTL:n kustannusprosessin kohtalo on kuitenkin tärkeä osa tutkimustani, sillä se tuo esille jotain harvoin tutkittua.

Tutkimustani kehystää ajatus rihmastosta: tutkin, millainen on kirjoittamisen rihmasto ja tarkemmin kirjoittajayhteisöllisyyden rihmasto. Avaan myös tapahtumien rihmastoa, johon

liittyvät niin LTL:n kustannusprosessin kohtalo kuin *Syntylaulujen* synty. Rihmaston sisällä tutkin, millaisia affekteja ensimmäiseen kustannussopimukseen liittyy, ja toisaalta, millaisia affekteja kirjoittamiseen ja tekstiin voi liittyä, sekä miten tapahtumat ovat vaikuttaneet kokemiini affekteihin ja päinvastoin. Toinen kysymys liittyy kirjoittamisen ja identiteetin vaikutuksiin toisiinsa: tutkin, miten *Syntylaulujen* kirjoittaminen on osallistunut identiteettini uudelleenkalibrointiin. Kolmanneksi kysyn, millä tavalla liminaalitila voi ruokkia luovuutta.

1.3 Teorettinen tausta ja keskeiset käsitteet

Autoetnografisessa tutkielmassani analysoin aineistoani yhtäältä affektiteorian kautta käyden läpi tunteita ja affekteja, jotka liittyvät sekä hylkäämääni *Lähde tästä laulamaan* - käsikirjoitukseen, sen kesken jääneeseen kustannusprosessiin ja Kustantajaan, että *Syntylauluja*-käsikirjoitukseen. Toisaalta tarkastelen etenkin päiväkirjamerkintöjen ja sosiaalisen median julkaisujeni kautta avautuvaa kirjoittajayhteisöllisyyttä Gilles Deleuzen ja Felix Guattarin rihmastoteorian kautta. Rihmastoteoria liittyy myös niin runoteoskäsikirjoitusten kirjoittamiseen kuin itse tutkimukseenkin sen kautta, että monet asiat vaikuttavat toisiin ja muodostavat yhdessä tapahtumien kokonaisuuden. Kirjoittamisen rihmastoon liitän myös muita kuin inhimillisiä toimijoita. Kolmanneksi käytän liminaalisuuden käsitettä; niin kustantamoista vastauksia odotellessa, uutta tekstiä kirjoittaessa kuin käsikirjoitusta valmiiksi työstäessäkin kirjoittaja on liminaalitilassa, millä on vaikutuksensa työskentelyyn. Taustoitan tutkimustani seuraavassa autoetnografian ja kirjoittamisen tutkimuksen esittelyllä.

1.3.1 Autoetnografia ja kirjoittamisen tutkimus

Tutkimusmenetelmäni on autoetnografia: tutkin omaa kirjoittamistani ja kirjallista elämäni. Stacy Holman Jones, Tony E. Adams ja Carolyn Ellis tiivistävät *The Handbook of Autoethnography* -teoksen (2016) johdannossa autoetnografian siten, että siinä tutkija käyttää omia henkilökohtaisia kokemuksiaan ymmärtääkseen tai kritisoidakseen yleisempää kulttuurista kokemuksesta. Kirjoittajat listaavat autoetnografian keskeisiksi piirteiksi ”(1) *purposefully commenting on/critiquing of culture and cultural practices*, (2) *making contributions to existing research*, (3) *embracing vulnerability with purpose*, and (4) *creating a reciprocal relationship with audiences in order to compel a response*.” Autoetnografia ei voi olla pelkästään oman kokemuksen esille tuomista, vaan sitä pitää reflektoida ja verrata kulttuuriseen kokemukseen. (Holman Jones, Adams & Ellis 2016, 22–23.) Kiinnitän omat

kokemukseni esimerkiksi epäonnistuneesta kustannusprosessista ja kirjoittamisen rihmastoista, liminaalisuudesta ja affekteista niin Sara Ahmedin affektiteoriaan kuin kirjoittamisesta tehtyyn tutkimukseen ja esseistiikkaan. Täten en vain kerro omaa tarinaani, vaan sijoitan kokemukseni yleisempiin kulttuurisiin kokemuksiin kirjoittamisesta ja kustannusprosessin mutkistumisesta. Tärkeää on yhteys jo olemassa olevaan tutkimukseen, mihin palaan myöhemmin tässä luvussa kirjallisuuden ja kirjoittamisen tutkimuksen osalta.

Autoetnografiassa oman haavoittuvuuden esille tuominen on osa sopimusta, jonka tutkija tekee lukijan kanssa: tutkimus voi ja saa herättää lukijassa tunteita ja mahdollisesti antaa uuden tiedon lisäksi samaistumis pintaa. Tutkija altistaa haavoittuvuutensa kritiikille, mutta samalla myös tuottaa vastavuoroista keskustelua tutkimuksen aiheesta. (Holman Jones, Adams & Ellis 2016, 24–25.) Johanna Uotinen kirjoittaa artikkelissaan ”Kokemuksia autoetnografiasta” Helmi Järviluoman, Jyrki Pöysän ja Sinikka Vakimon toimittamassa teoksessa *Vaeltavat metodit* (2010, 179): ”Autoetnografialla tarkoitetaan tutkimuksen tekemisen tapaa, jossa tutkijan omat kokemukset ovat tutkimuksen lähtökohtia ja sen keskeistä aineistoa”. Tässä tutkielmassa käsittelen yhtä kirjoittajaidentiteettiäni vahvasti ja ristiriitaisin affektein vaikuttanutta tapahtumasarjaa sekä myös henkilökohtaisia kirjoittamiseen liittyviä affekteja. Tuon esille haavoittuvuuteni, mutta samalla pyrin vaalimaan tutkimusaiheideni ympärillä käytävää keskustelua ja luomaan tilaa näiden aiheiden tutkimukselle.

Hannu Sirkkilän artikkelissa ”Autoetnografia” yhdeksi keskeiseksi piirteeksi nostetaan reflektio, joka autoetnografiassa ”on osa tutkimusprosessin kokonaisvaltaisuutta. Se tapahtuu koko ajan ajattelun ja toiminnan katkeamattomana virtana”. (Sirkkilä 2022, 265.) Tutkiskelen itse aineistostani välittyviä ja muistoihin kiinnittyviä affekteja käymällä läpi työpäiväkirjamerkintöjäni, sähköposteja sekä runotiedostoja. Koska käsittelemistäni tapahtumista on kulunut lähes kymmenen vuotta, kykenen muistelemaan niitä ja lukemaan päiväkirjamerkintöjä analyttisemmin kuin itse tapahtumien aikaan samalla tuoden haavoittuvuuteni ja tapahtumien affektiivisuuden esille.

Vaikka analysoinkin tapahtumia pääosin edellä mainitun kirjallisen aineistoni kautta, kuuluu tutkimukseeni myös tapahtumien muistelua. Sirkkilä (2022, 274) mainitsee muistelemisen yhdeksi autoetnografisen aineiston kokoamisen metodiksi: sillä voi palauttaa mieleen tutkittavana olevia tapahtumia ja yksityiskohtia. Aineistoni kattaa pääosin tutkimukseni tärkeimmät tapahtumat omalta kannaltani. Niiden tapahtumien osalta, joista en ole kirjoittanut

päiväkirjaani, olen joutunut muistelemaan affekteja ja tapahtumia. Olli Löytty kirjoittaa artikkelissaan ”Referentiaalisuuden reunaehdot eli Collianderien elämäkerturit luottamussopimusta solmimassa” aktiivisesta muistelusta, jota oman kirjoittamisen tutkiminen jälkikäteen edellyttää. Löytty (2024, 80) on pystynyt omassa artikkelissaan tukeutumaan elämäkerran toiseen kirjoittajaan, itse olen etsinyt muistini tueksi materiaalia esimerkiksi sosiaalisesta mediasta ja muusta internetiin julkaisemastani sisällöstä.

Kirjallisuudentutkija Mika Hallila on kirjoittanut autoetnografisen kirjallisuustieteellisen artikkelin ”Autoetnografia kirjallisuudentutkimuksen menetelmänä. Kuvitteellinen kohtaaminen *Peten kanssa*” teokseen *Empiirinen kirjallisuuden ja lukemisen tutkimus. Menetelmiä ja käytäntöjä* (2026). Hallila toteaa, että autoetnografiaa on tehty hyvin vähän kirjallisuudentutkimuksessa, ja arvelee sen ”johtuvan tieteenalan perinnöstä ja perinteestä kaunokirjallisiin teksteihin kohdistuvana tulkintatieteenä, jossa autoetnografiassa olennainen tutkijan minuuden, omaelämäkerrallisuuden ja henkilökohtaisten kokemusten ja tunteiden käsittely on pitkään ollut tapana rajata ulkopuolelle”. Autoetnografiassa taas tutkijan on käsiteltävä omia kokemuksiaan ja tunteitaan ja tutkittava itseään. (Hallila 2026, 247.)

Oma tutkimukseni lävistää niin kirjallisuudentutkimusta, kirjoittamisen tutkimusta kuin sukupuolentutkimustakin. Tutkijana minua kiinnostaa taiteen ja yhteiskunnan rajapinta, se mitä tuolla rajapinnalla tapahtuu. Tutkimalla omaa tapaustani – jossa yhdistyy yhden käsikirjoituksen luopumisprosessi ja toisen syntyprosessi sekä runouden kustantamiseen liittyvät ongelmat – pyrin ymmärtämään ja tuomaan esille yleisemmin kirjallisuuden ja kirjoittamisen rihmastoja. *Syntylaulujen* syntyä analysoimalla tuon esille niin marginalisoidussa ruumiissa elämistä, teksteihin kiinnittyviä monenlaisia affekteja, kuin kirjoittamisen rihmastoakin. Lempeä taiteellinen aktivismi on yksi pieni, mutta tärkeä osanen tutkimustani, sillä runoudella on kyky vaikuttaa lukijaan affektien kautta.

Autoetnografiassa tarkastellaan omaa elämää ja asetetaan se alttiiksi, mutta omien läheisten ja muiden ihmisten käsittelyä tutkimuksessa on pohdittava kriittisesti (Uotinen 2021). Kuten tutkimusaineistoni esittelyn kohdalla huomautin, olen pyrkinyt häivyttämään tiettyjä asioita ja pseudonymisoimaan ihmisiä. Joidenkin aineistossani esiintyvien ihmisten osalta olen varmistanut luvan, että saan käyttää päiväkirjaani kirjaamiani lainauksia heidän puheistaan tai viesteistään. Päiväkirjojeni osalta taas olen jättänyt aineistostani pois yksityiskohdat, joista saattaisi selvitä joidenkin henkilöiden henkilöllisyys tai muuta henkilökohtaista. Oman

yksityisyyteni ja identiteettini vuoksi olen myös häivyttänyt aineistostani entisen nimeni, jonka vaihdoin kokonaisuudessaan vuonna 2019.

Kirjoittamisen tutkimuksesta kotimaisen kirjallisuuskentän kontekstissa on tehty joitakin artikkeleita. Sosiaalipsykologi ja tietokirjailija Sari Kuusela käyttää artikkelinsa ”Siirtymätilassa. Autoetnografinen tutkimus kirjoittajan matkasta proosan pariin” (2020) aineistona työpäiväkirjojaan ja käsittelee myös liminaalisuutta. Jo aiemmin mainitsemani Olli Löytyn artikkeli puolestaan tutkii autoetnografisesti elämäkerran yhteiskirjoittamista. Oman tutkimukseni kannalta tärkein autoetnografinen tutkimusartikkeli on kuitenkin kirjallisuustieteiden väitöskirjatutkija Anne Mölsän ”Päällimmäisenä kasassa”. Kustannustoimittajien vastausten odottaminen ja taiteellisen uran tavoitteluvaiheen affektiivisuus” (2026). Mölsä käsittelee artikkelissaan kustannustoimittajan ja kirjailijan välistä valtasuhdetta, vastauksen odottamista ja näihin liittyviä affekteja.

Hyödynnän tutkielmassani myös sellaisia tekstejä, jotka eivät ole tieteellisiä, vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita, mutta jotka voi lukea autoetnografisiksi teksteiksi kirjoittamisesta. Tällaisia tekstejä on esimerkiksi Kari Levolan toimittamassa teoksessa *Kirjailijan työmaat* (2007), jossa erilaiset kirjailijat kertovat työstään. Toinen lähde on Savukeitaan julkaisema kolmen teoksen sarja – Ville Hytösen ja Ville-Juhani Sutisen toimittama *Poetiikka* (2007), Vilja-Tuulia Huotarisen ja Ville Hytösen toimittama *Poetiikka II* (2009) sekä Hytösen toimittama *Poetiikka III* (2014) – joiden tekstien kirjoittajat ovat runoilijoita. Näissä teoksissa käsitellään kirjoittamisen affektiivisuutta ja yhteisöllisyyttä, joten ne ovat luontevia viittauskohteita tutkimuksessani.

Kirjallisuudentutkija ja kustannusalan ammattilainen Päivi Koivisto on kirjoittanut *Avain-*lehteen artikkelin ”Varjoista parrasvaloihin. Onko kustannustoimittaja uhka tekijyydelle?” kustannustoimittajan ja kirjailijan välisestä suhteesta (2023). Sosiologian tutkija Henrik Fürst puolestaan on kirjoittanut hylsyistä eli kustantamoiden kielteisistä kustannuspäätöksistä hylkäämisenä kirjallisuussosiologisessa artikkelissaan ”Handling Rejection as Failure: Aspiring Writers Getting the Rejection Slip” (2016). Edellä mainitut eivät ole autoetnografisia tutkimuksia, mutta niissä käsitellään esimerkiksi kirjoittajan ja kustannustoimittajan suhdetta sekä hylkäyskirjeisiin liittyviä affekteja.

1.3.2 Affektiteoria

Käsittelen tutkielmassani runoteoksen käsikirjoituksen syntyyn sekä kustannusprosessin epäonnistumiseen liittyviä affekteja. Kirjallisuudentutkijat Anna Helle ja Anna Hollsten määrittelevät teoksen *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa* johdannossa (2016, 16) emotion kokijalleen tietoisena tunteena, jonka aiheuttaja on osoitettavissa. Affektilla sen sijaan tarkoitetaan tutkimuksessa yleensä tiedostamatonta reaktiota, joka tapahtuu ennen tunteen havaitsemista. (Ahmed 2004/2018, 13.) Affektit on tavattu erotella tunteista ja emotionioista ruumiillisen kokemuksen kautta. Tiedostamaton affekti saattaa muuttua tietoiseksi emotioniksi, tai emotionio voi olla tulkinta affektista (Helle & Hollsten 2016, 19). Kulttuurintutkija Sara Ahmed esittelee teoksessaan *Tunteiden kulttuuripoliittikka* (2004/2018) affekteja, kuten häpeän ja pelon, joilla on tietynlaista kulttuurista painolastia. Teoksensa johdannossa Ahmed kirjoittaa siitä, miten tunteellisuus koetaan usein heikkoudeksi:

”[T]unteen” on nähty sijaitsevan ajattelua ja järjenkäyttöä ”alempana”. Tunteellisuus tarkoittaa, että yksilön arvostelukykyn on vaikutettu: tunteellisuus on pikemminkin reaktiivista kuin aktiivista, riippuvaista itsenäisen sijaan. Feministiset filosofit ovat osoittaneet, kuinka tunteiden toissijaistaminen on samalla naisellisuuden ja ruumiin alistamista. Tunteet yhdistetään naisiin, joiden katsotaan olevan ”lähempänä” luontoa, halujensa vietävissä ja vähemmän kyvykkäitä ylittämään ruumiillisuuttaan ajattelun, tahdon ja arvostelukyvyn avulla. (Ahmed 2004/2018, 11.)

Affektitutkimuksessa tunteet ja affektit ovat kuitenkin käyttökelpoisia välineitä etenkin toiseutettujen ihmisten kokemusten tutkimiseen. Affektit sopivat autoetnografiseen tutkielmaani, jossa käsittelen niiden kytkeytymistä tutkiemiini aiheisiin. Ahmed ei ”kysy, mitä tunteet ovat, vaan mitä tunteet tekevät” (emt. 13). Tässä tutkielmassa en siis luettele tai taulukoi runoista, työpäiväkirjamerkinnoistä ja sosiaalisen median julkaisuista löytyviä affekteja. Sen sijaan kysyn, *miten* tunteet ja affektit ovat vaikuttaneet niin ruumiillisesti kuin tekstillisesti, henkisesti ja tapahtumallisesti.

Affektin voidaan ajatella myös olevan tunteen ja ruumiillisen sekä kulttuurisen reaktion yhdistelmä. Affektin luonteeseen kuitenkin kuuluu sen kehollisuus, kulttuurisidonnaisuus ja joissakin tapauksissa myös tulevaisuudellisuus. Affekteilla voi kietoa tiettyjä subjekteja yhteiskunnan rakenteisiin, mikä tekee tunteista kulttuuripoliittisia (Ahmed 2004/2018, 24). Yhdessä queer-tutkimuksen kanssa tutkin myös kväärin ruumiin poliittisuutta ja sen näkymistä kirjoittamassani runoudessa.

Ahmed kirjoittaa teoksessaan Descartesin ja Humen jalanjäljissä siitä, että tunteella on aina jokin kohde, mutta kohde on yleensä enemmän vaikutelma kuin konkreettinen ”syy” tuntee tunnetta. Kohde voi olla esimerkiksi kulttuurisesti opittu viha tai pelko petoeläintä kohtaan, tai muisto, joka laukaisee tunteen. (Ahmed 2004/2018, 16–18.) Tutkielmassani analysoin esimerkiksi pelon ja onnen tulevaisuudellisuutta ja kohteita kirjoittamisen eri vaiheissa. Lisäksi kirjoitan affekteista, jotka ovat vaikuttaneet *Syntylaulujen* tekstien syntyyn. Näihin kuuluvat kväärit affektit kuten kvääri ilo ja onni sekä euforia ja dysforia; sydänsurun aiheuttamat affektit kuten häpeä ja kipu sekä rakkaus.

1.3.3 Liminaali

Liminaalitulassa ”seisotaan kynnyksellä vanhan ja uuden välissä” (Tieteen termipankki 2025). Kulttuuriantropologi Victor Turner kuvailee teoksessaan *Rituaali. Rakenne ja communitas* (1969/2007) liminaalitulaa paikaksi, jossa ollaan erilaisten tilojen tai asemien välissä, tärkeäksi vaiheeksi siirtymäriitissä vanhasta uuteen. Liminaalivaiheessa subjekti ”kulkee sellaisen kulttuurisen alueen läpi, jota määrittävät vain harvat, jos mitkään, edellisen tai tulevan tilan ominaispiirteistä”. (Turner 1969/2007, 106–107.)

Tutkielmassani käsittelen kirjoittamiseen liittyviä liminaaleja tiloja, kuten vaihetta, jossa käsikirjoitusta on tarjottu kustantajille, ja vastauksia odottaessa uusi käsikirjoitus alkaa syntyä. Kustannuspäätöksen odottaminen venyy usein kuukausien, joskus vuosien mittaiseksi, jolloin liminaalitila saattaa huonommassa tapauksessa aiheuttaa myös kirjoittamisen esteitä, mutta omalla kohdallani liminaalitila on ollut luova tila. Sari Kuusela kirjoittaa ”Siirtymätilassa”-artikkelissaan luovan liminaalitalan olevan tila uuden ja vanhan työn välillä. ”Uuden ja vanhan välissä on vaihe, joka vahvistaa uuteen siirtymiseen tai saa palaamaan vanhan pariin.” (Kuusela 2020, 57.) Kuusela käsittelee artikkelissaan siirtymistä tutkimustekstin kirjoittamisesta kaunokirjalliseen kirjoittamiseen. Omalla kohdallani liminaalitila auttoi luomaan uutta tekstiä, mutta laji pysyi samana. Olennaista kuitenkin on, että kahden käsikirjoituksen – kustantajille tarjotun ja vasta syntyvän – rajapinnassa tapahtui kiinnostavaa kehittymistä kirjoittajana.

Käsittelen tutkielmassani myös runosarjoihin sisältyvää liminaalisuutta sekä kustannussopimuksen jälkeistä liminaalitulaa, jossa käsikirjoitusta ei ole vielä alettu kustannustoimittaa. Etenkin näiden kaltaiset liminaalitalat vertautuvat kielikuvissani Turnerin mainitsemaan pimeyteen (Turner 1969/2007, 107). Käsittelen liminaalitulaa siis yhtäältä

uuteen suuntautuvana luovana tilana ja toisaalta vastentahtoisena tilana, jossa ovi uuteen ei ole avautunut, mutta vanhaan on mahdotonta tai vaikeaa palata.

1.3.4 Rihmasto

Sekä kirjoittamiseeni että graduni käsittelemiini tapahtumiin liittyy myös filosofien Gilles Deleuzen ja Felix Guattarin teoksessaan *A Thousand Plateaus* (1980) esittelemä rihmaston käsite. Deleuzen ja Guattarin kehittämien rihmaston käsitteen periaatteita ovat esimerkiksi puumaisuuden ja hierarkian välttely, moninaisuuksina oleminen ja juurtumattomuus sekä jatkuva muutos ja uudelleenkytkytyminen. (Deleuze & Guattari 1980/1987, 7–12.) Käytän Deleuzen ja Guattarin rihmaston käsitettä heuristisena apuvälineenä sen sijaan, että soveltaisın sitä tarkasti kaikilta osin; rihmasto on tutkielmassani eräänlainen tutkimuksellinen inspiraation lähde.

Anne Mölsä on gradussaan *Rihmasto, vaihtoehtoisuus ja valta. Pienilevikkiset kirjallisuuslehdet suomalaisessa kirjallisuusmaailmassa* (2012) suomentanut Deleuzen ja Guattarin rihmaston kuvaavan ”olioiden anarkistista, villiä kytkeytymistä toisiinsa ja kaiken alituista liikkeellä ja muutoksessa oloa”. Mölsä erottaa rihmaston verkostosta huomauttaen, että rihmastoon liittyy kiinteästi yhtä lailla sen kytkösten jatkuva uusiutuminen, vaihtuminen ja luopuminen kuin myös levittäytyminen, oman tutkielmani tapauksessa kirjoittamisen maailman ulkopuolelle. (Mölsä 2012, 5–6; 19.) Rihmasto kuvaa tutkielmani osalta hyvin niin kirjoittajayhteisöisyyttäni, *Syntylaulujen* rakennetta, tutkielmassani käsittelemiäni tapahtumia kuin myös jossain määrin graduni rakennetta. Rihmasto liittyy myös kirjoittajan – tässä tutkielmassa minun – ja tekstin väliseen jatkuvaan yhteistyöhön ja yhdessä kehkeytymiseen.

Tutkielmassa käsittelemäni tapahtumat eivät edenneet hierarkkisessa, lineaarisessa järjestyksessä, jossa yksi asia johtaa toiseen, joka johtaa kolmanteen ja niin edelleen. Asioita tapahtui limittäin, päällekkäin ja vuorotellen, ja monet asiat vaikuttivat toisiinsa, kuten rihmastossa on tapana. Rihmastolla ei ole alkua eikä loppua: on mahdotonta jäljittää kirjoittajayhteisöisyyden tai *Syntylaulujen* perimmäistä alkupistettä, joten tässä tutkielmassa olen päättänyt tietyt hatarat ajankohdat, joihin ajoitan tutkimukseni alkupisteet. (Deleuze & Guattari 1980/1987, 21; 25.)

1.3.5 Queer-tutkimus

Tutkijat Stacy Holman Jones ja Tony E. Adams ovat tarkastelleet autoetnografiaa queerina tutkimusmenetelmänä artikkelissaan ”Autoethnography is a Queer Method” (2010).

Kirjoittajat esittelevät artikkelissa queer-tutkimuksen ja autoetnografisen tutkimuksen yhtymäkohtia; kumpikin on normeista ja tiukoista konventioista vapaa, lähtökohtaisesti luovasti erilaisia teorioita ja tutkimustapoja hyödyntävä. Sekä autoetnografia että queer-teoria ovat lähtökohtaisesti poliittisia. (Holman Jones & Adams 2010, 197–198.) Oma tutkimukseni yhdistää queer-tutkimuksen ja autoetnografisen tutkimuksen henkilökohtaisesta yleiseen suuntautuvan tutkimustavan: tässä tutkielmassa pyrin omakohtaisuuden kautta ymmärtämään yleisempää. Tuon esille myös queeriin kytkeytyvän teorian siitä, että henkilökohtainen on poliittista: kvääriä ihmisenä, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvana, pelkästään olemassaoloni on poliittista ja sekä poliittisen vallankäytön että kiistan väline.

Queer-tutkija José Esteban Muñoz teoretisoi teoksessaan *Cruising Utopia* kvääriä jonain, jota ei aivan pysty saavuttamaan. Muñoz vertaa kvääriä horisonttiin, eräänlaiseen ideaaliin, ja hänen mukaansa tämä on tärkeä käsitys, kun haluamme rakentaa tai edes kuvitella parempaa tulevaisuutta. Kun jotakin vielä parempaa on edessä, voidaan nähdä nykyhetken ongelmat ja tehdä töitä toisenlaisen yhteiskunnan eteen. (Muñoz 2019, 1–5.) Tarkastelen kvääriin utopian kirjoittamista tutkielmassani affektien kautta.

Käytän itseäni ja kirjoittamiseeni liittyen termiä termiä *kvääri*, joka on uudehko suomennos englannin kielen sanasta *queer*. Käytän tarkoituksella tätä kiisteltyäkin suomennosta, sillä se on helpompi taivuttaa ja käyttää kuin englanninkielinen alkusana, eikä sillä ole samalla tavalla harhaan johtavaa monimerkityksisyyttä kuten aiemmalla käännöksellä *pervo*. Kuten Meri Lindeman kirjoittaa queer-lingvistiksessä suomen kielen väitöskirjassaan, monimerkityksellinen *queer* on alun perin ollut sortava haukkumasana, jonka seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat sittemmin ovat omineet takaisin omaksi termikseen. Lindemanin mukaan ”*Queerillä* voidaan asiayhteydestä riippuen tarkoittaa vain homoja ja lesboja, poststrukturalistista käsitystä, jossa identiteettiä ei pidetä pysyvänä, luonnollisena tai koherenttina, tai antinormatiivisuutta”. Lindeman huomauttaa antinormatiivisuuden olevan ei-normatiivisuuden lisäksi normien vastustamista. Lindeman on tutkinut *kvääri*-sanan historiaa Suomessa, ja ajoittaa sen ilmaantumisen suomen kieleen 2010-luvun alkuun. (Lindeman 2025, 31; 74.)

Vaikka Lindemanin (2025, 75–81) tutkimuksen mukaan *kvääriä* kohtaan on suomalaisten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen keskuudessa paljon negatiivisia asenteita, olen päättänyt ottaa sen haltuun sekä itseäni että kirjoittamaani runoutta kuvaavaksi käsitteeksi. *Kvääri* on suomenkielisessä tekstissä helpompi taivuttaa kuin *queer*, minkä lisäksi se sopii aineistoon ja tutkimuskysymyksiin hyvin. Koska en pyri esittämään, että tapani olla ja kirjoittaa olisi jollain lailla yleistettävissä kaikkien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien tapoihin, käytän *kvääriä* akateemisesti *queeria* vastaavana käsitteenä tässä tutkielmassa.

2 Rihmasto eli kaikki liittyy kaikkeen

Vuonna 2017 podin sydänsurua, tukeuduin monenlaisiin yhteisöihin, tarjosin *Lähde tästä laulamaan* -runokokoelman käsikirjoitusta kustantamoille, odotin väliaikatietoja Runo-Kaarinaasta ja kirjoitin vimmaisesti uusia runosarjoja. Tässä luvussa käsittelen ensisijaisesti kirjoittamiseen liittyvien ihmisten rihmastoja ja toissijaisesti muita kirjoittamiseen vaikuttaneita asioita. Ystävien, ja varsinkin kirjallisuudesta jollain lailla kiinnostuneiden tai itsekkin kirjoittavien ystävien, tuki on tärkeää niin liminaalitullassa kuin sen reunoilla. Vaikka käsittelen vuoden 2017 ja sitä myöhempiä tapahtumia, on kontekstin vuoksi hyvä pohjustaa kirjoittajayhteisöllisyyteni historiaa. Alaluvussa 2.2 käyn läpi LTL:n käsikirjoituksen viimeistelyn vaiheita ja kustantamoiden lähestymistä sekä näihin vaiheisiin liittyviä affekteja. Alaluvussa 2.3 laajennan rihmastoja pohtimalla innoittajiani sekä *Syntylaulujen* vaikutteita ja inspiraationlähteitä.

2.1 Kirjoittajayhteisöllisyys

Suuri osa kirjoittajan työstä on itsenäistä työskentelyä, mutta kirjoittaja ei koskaan elä eikä kirjoita tyhjiössä. Tämä tarkoittaa paitsi ympäröivän kulttuurin vaikutusta teokseen myös sitä, että kirjoittajan on hyvä altistaa itsensä ja tekstinsä toisten kirjoittajien – ja mielestäni myös lukijoiden – silmille. Erilaiset kirjoituskurssit, -retriitit, -koulutukset ja -ryhmät ovatkin 2000-luvulla lisääntyneet. Kolmivuotisen kirjoittajakoulu Viita-akatemia – jonka itsekkin olen käynyt – juuret ovat jo 1980-luvulla (Tuominen 2013, 177; Oja 2013, 127). Vuosituhannen vaihteessa Oriveden opiston oppeja pidettiin myös suuressa arvossa (esim. Tuominen 2013, 177). 2020-luvulla ovat korostuneet odotukset kirjailijoiden näkyvyydestä sosiaalisessa mediassa. Myös muut internetissä toimivat, järjestäytymättömämmät yhteisöt ovat lisääntyneet; itsekkin kuulun joihinkin internetissä toimiviin kirjoittajaryhmiin.

Kirjallisuudentutkijat Elina Arminen, Anna Longrén ja Erkki Sevänen avaavat kirjallisuusinstituution ja kirjallisen elämän käsitteitä teoksensa *Kirjallinen elämä markkinaperustaisessa mediayhteiskunnassa* (2020) johdannossa seuraavasti:

[N]e [em. käsitteet] viittaavat paitsi kirjallisiin teksteihin ja taideteoksiin myös kaikkeen siihen toimintaan, joka välittömässä mielessä pitää yhteiskunnassa yllä kirjallista ja taidepohjaista kulttuuria. (Arminen, Longrén & Sevänen 2020, 16)

Kirjallisuusinstituutio on edellä mainittujen kirjoittajien mukaan perinteisesti muodostunut kirjailijoista ja kustantajista, kirjakaupoista ja kirjastoista, erilaisista medioista sekä lukijoista

ja toisinaan myös kirjallisuuskritiikistä sekä kirjallisuuden opetuksesta ja tutkimuksesta. 2020-luvulla korostuvat blogit, sosiaalinen media ja muut verkkoyhteisöt sekä kirjailijoiden ja fanien yhteistyö. (Emt. 16; 28; 33.) Kirjailijoiden, kustantajien ja lukijoiden muodostama piiri tai rihmasto, oli se sitten verkossa tai kasvokkain tapahtuvaa, voi olla tärkeää yhteisöllisyyttä kirjailijalle tai vasta julkaisusta haaveilevalle kirjoittajalle. Itse käytän tästä tutkielmassani termiä *kirjoittajayhteisöllisyys*, joka kattaa vähintäänkin kaikenlaiset kirjoittajan tai kirjailijan tekstin tuottamisen ja työstämisen kannalta tärkeät ihmiskohtaamiset.

Tutkijat Laura-Kristiina Moilanen ja Jari Eilola tarkastelevat yhteisöllisyyden historiaa ja vertailevat yhteisöllisyyden teorioita *Yhteisöllisyyden perintö* -teoksensa (2013) johdantoartikkelissa ”Ajan ja paikan muovaamat yhteisöt”. Moilasan ja Eilolan mukaan ”[s]osiaalisuutta ja kiinnittymistä ryhmiin ja paikkoihin pidetään yleisesti ihmiselle lajityypillisinä piirteinä”. Historiallisesti yhteisöt ovat olleet konkreettisesti paikantuneita: perhe tai kylä on toiminut yhteisönä, ja myös ammattikillat tai uskonnolliset yhteisöt ovat olleet tärkeitä. Postmodernissa ajassa internetin vaikutus yhteisöllisyyteen on ollut monella tavalla valtava. Yhtäältä yksilöllisyys korostuu 2000-luvun yhteisöissä, jolloin yhteisöllisyyttä ei koeta tai tehdä samalla tavalla kuin aiemmin, vaan ihmiset ovat tottuneet pärjäämään yksin kaikenlaisissa tilanteissa. Toisaalta internet on tuonut ihmisiä lähemmäs toisiaan, jolloin konkreettinen paikallisuus ei enää luo yhteisöjä. Kirjoittajaryhmiä voi perustaa erilaisille internetin alustoille – kuten Discordiin tai muuhun sosiaaliseen mediaan – ja tapaamisia järjestää monella tavalla etänä. (Eilola & Moilanen 2013, 7–44.) Tässä alaluvussa pyrin taustoittamaan omaa kirjoittajayhteisöllisyyttäni, joka on syntynyt internetin avustuksella ja muodostunut enemmän *rihmastoksi* kuin kiinteäksi yhteisöksi.

2.1.1 Kirjoittajayhteisöllisyyteni lyhyt historia

On joitain kirjailijoita, jotka eivät kaipaa kanssakirjoittajien seuraa, yhteisöä tai palautetta kirjoittaessaan (kts. esim. Ropponen 2007, 155; Varis 2007, 252–256). Itse kaipaen säännöllisesti palautetta ja kirjoittamisesta keskustelua muiden kirjoittajien kanssa, vaikka yleensä kirjoitankin yksin. Myös sekä luovan kirjoittamisen opiskelijoita tutkinut kasvatustieteilijä Kalle Vainio että kirjailija Kari Levola korostavat kirjoittajayhteisöllisyyden tärkeyttä artikkeleissaan Emilia Karjulan toimittamassa teoksessa *Kirjoittamisen taide ja taito* (2014). Vainio korostaa yhteisön tärkeyttä vertaispalautteen kannalta artikkelissaan ”Palaudu vertaispalautteesta”:

Kirjoittajana eteenpäin pyrkivä henkilö tarvitsee palautetta. Sitä saadakseen hänen täytyy löytää itselleen kirjoittajayhteisö ja antautua teksteineen sen edessä. Toisinaan kirjoittajayhteisöä ohjaa ammattitaitoinen kirjoittajakouluttaja ja toisinaan kirjoittajat toimivat itsenäisesti vertaisryhmässä. (Vainio 2014, 143)

Vainion mukaan vertaisryhmän etuina ovat parhaassa tapauksessa pitkäikäinen kirjoittajayhteisö ja vertaispalautteen suuri määrä, jotka auttavat kirjoittajaa eteenpäin (emt. 146). Levola (2014, 239) mainitsee artikkelissaan ”Kohti kirjallista kenttää” esimerkiksi kirjoittajapiirit ja kirjalliset yhdistykset, sekä toteaa, että internet on saattanut monia kirjoittajia yhteen. Oma kirjoittajayhteisöllisyyteni on mahdollistunut nimenomaan internetin kautta. On mahdotonta määrittää sen tarkkaa alkupistettä, mutta yhdenlainen alku löytyy Aukea.net-sivustolta. Aukea.net oli 2000-luvun alussa aktiivinen suomalainen luomisgalleria, jossa pystyi käyttäjätilin avulla jakamaan omia kaunokirjallisia tekstejään, valokuviaan, ja myöhemmin myös muuta kuvataidetta. Käyttäjät esiintyivät sivustolla pääasiallisesti oikeilla nimillään. Taidetta sai kommentoida ja arvostella numeroin. (Järvinen 2010, 14–15; Poutiainen 30.1.2024.) Mahdollisesti Aukea.netin vuoksi aloin kirjoittaa runojani sarjoiksi, sillä tekstejä pystyi julkaisemaan hyvin esteettisesti ja käytännöllisesti osissa, jolloin esimerkiksi runosarjan jokaisen runon sai omalle sivulleen.

Aukea.net ja sen yhteyteen perustettu IRC-kanava muodostuivat 2000-luvun alkupuolella tärkeimmäksi yhteisökseni. Aukea.netissä tavattujen ihmisten kautta päädyin muihin internet-yhteisöihin, joista taas syntyi uusia ystävyysuhteita ja sosiaalisia piirejä. Aukea.netin IRC-kanavalla harrastettiin myös yhteisöllistä kirjoittamista: aukeaslameiksi nimetyt kirjoitusharjoitukset olivat lyhyitä runohaasteita. Jokainen kunkin kerran osallistuja sai keksiä aloituslauseen, josta kaikki sitten kirjoittivat yleensä alle 15 minuutissa runon. Runot jaettiin kaikille kanavalla. Erään aukeaslam-haasteen kautta syntyi runosarja "Jatulintarha", jolla vuonna 2007 hain toista kertaa Viita-akatemiaan. Ensimmäisellä tapaamisella kuulin, että molemmat opiskelijavalintaa suorittaneet kirjailijat olivat ehdottomasti halunneet valita minut Viita-akatemiaan tämän runosarjan perusteella. "Jatulintarha" päätyi myös osaksi LTL-käsikirjoitusta. Se on hyvä esimerkki kirjoittajayhteisöllisyyden vaikutuksesta: jos en olisi ollut Aukea.netissä ja osallistunut sen IRC-kanavalla järjestettyyn aukeaslamiin, en olisi kirjoittanut runosarjaa, jolla myöhemmin pääsin Viita-akatemiaan.

Aukea-tovereideni ohella minulla oli muitakin kirjoittajaystäviä, ja toisaalta lähennyin syvällisemmin vain muutaman aukealaisen kanssa. Viita-akatemiassa tunsin usein olevani paljon muita jäljessä, ja muistan etenkin palautteen antamisen olleen vaikeaa. Kirjailija Mari

Mörö (2007, 115) muistelee *Kirjailijan työmaat* -teoksessa pettyneensä Oriveden Opiston tarjoamiin palautemahdollisuuksiin: ”palautetta sai opistolta viisi minuuttia viikossa, sekin ympäripyöreää latinää”. Itse sain Viita-akatemiassa kyllä myös rakentavaa palautetta, mutta oman äänen löytämisen kannalta kävin kirjoittajakoulun mahdollisesti väärässä ajankohdassa. Kirjoittajakoulutuksessa suuri merkitys on sillä, kuka opettaa, ja millainen muu ryhmä on. Kuten kirjallisuudentutkija Kristiina Malmio kirjoittaa artikkelissaan "Suomenruotsalaisten kirjailijoiden kirjoittajakoulutukset tapana tuottaa tietoa vaikuttamisesta ja kirjoittamisesta" teoksessa *Romaanin tieto* (2025), kirjoittajakoulutusta vetävä kirjailija vaikuttaa olennaisesti ohjaamansa kirjoittajan tekstin syntyyn ja muotoutumiseen (Malmio 2025, 171–172). Myös Lena Gottelier huomauttaa, että kirjoittamisen ohjaaja voi olla niin hyvä kuin huonokin apu kirjoittajalle (Gottelier 2014, 126). Itse muistelen saaneeni keskimäärin parempaa vertaispalautetta ja apua muilta kirjoittajilta kuin kirjoittamisen opettajiltani. Satunnaisuudella voi olla iso merkitys; jos päätyy koulutukseen tai ryhmään, jonka vetäjän tai vertaispalautteen antajien omat kirjalliset osa-alueet ovat muualla, on palautteen antamisessa ja tekstien ymmärtämisessä haasteita.

Muissa kirjoittajapiireissä olen jäänyt yhteisöjen reunamille. Olen analysoinut, että minulta puuttuvat verkostoitumistaidot tai ehkä jonkinlainen julkeus tyrkyttää itseäni mukaan porukoihin ja projekteihin. Minua ei juuri ole kyselty esiintymään kirjanjulkistamistilaisuuksiin tai muihin tapahtumiin, eikä minua oteta huomioon, kun kerätään kaveriporukoista palautepiirejä tai lavarunokokoonpanoja. Toisissa yhteisöissä taas nimenomaan runoilijuuteni on ollut syynä ulkopuolisuuden tunteeseeni: esimerkiksi palautekeskusteluihin keskittyvissä kirjoittajaryhmissä minun ei ole toivottu tuovan luettavaksi runoja, sillä ne on koettu lukemattakin hankaliksi lähestyä. Olen tässäkin suhteessa kirjoittajana eräänlaisessa liminaalitullassa: minulla ei ole runoilijana tarpeeksi kokemusta tai kirjallista pääomaa, ja muiden kirjoittajien joukossa olen liiankin lyyrinen.

Olen itse huomannut kuppikuntaisuutta kirjoittajien yhteisöllisyydessä, vaikka näennäisesti runoilijat tulevatkin toimeen keskenään. Huomioni johtunee asemastani oikeastaan minkä tahansa kirjoittajaporukoiden liepeillä, sisälle piireihin kutsumattomana.

Paikkakuntakohtaisiakin eroja on. Runoilija Ville Hytönen pohtii toimittamansa *Poetiikka III* -teoksen esseessään ”Runon etujoukot, erotiikka ja valhe” kirjoittajayhteisöllisyyden paikallisuutta. Hän on päässyt seuraamaan usean eri paikkakunnan kirjailijayhteisöllisyyttä, ja ”huomannut joka paikassa muodostuneen vahvan paikallisuuden rakenteen”. (Hytönen 2014, 55.) Olen itse havainnut samankaltaista kuppikuntaisuutta, mutta myös vaikeuksia päästä

asuinpaikan runoilijoiden porukoihin. Olen asunut Turussa kuusi vuotta, enkä ole oikein vielä löytänyt paikallisten runoilijoiden seuraan. Syynä voi olla yhtä paljon turkulaisten sisäänpäin lämpiävyys ja ääretön hitaus kuin omalla kohdallani koronapandemian aiheuttama sosiaalinen ahdistus ja uupumus, joka on pakottanut minut käyttämään energiani muuhun. Tampereella pääsin luontevasti runoilijoiden seuraan niin Aukea.net-ystävieni, etenkin Hovikriitikon, avustuksella kuin Viita-akatemia ja myöhemmin Viitapiiri ry:n kautta. Tästä rihmastosta kirjoitan seuraavaksi.

2.1.2 Rihmasto

Kirjoittamiseen liittyvä yhteisöni ei ole koskaan ollut mikään yhtenäinen, pelkästään kirjoittamiseen keskittynyt ryhmä, jossa kaikki tuntevat toisensa. Ympärilleni on vuosien saatossa muodostunut Deleuzen ja Guattarin käsitettä hyödyntääkseni *rihmasto* ihmisistä, jotka tavalla tai toisella tukivat minua kirjoittajana – ja päinvastoin. Yhtäältä on esimerkiksi neuleyhteisö, joka jakautuu muihin pieniin yhteisöihin. Neulevideocasteja tekevien ja katsovien neulojien yhteisö oli vuosina 2017 ja 2018 yksi tällainen: omilla – nyt jo YouTubesta poistuneilla – videoillani luin joitakin LTL:n runosarjoja ja sain niistä kannustavaa palautetta. Toisaalta ystäväpiiriini on kuulunut esimerkiksi Aukea.netin tai Viitapiirin kautta tuntemiani kanssakirjoittajia, sekä tietysti myös muita läheisiä ihmisiä.

Rihmasto kuvaa hyvin yhteisöä, joka ei ole hierarkkisen puumainen eikä myöskään yksiselitteinen kehämuodostelma (Deleuze & Guattari 1980/1987, 8). Rihmastossani oli – ja on edelleen – erilaisia ihmisiä: on monenlaisia kirjoittajia, julkaisseita kirjailijoita ja runoudesta kiinnostuneita lukijoita. Osa ihmisistä kuuluu useampaan mainitsemaani ryhmään. Rihmastoni ei ole myöskään lakannut olemasta, vaikka ihmiset siinä ovat vaihtuneet. Rihmaston ominaisuuksiin kuuluu, että se voi muovautua ja löytää aina uuden muodon, joka tukee sen jatkuvuutta (Deleuze & Guattari 1980/1987, 9). Minun rihmastoni pysyvämpänä osasena on jo Aukea.net-ajoilta tuntemani Hovikriitikko, ja hänen lisäkseen rihmastooni kuuluu – ja on aina kuulunut – monia ihmisiä erilaisista sosiaalisista piireistäni. Rihmastollani on ollut merkitystä kirjoittamiseni kannalta paitsi tekstejä työstäessä, myös siinä vaiheessa, kun Kustantajan kanssa alkoi olla ongelmia.

Olellisesti rihmastooni kuuluvat vielä muusat, innoittajani. Joidenkin elämäni muuttaneiden ihmisten lisäksi runojeni taustalla on rakkautta Hervannan Suolijärveä, Turun Ylioppilaskylän Uhrimäkeä, kettuja, luomisvimmaa, jumalia ja henkiolentoja kohtaan. Ihmisten osalta muutama muusani on päässyt lukemaan niitä runosarjoja, jotka he ovat tavalla

tai toisella innoittaneet. Vaikka nämä innoittajani eivät ole välttämättä konkreettisesti olleet osa kirjoittajayhteisöäni, on heillä silti mielestäni paikka tässä rihmastossa, ja kerron erityyppisistä muusistani alaluvussa 2.3.2.

Koin yhteisöttömyyttä ja yksinäisyyttä vuosina 2017 ja 2018, mutta huomaan päiväkirjoista ja sosiaalisesta mediasta, että minulla on silti ollut varsin kattava rihmasto. Kulttuurihistorian väitöskirjatutkija Laura Kokko kirjoittaa artikkelissaan ”Volter Kilven sivullisuus” Kilven kirjeenvaihtoarkiston tuoneen esille kiinteitä ystävyyssuhteita, vaikka ”Kilven mukaan yksinäisyys, sivullisuus tai vierauden kokemus oli hänelle keskeinen elämäntunto” (Kokko 2024, 99–132). Vaikka oma kokemus on välillä ollut toinen, on rihmastossani ollut paljon kannustajia ja innostajia. Toisinaan on itse läheltä vaikea nähdä omaa rihmastoaan: sen merkitys saattaa korostua vasta pidemmän ajan kuluttua, kun rihmasto on olennaisesti muuttunut tai hajonnut. Seuraavassa kappaleessa käsittelen rihmaston tärkeyttä.

2.1.3 Rihmaston tuki ja palautteen tärkeys

Rihmastoni kenties tärkein osanen, Hovikriitikko, kuuluu parhaimpiin ja pitkäaikaisimpiin ystäviini ja häneltä on julkaistu useampi runoteos. Luemme usein toistemme tekstejä, ja rakentavan palautteen ohessa muistamme aina kannustaa ja kehua toisiamme. Hovikriitikko osaa antaa toimivaa rakentavaa palautetta, mutta hän myös ilmaisee suoraan, kun pitää jostain tekstistäni. Keväällä 2017 kirjoitin runosarjan, joka nykyään kantaa nimeä ”Valpuri”, ja luetutin sen Hovikriitikolla. Hänen palautteensa olen kirjoittanut kokonaisuudessaan päiväkirjaani:

Uskomattoman kaunista ja kipeää.

Sulla on hämmästyttävä taito osata laittaa mieleton särkykin tolkulliseksi runoksi, josta saa kiinni vaikka ei edes tuntisi tarinaa. Ja etäännytät hemmetin hyvin. [- -]

Ja toi viimeinen runo tosiaan, se säteilee samalla taajuudella kuin edeltävätkin runot. Nyt on nappiteos, ystäväni, olet osunut ruuviin ruuvimeisselillä. Moni tarttuisi vasaraan. Ja jälki olisi angstista ja lapsellista, heillä. Monet, sanotaanko useimmat, eivät osaa kirjoittaa kypsästi elämän kenties suurimmista kivuista. Eivät ainakaan ilman tunnelatausta, joka näyttäytyy kirjoittajaa tuntemattomalle naiivina. Tämä ei tee niin. [- -]

Tuosta puuttuu angsti ja katkeruus, sillä se onkin niin raikas tuulahdus vallan. Kumpikaan feature ei ole hyvä runosarjaan. [- -] Hyvin harvoin on tullut sun runojen kanssa olo, että hei nyt en ymmärrä mitään vaikka mulla on Google. Sulla on mieleton taito tehdä yksityisestä jaettavan tuntuinen kokemus. Ihan kuin

kirjoittaisit suoraan lukijalle, mulle tulee ainakin se olo, että mulle jutellaan eikä vaan huudella jostain vitun korokkeelta silleen pompöösisti.¹
(Työpäiväkirja 12.5.2017)

Hovikriitikko on ollut iso apu oman kirjoittajan itsetuntoni löytämisessä. Olemme seuranneet molemmat toistemme kehittymistä kirjoittajina, ja luotan Hovikriitikon kokemukseen palautteenantajana. LTL:n käsikirjoitusta työstäessäni en näyttänyt sitä kuin parille valitulle, ja Hovikriitikko kuului näihin harvoihin esilukijoihin. *Syntylauluihin* olen pyytänyt huomattavasti useammalta ihmiseltä palautetta tai kommentteja. Kirjoittajayhteisöllisyys on siis etenkin *Syntylaulujen* kohdalla ollut tärkeää käsikirjoituksen kannalta. Kirjoittaessani *Syntylaulujen* ensimmäisiä runosarjoja keskustelin kuitenkin lähinnä Hovikriitikon kanssa kirjoittamisesta, näytin luonnoksia, avasin tarinoita ja otin vastaan palautetta. Hovikriitikko on myös mukana *Syntylauluissa* siinä mielessä, että runosarjoista viiden puhuja on runojen nimihahmon läheinen ystävä. Näiden runosarjojen puhuja ei ole varsinaisesti Hovikriitikko, mutta puhujan suhde runosarjojen kohteisiin on hyvin samankaltainen kuin Hovikriitikon suhde minuun oikeassa elämässä.

Hovikriitikon kannustus on auttanut minua eteenpäin ja lisännyt itsevarmuuttani kirjoittamisen suhteen. Jokaisella kirjoittajalla pitäisi olla oma hovikriitikko, joka paitsi estottomasti fanittaa kirjoittajan tekstejä, myös osaa antaa rakentavaa palautetta silloin, kun sille on aihetta. Kuten Lena Gottelier kirjoittaa artikkelissaan "Matkalla kohti lukijaa. Palautteen merkitys kirjoitusprosessille" teoksessa *Kirjoittamisen taide ja taito*, on tärkeää, että palautteen antajan ja kirjoittajan välillä on luottamus ja avoin keskusteluilmapiiri (Gottelier 2014, 127). Olen toisaalta samaa mieltä myös kirjailija Saara Henrikssonin kanssa, joka kirjoittaa blogikirjoituksessaan "Pienkustantamisen hyvät, pahat ja rumat" siitä, että vertaispalaute ja kavereiden mielipiteet teksteistä eivät korvaa perinteistä kustannustoimittamista (Henriksson 12.9.2017). Siksi en ole koskaan pitänyt omien runojeni painattamista omakustanteiksi vaihtoehtona niiden julkaisulle.

Kesällä 2024 pääsin yhdeksi päiväksi kirjoittamaan Aurajoen rannalle Bore-laivalle pienenpieneen kirjoitusretriittiin ystävien kanssa, mikä toimi itselleni sysäyksenä *Syntylaulujen* loppuun saattamiseen. Olen kiitollinen tälle uudelle kirjoitusporukalle kirjoittajayhteisöllisyyden rihmastossani. Tapaamme tai keskustelemme kirjoittamisen tiimoilta harvoin, mutta keskustelu on aina toisia tukevaa, ja olen saanut myös

¹ Olen poistanut tästä merkinnästä muihin ihmisiin liittyvät, palautteen kokonaisuuden kannalta epäolennaiset osat.

vertaispalautetta *Syntylauluista* tähän porukkaan kuuluvilta ihmisiltä. Bore-laivalla kirjoittamiseen palaan alaluvussa 4.3.3.

Kesällä 2025 lähetin *Syntylauluja* laajemmalle palautekierrokselle (työpäiväkirja 11.6.2025). Keräsin etukäteen ystäväistäni ja kavereistani ryhmän ihmisiä, jotka kaikki saivat luettavakseen käsikirjoituksen, eräänlaisen saatekirjeen sekä luettelon käsikirjoituksen populaarikulttuuriviittauksista. Esilukijoissa ei ollut pelkästään kirjoittavia ihmisiä, vaan myös ”ihan vain” lukijoita. Palautteet, joita sain, olivat arvokkaita. Kokemus on auttanut minua suodattamaan saamani palautteen, mutta kesän 2025 palautteet olivat kaikki käyttökelpoisia. Kaikki affektit ja tunnekokemukset, pohdinnat, tulkinnat ja oikoluvut auttoivat viemään käsikirjoitusta eteenpäin jollain lailla. Vertaisryhmän – tai tässä tapauksessa palautteenantajien rihmaston – etu korostuukin erilaisissa näkökulmissa ja monipuolisissa kommentteissa (Vainio 2014, 146).

Kirjoittajayhteisöllisyyden merkitys kaltaiselleni kirjoittajalle on korvaamaton. Rihmastoni ihmiset ovat tukeneet minua eri vaiheissa kirjoittamista, antaneet palautetta ja näkemyksiä, kertoneet tekstien herättämistä affekteista ja myös kritisoinut rakentavasti, mikäli siihen on ollut aihetta. Kirjoittamiseen liittyvän rihmastoni kautta olen päässyt esittämään runojani lavalla, kirjoittamaan yhdessä arjesta poikkeavissa ympäristöissä, ja saanut myös kurkistuksia julkaistujen kirjailijoiden elämiin. Kirjat eivät synny tyhjiössä, ja kulttuurisen ympäristön tarkastelun lisäksi kirjoittaja tarvitsee ympärilleen kirjoittamista tukevia ja kannustavia ihmisiä.

2.2 Pelkoa, toivoa ja hylkäyskirjeitä

Alkuvuonna 2017 olin saanut pitkään työstämäni *Lähde tästä laulamaan* -runokokoelman käsikirjoituksen valmiiksi. Tässä tutkielmassa keskityn siihen, mitä käsikirjoituksen valmistumisen jälkeen tapahtui. Viittaan valmistumisella hetkeen, jolloin olen kokenut, etten enää itse eivätkä sen (vertais)lukijat kirjoittajayhteisössäni osaa ehdottaa muokkauksia siihen. Käsikirjoitus on valmis tarjottavaksi kustantajille, ja mikäli saan sille kustannussopimuksen, se käy vielä läpi kustannustoimittamisen eli todennäköisesti useampia editointikierroksia, kunnes siitä tulee julkaisuvalmis. Päiväkirjaani olen merkinnyt 10.1.2017 selkeän määräpäivän käsikirjoituksen valmistumiselle ja kustantamokierroksen aloittamiselle: ”23.1.2017 pitää olla kaikkialle lähetettynä runokokoelma” (työpäiväkirja 10.1.2017). Tässä alaluvussa kuvaan LTL:n kustantamokierroksen aiheuttamia affekteja.

2.2.1 Käsikirjotus lähtee kustantamokierrokselle

LTL:n kustannuskierros noudatti varsinkin ensimmäisessä vaiheessa tapoja ja ohjeita, joita olin saanut julkaisseilta kirjailijoilta. Keräsin valmiiksi listan kustantajista ja tarjosin käsikirjoitusta heille melko yhtäaikaisesti. Sähköisesti käsikirjoituksia vastaanottavat kustantamot olivat etusijalla ja tarjosin käsikirjoitusta ensin aina isompiin ja sitten pienempiin paikkoihin. Myöhemmin samana keväänä jatkoin tarjoamista postitettavien osalta, ja lähetin käsikirjoituksen myös esimerkiksi Runo-Kaarinaan, Kaarinan kaupungin kulttuuritoimen järjestämään kilpailuun, jossa haetaan vuosittain valmiita runoteoskäsikirjoituksia (työpäiväkirja 25.4.2017).

Olin saanut monelta lukijalta, neulevideoideni katsojilta ja runokeikoillani käyneiltä hyvää palautetta runoistani, ja olin myös editoinut LTL:n käsikirjoitusta sekä yksin että yhdessä Hovikriitikon kanssa. Uskoin, että teos oli hyvä, mutta en tiennyt, ylittäisikö se julkaisukynnyksen. Kirjoituskilpailuissa ja julkaistussa runoudessa tunnuttiin suosivan omaa kieltäni raaempaa, rehellisempää ja hiomattomampaa kieltä. Samaan aikaan rihmastossani ihmiset tuntuivat todella uskovan minuun ja LTL:n käsikirjoitukseen. Hovikriitikko luonnehti minun löytäneen oman ääneni. Olin puhunut käsikirjoituksen viimeistelystä myös muissa sosiaalisissa ympyröissäni, ja liveraportoin LTL:n lähettämistä kustantamoille neulomiseen liittyvällä irc-kanavalla. Olin innoissani ja jännittänyt.

Facebookiin olen kirjoittanut: ”[y]stävät. <3 Yksi lainasi printteriään, ja toiselta tuli suosionosoitukset aina, kun mainitsin, minne lähti sähköinen käsikirjoitus” (Facebook-julkaisu 23.1.2017). Ensin mainittu Ystävä A, jonka kanssa vietimme paljon aikaa 2010-luvun lopussa, on ystäväni, johon olen tutustunut neulomisen kautta – myös aiheeseen liittyvällä IRC-kanavalla. Hän on ollut olennaisesti mukana LTL:n lopullisen käsikirjoitusversion synnyttämisessä, viimeisen editointikierroksen yhteydessä hän luki käsikirjoituksen ja antoi siitä palautteensa. Toinen mainittu, Ystävä B, myös kanssaneuloja, kuului oleellisesti arkiseen ystäväpiiriini vuoden 2017 tienoilla, ja on ollut yksi kannustajistani LTL:n käsikirjoituksen valmistumisen aikoihin.

Käsikirjoituksen lähettäminen kustantajille herättää ilon ja innostuksen lisäksi myös pelkoa:

Huh. Toivottavasti joku tärppää. Vähän pelottaa jo valmiiksi. Tuntuu hurjalta.
(Työpäiväkirja 23.1.2017)

Hurja olo runokokoelman lähettelystä. Ennen lähetystä olo oli, että "voi kun sen joku nappaisi!" Ja nyt: "Kääk, mitä jos joku sen nappaa?!" (Työpäiväkirja 24.1.2017)

Sara Ahmed viittaa Martin Heideggeriin luonnehtiessaan pelkoa: ”Pelko vastaa siihen, mikä lähestyy, ei suinkaan siihen, mikä on jo täällä. Juuri tämä pelon tulevaisuudellisuus mahdollistaa sen, että pelon kohde saattaa myös ohittaa meidät ja jättää saapumatta.” (Ahmed 2004/2018, 87.) Kun käsikirjoitus on lähtenyt kustantamokierrokselle, on sen saama vastaanotto vielä arvoitus; yhtä aikaa pelkää asioiden tapahtuvan kuin jäävän tapahtumatta. Pelolla on monta kohdetta, eivätkä kaikki pelkojen kohteet ole välttämättä kovin järkeviä. Läsä on yhtä aikaa monta erilaista pelkoa, jotka eivät kaikki voi yhtä aikaa toteutua.

Käsittelin LTL:n käsikirjoituksessa henkilökohtaista uskoani luontoon ja väkeen, mikä ei tuohon aikaan ollut trendikäs aihe runoudessa. Toisaalta osassa käsikirjoitusta käsittelin sekä silloisiin että jo menneisiin ihmissuhteisiin liittyviä kipupisteitä, joskin hyvin paljon etäännyttynä ja piilotettuna. Täten julkaisemisen pelkoon kiinnittyi itselläni Ahmedinkin (2004/2018, 136–137) häpeän affektin yhteydessä kuvailema paljastumisen pelko, vaikka jälkikäteen käsikirjoitusta lukiessa tuntuu, että käyskentelen runojen aiheissa vielä melko turvallisilla alueilla. Olin silti jo ylittänyt monet pelot tarjotessani käsikirjoitusta kustantamoille. LTL:n osalta julkaisuun liittyvällä pelolla oli kaksi puolta. Jos kukaan ei haluaisi julkaista teosta, olin tehnyt kymmenen vuotta työtä ikään kuin turhaan. Toisaalta julkaisun osalta pelkäsin teoksen vastaanottoa, negatiivista ymmärtämättömyyttä.

Osittain samoja pelkoja kohdistuu myös *Syntylaulujen* tekemiseen ja mahdolliseen julkaisuun. Pelkään, etteivät kustantajat ymmärrä sen rakennetta ja runosarjojen tarinoita. Pelkään, että teos joskus julkaistaan, enkä ole onnistunut etäännyttämään innoittajiani tarpeeksi hyvin. Toisaalta pelon rinnalla on rohkeus kertoa rakkauden eri muodoista sekä rohkeus kirjoittaa teokseen monisuhteisuutta, kvääriyttä, transsukupuolisuutta, myös väenuskoa. Kolmanneksi mietin sitä, miksi pitää aina olla nimenomaan *rohkeaa* kertoa näistä asioista, jotka itselleni ovat varsin arkisia ja tavanomaisia asioita, olennainen osa minua. Muusikko ja taiteilija David Bowie pohtii taiteen tekemiseen liittyviä seikkoja vuonna 1997 valmistuneessa *Inspirations* -dokumentissa. Bowien mukaan on tärkeää mennä turvalliselta alueelta aina vähän pidemmälle taidetta tehdessä:

The other thing I would say is that if you feel safe in the area that you're working in, you're not working in the right area. Always go a little further into the water than you feel you're capable of being in. Go a little bit out of your depth and when

you don't feel that your feet are quite touching the bottom you're just about in the right place to do something exciting. (Bowie 1997)

Kun uskaltaa kahlata niin syvälle, etteivät jalat aivan enää koske järven pohjaa, löytää sen alueen, joka tuottaa kiinnostavinta taidetta. *Lähde tästä laulamaan* jo tavoitteli mielessäni sellaista liminaaltilaa, jossa turvalliset aiheet päättyvät ja pelottavat, ja kiinnostavat aiheet alkavat, mutta Bowien retoriikkaa käyttäkseni jäi vielä melko matalaan veteen niiden osalta. *Syntylaulujen* kohdalla olen kahlannut suoraan äkkisyvään aiheideni kanssa, mutta minusta tuntuu, että juuri näiden pelottavien, henkilökohtaisten aiheiden käsittely runoissa on kiinnostavinta.

2.2.2 Hylkäyskirjeiden kannustus ja lannistus

Käsikirjoituksen lähtiessä kustantamoihin on luovutettava eteenpäin nippu tekstiä, johon parhaimmillaan ja pahimmillaan kietoutuu pelkoa, innostusta ja toivoa. Ja kuten kirjailija ja entinen WSOY:n kustannuspäällikkö Harri Haanpää huomauttaa *Kustannustoimittajan kirjassa* (2004, 50): ”Kustantajan osa on hylkääjän osa. Hänen osansa on murskata haaveet – ja mieluummin ennen kuin ne kasvavat niin suuriksi, että niiden murskaaminen murskaa ihmiset”. Hylkäyskirjeet tuntuvat sitä henkilökohtaisemmilta, mitä enemmän odottaa myönteistä päätöstä juuri kyseiseltä kustantamolta. Minulla kirjoittajana voi olla tietynlainen näkemys oman käsikirjoitukseni sopimisesta jonkun kustantamon kustannusohjelmaan, mutta kustantamossa ei välttämättä jaeta tätä näkemystä. Keväällä 2017 pidin melko varmana, että oman kotikaupungin Paikallinen Pienkustantamo haluaisi kustantaa LTL:n. Sen sijaan sain hylkäyskirjeen palautteen kera. Palautteessa toivottiin uudenlaista lähestymistä luonnonsymboliikkaan, jonkinlaista omaa ääntä, ja kritiikkinä annettiin liika ”ripustautuminen” mytologian varaan. Olen purkanut kirjeen aiheuttamia affekteja päiväkirjaani:

Tulipa heti jotenkin lannistunut olo. Varsinkin, kun koen tehneeni hirveästi töitä juuri sen eteen, etteivät tekstit nojaisi liikaa mytologiaan, vaan olisivat henkilökohtaisella tasolla lähestyttävää.

Teki mieli mennä heittelemään Ahvenisjärven pullasorsia kirjoitusvälineillä, mutta en jaksanut. Ja sorsaparot, niillä ole mitään osaa tähän.

Tämä kevät tuntuu kyllä tarjoilevan pelkkää kylmää kättä ja räntäsadetta. Aina, kun menee hetken paremmin, jostain losahtaa lisää kylmää vettä niskaan kohta. Missä on se taika, joka kannatteli mua viime kevään ja kesän? Toteutti toiveita, piti liikkeessä? [- -]

Tuli vähän sellainen olo, että jos en kerran kelpaa Paikalliselle, kelpaanko minnekään? Mikä talo mut huolisi? Alkoi kaikki, mitä on saanut kirjoitettua, tuntua ihan paskalta.

(Työpäiväkirja 16.5.2017)

Henrik Fürstin haastattelemat kirjoittajat kuvailevat hylkäyskirjeiden affektiivisuutta. Oma sisäinen reaktioni Paikallisen Pienkustantamon hylkäyskirjeeseen muistuttaa Fürstin haastatteleman Olga kuvailemaa: ”I was so angry when I was rejected [by the publisher]. I was furious. I was going out [for an event] in the evening, but I just wanted to knock someone to the ground.” Itse kuvailin mielitekoani ”mennä heittelemään Ahvenisjärven pullasorsia kirjoitusvälineillä”: oli olo, että piti purkaa tunnetta jotenkin fyysisesti. Fürstin haastattelema Olga oli saanut kyseisestä kustantamosta niin sanotusti vihreää valoa aiemmin, mutta käsikirjoitus hylättiin silti. Itse olin ajatellut, että Paikallinen Pienkustantamo saattaisi olla juuri LTL:n käsikirjoituksesta kiinnostunut, ja petyin karvaasti, kun ei ollutkaan. Fürstin haastateltavat kertovat myös, että hylkäyskirje on saattanut aiheuttaa katkeroitumista. Eräs haastateltava oli lakannut puhumasta kirjoittamisesta, jotta pääsisi irti ulkoisesta paineesta yrittää uudelleen. Toinen kirjoittaja taas oli päästellyt höyryjä ystävänsä kanssa suunnitellen seuraavassa käsikirjoituksessaan murhaavansa kustantajan, joka oli hylännyt käsikirjoituksen. Myös läheisten tuki ja keskusteluseura mainittiin tärkeinä hylkäyskirjeistä toipumisessa. (Fürst 2016, 162–163; 168.)

Itse purin ärtymyksen tunteita hylkäyskirjeen ohella tullutta palautetta kohtaan Ystävä A:n kanssa. Hän oli lukenut käsikirjoituksen, ja ihmetteli, miten huonosti se oli Pienkustantamossa luettu. (Työpäiväkirja 17.5.2017.) Myös Hovikriitikko ihmetteli kanssani Pienkustantamon palautetta. Yhdessä ystävien kanssa siis totesimme palautteen huonoksi, jopa päästelimme höyryjä tuntemiamme, mahdollisesti kustannuspäätöstä tehneitä henkilöitä kohtaan. Täysin katkeroitumatta en silti palautetta ottanut, vaan sen jälkeen minusta tuntui hetken melkein siltä, että pitäisi luovuttaa. ”Onneksi on työn alla uusi projekti. On joku lähtökohta”, olen kirjoittanut hylkäyskirjepohdintojen yhteyteen (työpäiväkirja 16.5.2017).

Melko yleinen kaava saamissani hylkäyskirjeissä on ollut lyhyt ja ytimekäs torjunta, jonka yhteydessä saattaa olla maininta, ettei käsikirjoitus sovi kustannusohjelmaan. Paikallisen Pienkustantamon hylkäyskirjettä voisi tässä mielessä pitää positiivisesti erottautuvana. Sähköpostin sisältämä palaute oli osittain kannustavaa – käsikirjoituksen eduksi nostettiin ”sen tuttu luonnonsymboliikka” ja lopussa myös toivotettiin ”onnea kirjailijan tiellä” (työpäiväkirja 16.5.2017). Näin pitkä palaute on kokemukseni mukaan harvinaista, mutta siihen oli tapauksessani melko selkeä syy. Olin alkuvuodesta 2017 lähettänyt LTL:n Pienkustantamoon perinteisessä postissa. Myöhemmin keväällä huomasin kustantamon

sivuilta kehotuksen lähettää käsikirjoitus sähköisenä, ja kysyin, oliko paperinen käsikirjoitukseni kuitenkin otettu vastaan. Vastauksena tähän sain palautteen ja hylkäyksen.

Myös eräs Nimekäs Kustantamo antoi muutaman sanan palautteen hylkäyskirjeen yhteydessä. Palautteessa kiiteltiin runojen ”kiinnostavaa tunnelmaa” ja kokonaisuuden eheyttä, mutta kustannuspäällikön palautteen perusteella yksiulotteisuuden vuoksi LTL ei ylittänyt julkaisukynnystä. (Työpäiväkirja 13.7.2017.) Haanpää (2004, 51) kirjoittaa: ”[k]ielteisistä kustannuspäätöksistä on syytä ilmoittaa kirjallisesti. Se säästää omaa ja kollegojen aikaa. Usein riittää pelkkä kaava: ei kiitos, hyvin jyrkkä ei”. Tunteeni hylkäyskirjeiden palautteita ja kannustusta kohtaan ovat ristiriitaiset. Yhtäältä on tietysti hienoa saada isommalta kustantamolta kehuja käsikirjoituksen hyvistä puolista. Toisaalta, kun niillä koristellaan julkaisemattajättämispäätös, tuntuu palaute vastaanottaessa turhauttavalta. Etenkin, kun näissä kahdessa saamassani sähköpostissa ei kehotettu tarjoamaan käsikirjoitusta uudelleen muokattuna. Palautteet eivät myöskään pureudu käsikirjoitukseen sen enempää, eikä palaute välttämättä ole kovin rakentavaa. Mitä esimerkiksi tarkoittaa ”mytologiaan ripustautuminen” LTL:n kohdalla? Oma reaktioni siihen oli kiertää mytologianuppi kaakkoon *Syntylauluja* tehdessä ja kietoa teema henkilökohtaisiin väenuskon kokemuksiin runoissa. Tulkitsin siis, kuten osa Fürstin informanteista, että käsikirjoitustani oli luettu *väärin* ja täten palaute ei ollut käyttökelpoista (Fürst 2016, 165). Olen Haanpään linjoilla: jyrkkä kielto riittää, niin pahalta kuin se kirjoittajasta tuntuukin.

2.2.3 Toivoa ja luopumista

Kun käsikirjoitus alkaa vaikuttaa valmiilta lähtemään kustantajille, siitä on luovuttava. On luovuttava toistaiseksi esimerkiksi editoinnista: ei ole mielekästä jatkaa kustannuspäätöstä tai kustannustoimittamista odottavaa tekstiä. Levolan (2014, 236) näkemyksen mukaan kustantamoon ei kannata lähettää raakiletta, saati pelkkiä ideoita. Vaikka nykyään jotkin kustantamot ovat avoimempia pelkille ideoille, uskon Levolan näkemykseen ja hion tekstini mahdollisimman valmiiksi ennen kuin kokeilen onneani kustantamoissa. On siis lähetettävä valmiiksi hiottu käsikirjoitus maailmalle ja toivottava parasta. Samalla on yritettävä luopua toivosta. Ahmedin mukaan toivo ennakoi onnellisuutta ja sisältää täten myös tulevaisuuteen suuntautumisen. Toivo ei ole lupaus onnesta, mutta toivo auttaa kuvittelemaan onnellisempaa tulevaisuutta. (Ahmed 2010, 181–182.) Käsikirjoituksen tarjoamisen osalta yritykseni luopua toivosta ovat osoittautuneet turhiksi. Olen aina jollain lailla toiveikas siitä, että joku haluaisi sen julkaista. Vaikka minun tekikin mieli luovuttaa, olin kuitenkin vielä varovaisen toiveikas

monen paikan suhteen. Toukokuun 2017 puoliväliin mennessä en ollut saanut hylsyjä kuin vasta isommilta kustantamoilta, joten toivoa oli vielä esimerkiksi Runo-Kaarinan osalta. Kuun lopussa sainkin Runo-Kaarinasta sähköpostitse väliaikatieta. 238 käsikirjoituksesta esilukijat olivat valinneet minun käsikirjoitukseni niiden 114 käsikirjoituksen joukkoon, jotka oli lähetetty seuraaville esilukijoille.

Päiväkirjamerkintäni kyseiseltä päivältä sisältää innostusta ja iloa: ”[p]iti hetki hengitellä, en tiennyt miten päin olisin” (työpäiväkirja 30.5.2017). Olen ollut niin rauhaton innostuksessani, että olen kävellyt Hervannan Suolijärven ympäri sateessa – yksi rauhoittumiskeinoistani vuonna 2017. En ensinnäkään tiennyt, että Runo-Kaarinaan osallistuville annettaisiin väliaikatieta. Tämä kyseinen sähköposti sisälsi myös informaatiota siitä, kuinka monta käsikirjoitusta arviolta jatkaisi vielä finaaliin ja milloin niistä voisi odottaa väliaikatieta. Toisekseen yllättyneeni johtui ihan siitä, että en osannut odottaa menestystä tässä kilpailussa. Vielä yllättyneempi olinkin myöhemmin kesällä, kun minulle kerrottiin, että käsikirjoitukseni oli edennyt finaaliin asti, kuuden parhaan joukkoon. Loppukesästä olenkin sitten yhtä aikaa miettinyt ja yrittänyt olla miettimättä Runo-Kaarinan voittomahdollisuuksiani (työpäiväkirja 24.7.; 5.8.2017).

Uusi luopumisharjoitus oli edessä elokuussa, kun olin jo edennyt finaaliin, enkä luvattuna päivänä saanut voittosoittoa. Hopeareunuksena olen maininnut päiväkirjassani: ”[a]inakin saan nyt ehkä vaikuttaa enemmän kirjan kanteen, jos tästä jotain positiivista yrittää nyt repiä.” (Työpäiväkirja 8.8.2017.) Jos olisin voittanut kilpailun, olisin todennäköisesti ollut tyytymätön lopullisen kirjan ulkoasuun ja varsinkin kanteen. Tässäkin kohtaa vielä uskalsin toivoa, että joku kustantamo kiinnostuisi LTL:stä. Runo-Kaarinan häviön kohdalla olen tarttunut toivoon saada kustannussopimus muualta: se on ollut keinoni selvittää tilanteesta ja käsitellä sen aikaansaamia affekteja. Toivo auttoi minua luopumaan mielikuvistani kirjani julkaisemisesta suurieleisesti kirjamesuilla, sekä ajatuksesta, että se julkaistaisiin vuoden 2017 aikana.

Yksi luopumisen taso LTL:n kohdalla oli luopuminen ”Käreitär”-runosarjasta. Pidin sitä vuonna 2017 parhaana koskaan kirjoittamanani runoutena, enkä olisi halunnut kenenkään koskevan siihen editointiehdotuksineen. Olin muokannut ja pyöritellyt sitä esimerkiksi Hovikriitikon kanssa, mutta valmiissa käsikirjoituksessa ”Käreitär” soi juuri oikein. Harjoittelin siitä luopumista jo keväällä 2017:

Luovuin tänään yhdestä isosta palasesta, kun laitoin Käreittären Pirkanmaalle. Mulle ei oikeastaan nyt edes ole väliä, sijoittuuko se vai ei. Mä olen antanut sen mennä, enkä pidä sitä enää niin tiukasti lähellä sydäntä. (Työpäiväkirja 28.2.2017)

Kustannuspäätöstä odottaessani ja toivoessani pelkäsin, että kustannustoimittaja kehottaisi minua muokkaamaan ”Käreitärtä”. Pelkoni liittyi ajatukseen, että editoiminen pilaisi sen, veisi runosarjalta sen kirkkaimman hohdon. Toisaalta kirjoituskilpailujen ja runokeikkojen osalta pelkäsin, että toisin vielä liian lähellä sydäntä, liian kipeinä polttelevat tunteet liian aikaisin yleisön eteen. Hovikriitikko kuitenkin kannusti minua laittamaan juuri ”Käreittären” Pirkanmaan kirjoituskilpailun lyriikkasarjaan ja perusteli, että jos se sijoittuisi, se saattaisi lisätä koko käsikirjoituksen kiinnostusta kustantajien silmissä.

Kun käsikirjoitusta tarjoaa kustantajille, liittyy siihen ja vastausten odottamiseen paljon affekteja. Toivoon ja mahdolliseen onneen kiinnittyy aina myös pelkoa ja luopumisen haasteita. Hylkäyskirjeet saattavat aiheuttaa jopa vihaa ja inhoa, ja niiden yhteydessä mahdollisesti saatua palautetta voi torjumisen tuottamissa affekteissa olla vaikea käsitellä. Kirjoittamiseen liittyy myös aina affekteja, joiden julki tuleminen julkaisun yhteydessä voi aiheuttaa pelkoa. *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoituksen kanssa olen käsitellyt myös muunlaisia pelon ja luopumisen affekteja epäonnistuneen kustannusprosessin yhteydessä ja sen jälkeen. Näistä tunteista ja niiden vaikutuksesta kerron tarkemmin alaluvuissa 3.2 ja 3.3. *Syntylaulujen* syntyyn liittyviä affekteja käsitelen tarkemmin luvussa 4.3.

2.3 Kirjoittamisen rihmasto

Kirjoittamiseen liittyy olennaisesti rihmasto, joka ei muodostu pelkästään muista ihmisistä. Tämä kirjoittamisen rihmasto koostuu lisäksi muusista, vaikutteista, inspiraationlähteistä ja kirjallisuudesta sekä muusta kulttuurista. Tässä luvussa pohdin rihmaston eri olioiden ja toimijoiden merkitystä kirjoittamiselle. Analysoin spesifisti vuoden 2017 kirjoittamistani innoittaneiden ja siihen vaikuttaneiden ihmisten ja asioiden rihmastoja sekä kirjoittajayhteisöni tukea niin uuden tekstin synnyssä kuin LTL:n kustannusprosessin mutkistuessa.

2.3.1 Muusain otteessa

Muusa pakottaa, kutsuu tai innostaa kirjoittamaan, ja kirjoittaminen voi olla muusan kanssa seurustelua tai riitelyä. [- -] Nimeämällä tämän hahmon muusaksi puhuttelen ja uudelleenkirjoitan ummehtuneen romanttista muusaa, joka tyytyy väreilemään tekijän taustalla ”taiteilijan työtä innoittavana naisena, nyk. joskus myös miehenä”. (Karjula 2020, 18)

Emilia Karjulan väitöskirjassaan *Sommitellut muusat. Rituaali ja leikki luovan kirjoittamisen prosesseissa ja kirjoittajaryhmän toimissa* (2020) esittelemän määritelmän tapaan myös minulle ”muusa on käsite, hahmo, esine, tuntemus, teko tai tilanne, joka aikaansaa tai ylläpitää kirjoittamista” (emt). Tässä tutkielmassa käytän termiä *muusa* sekä sukupuolineutraalisti kaikista ihmisistä, jotka ovat runojani innoittaneet, että myös inspiraatiota ja luovuutta ruokkineista ei-inhimillisistä asioista ja toimijoista. Monen *Syntylaulujen* runosarjan taustalla on innoittaja, joka toisinaan on olemassa oleva ihminen, toisinaan Käreittären tapainen myyttinen olento, toisinaan Suolijärven kaltainen paikka. ”Käreitärtä” kirjoittaessa olen tuntenut hyvin voimakkaasti muusan tai useammankin läsnäolon. Usein olen myös päätenyt editoimaan monia yksityiskohtia runosarjoista jonkin uuden muusan löytyttyä elämäni. Tietyt ihmiset, olennot ja paikat ovat eri aikoina inspiroineet minua eri tavoin, ruokkineet luovuuttani. Lisäksi muokkaus on ollut etäännyttämistä ja häivyttämistä.

Jo vuonna 2016 kirjoittamani ”Käreitär” sisältää monta rakkauden tasoa ja innoittajaa: se on yhtä aikaa rakkausrunoelma muusalle, jonka otteessa runosarja syntyi. Toisaalta se on oodi Käreittärelle, kettujen emuulle eli kantavanhemmalle, joka edustaa minulle rakkautta, luovuutta ja luomisen intohimoa. Yhtä lailla olin kirjoittaessani Käreittären otteessa. Kolmas muusa on runoissa esiintyvä ketun hahmo, joka edustaa runosarjan innoittajan ja Käreittären lisäksi myös taidetta, luomista, sitä aihetta tai aihenippua, jota metsästin, kunnes se ”Käreittären” ja sitä seuranneiden *Syntylaulujen* runosarjojen myötä kirkastui. Markku Lehtimäen ja Lotta Luhtalan (2020, 255–256) artikkelin ”Runouden muuttuvat ympäristöt. Jenni Haukion ’Suojele, älä tuhoa’, kriittinen eläintutkimus ja turkistarhausdiskurssin politiikka” mukaan kettu on toiminut runouden metaforana aiemminkin, ”kenties johtuen kettujen yksilöllisestä, kevyestä ja arvoituksellisesta liikkumisesta”. Kettu symboloi minulle myös liminaalisuutta; usein liminaalitulassa kettu on ilmaantunut joko konkreettisesti tielleni tai tullut esimerkiksi uniini.

”Valpuri” on esimerkki runosarjasta, johon olen alun perin sydänsurun otteessa kirjoittanut minut torjuneen ihmisen tuottamia affekteja saadakseni ihmisen ikään kuin mielestäni pois. Vuosien varrella runosarjaa editoidessani olen etäännyttänyt sitä enemmän ja enemmän, eikä kevään 2026 versiossa ”Valpurista” ole alkuperäisestä muusasta enää tunnistettavia yksityiskohtia. Affektit, jotka runosarjaan ovat kietoutuneet, eivät myöskään enää itselleni liity pelkästään kyseiseen ihmismuusaan vaan enemmän tietynlaisiin ihmissuhteisiin sekä rakastumisen ja hylkäämisen kokemuksiin.

Joissakin runosarjoissa ihmisten lisäksi tai sijaan muusa on jokin ei-inhimillinen toimija, kuten paikka. ”Nevan” tärkein elementti ja muusa on Metsä, joka on Nevan elämän rakkaus, ja jolta Neva kokee saavansa vastarakkautta, jota ilman on jäänyt ihmisten kanssa:

aamuisin heräät havunneulasia hiuksissa
ketunleivän maku suussa
varpaat märkinä

päivisin Hän silittää niskaasi
kuiskii korviisi sopimattomia

annat itsesi rakastua, niskavillasi
Hänen sormissaan, kiharalla kuin
saniaisenversot

ja vain Hän, Metsä
rakastaa sinua takaisin yhtä väkevästi
(*Syntylauluja* 25)

Runosarjassa koetaan topofiliaa, rakkautta soista metsää kohtaan. Kulttuurintutkija Satu Koho kirjoittaa artikkelissaan ”Syyllisyyttä, pelkoa ja häpeää vaiennetussa kehossa”, että topofilia on ihmisen kiintymystä johonkin paikkaan, niin, että paikkaa kohtaan tuntee rakkautta ja yhteenkuuluvuutta. Topofiliassa paikka koetaan turvalliseksi ja rauhalliseksi. (Koho 2016, 196, 211–212.) Nevan elämän rakkauden innoittaja tekstissä on ollut Hervannan Suolijärvi Tampereella. Runoissa Neva joutuu luopumaan Metsästään muuttaessaan sen ääreltä toiseen kaupunkiin (*Syntylauluja* 26). Kirjoitin runosarjaa vuonna 2024 ikävöiden Hervannan Suolijärveä, jonka olin jättänyt taakseni muuttaessani Turkuun vuonna 2020. Ikävän tuottamasta kivusta syntyi yksinäisyyttä ja ulkopuolisuutta käsittelevä runosarja, mutta kivun lisäksi kirjoitin runoihin tietysti myös rakkauttani Suolijärven luontoon. ”Nevan” kohdat, joissa ”rumanruskea joki” (*Syntylauluja* 26) virtaa uuden kotikaupungin halki – tämä on tietysti viittaus Turkuun ja Aurajokeen – ovat herättäneet monenlaisia affekteja runosarjan lukijoissa. Eräs muualta Turkuun muuttanut palautteenantaja samaistui kodittomuuden kokemukseen, jopa topofobiaan, runosarjassa. Topofobia tarkoittaa kielteisiksi miellettyjen tunteiden kokemusta johonkin paikkaan liittyen (Koho 2016, 196). Syntyjään turkulainen lukija taas lopetti käsikirjoituksen lukemisen pitkäksi toviksi ”Nevan” jälkeen, koska koki Nevan tuntemat affektit uudesta kotikaupungista niin vieraina ja ”väärinä”.

Toinen esimerkki topofiliasta *Syntylauluissa* on nimeltäkin mainittu Uhrimäki, joka sijaitsee fyysisesti Turun Ylioppilaskylässä. ”Nyyrikissä” Uhrimäki toimii kiintopisteenä Nyyrikille, joka pyrkii pienillä teoillaan suojelemaan sen luontoa. Runosarjan viimeisessä runossa

Nyyrikki seisoo väkevänä euforiasta ja kiitollisuudesta Uhrimäen laella ”katse horisontissa, jonka melkein saat kiinni” (*Syntylauluja* 91). Runon loppu on viittaus José Esteban Muñozin teoriaan queerista (utopiasta) jonakin saavuttamattomana, alati pakenevan horisontin kaltaisena (Muñoz 2019, 1). Nyyrikin innoittajiksi voi laskea myös lukuisia eläimiä, joihin lukeutuvat esimerkiksi kyy, jota Nyyrikki suojelee unessa, mehiläiset, joille Nyyrikki voi puhua, sekä hämähäkit, joita kohtaan tuntemaansa inhoa Nyyrikki siedättää kanssaihmisten rohkaisevan esimerkin avulla (*Syntylauluja* 87–88).

Ihmiskohtaamiset ovat olleet tärkeässä osassa *Syntylaulujen* rakentumisessa ja etenkin runojen synnyssä. Ihmiset, joihin olen kohdistanut ihailua tai tunteita, ovat innoittaneet minua kirjoittamaan, herätelleet luovuuttani silkalla olemassaolollaan. Joskus olen myös suonut näille ihmisille etuoikeuden lukea innoittamaansa runoutta. Ihmisten lisäksi kuitenkin myös eläimet, etenkin ketut ja karhut, sekä Tampereen Hervannan Suolijärven ja Turun Ylioppilaskylän Uhrimäen kaltaiset paikat ovat toimineet eräänlaisina muusina *Syntylaulujen* runoilille. Niin ihmiset kuin ei-inhimillisetkin toimijat ja paikat ovat tuottaneet minussa affekteja, joiden inspiroimana olen voinut kirjoittaa.

2.3.2 Vaikutteet ja inspiraationlähteet

Syntylaulujen kirjoittamisessa eräs käänntekevä ratkaisu oli päästää irti tietyistä kirjoittamiseen liittyvistä peloista, kuten vaikuteahdistuksesta. Vaikuteahdistuksen kourissa kirjoittaja pelkää niin paljon lainaavansa tai suoraan plagioivansa muilta, että yrittää pyyhkiä kaikki selkeät vaikutteet tekstistään pois. Markku Ropponen puolustaa *Kirjailijan työmaissa* (2007, 160) vaikutteiden ottamista toisilta kirjailijoilta, ja nykyään jaan tämän ajatuksen. *Syntylauluja* ovat innoittaneet lukuisat, lähinnä suomenkieliset laululyriikat ja runot, ja lisäksi olen ottanut vaikutteita ja viitannut moneen muuhun populaarikulttuurin tuotteeseen. Jotkin vaikutteista ja inspiraatiosta olen jättänyt jopa suorina lainauksina näkyviin käsikirjoitukseen, toiset olen editoidessa jättänyt hienovaraisemmiksi viittauksiksi. Vuonna 2017 luin kirjoittaessani paljon runoutta ja muuta kirjallisuutta, kansanrunoutta ja myyttejä. Kokeilin omaa ääntäni, lähestyen tapaa, jota runoilija Pauliina Haasjoki *Poetiikkaa – seitsemän esseettä runouskäsitelmästä* -teokseen kirjoittamassaan esseessä ”Miten ihmeellisyyttä kuunnellaan ja miten se esitetään” kuvailee. Haasjoki kertoo lainailevansa esimerkiksi kielenkäytön tapoja ja yksityiskohtia:

Lainaukseen liittyy usein myös ”paikan etsiminen”: jokin yksityiskohta, motiivi tai merkityksellinen kuvakokonaisuus, jonka haluaisin sisällyttää runoihini, etsii

paikkaa itselleen ja samalla luo tätä paikkaa. Jos tahdon (jostakin henkilökohtaisesta syystä) runoihini sfinksin, tulen keränneeksi sen ympärille sfinksiin liittyviä mielikuvia ja merkityksiä perustellakseni itselleni, miksi juuri sfinksin pitäisi olla juuri minun runossani. Tällä tavoin runon maailma syntyy osaksi sfinksin ympärille ja mahdollisesti sitten liittyy johonkin toiseen syntymässä olevaan runomaailmaan, joka on samanaikainen ja kyllin yhteenliittyvä. (Haasjoki 2007, 60–61)

Itselleni tällaisia yksityiskohtia *Syntylaulujen* runosarjoissa ovat olleet esimerkiksi aiemmin mainittu ”Käreittären” kettu, meteorologinen pilvisanasto, joka kuljettaa ”Tuulikissa” tarinaa eteenpäin, sekä ”Iriksen” taustalle kätkeytyvä najadi. Myös ”Tuulikin” taustalla vaikuttavan lentäjä Amelia Earhartin katoaminen näkyy runosarjan introssa. Olen lainannut introon Earhartin viimeistä kirjettä ennen hänen katoamistaan maailmanympärilennon yrityksellään. Edu Kettunen on kirjoittanut Earhartista inspiroituneen kappaleen ”Kadonnut lennolla”, joka taas toimi itselleni inspiraationa ”Tuulikin” syntyvaiheissa. En oikeastaan missään vaiheessa ajatellut, että runojen Tuulikki olisi Amelia Earhart, vaan ehkä Earhartin rohkeudesta innoittunut lentäjä, josta lopulta tulee ihmis-lintu-hybridi, jumaluus nimeltä Tuulikki². Kettusen ”Kadonnut lennolla” -laulutekstin (1997) säkeet ”sinä palaisit ehkä jos voisit / mutta sielusi ois muualla aina” kokoavat ”Tuulikin” lopun surumielisyyden sekä toisaalta toisen ihmisen vapauden hyväksymisen yhteen.

”Maahista” muokkasinkin kevättalvella 2026 inspiroituneena katsomastani kauhuelokuvasta *The Watchers*. Elokuvan esittelemä maahismytologia ja -tematiikka tekivät minuun valtavan vaikutuksen, ja sen pohjalta kirjoitin runojen Maahista enemmän maahisen kaltaiseksi. ”Maahisen” ensimmäinen runo alkaa ”loikit tien yli punaisten valojen vierestä, muodonmuuttaja / varjoihin piiloutuja – kuka sinut osaisi lajitella oikein” (*Syntylauluja* 16). Muodonmuuttajuus ja varjoissa eläminen ovat osa sitä maahiskansanperinnettä, josta *The Watchers* ammentaa inspiraatiota. Jo alun perin olen viitannut runosarjoissa pohjoismaisiin maahistarinoihin liittyvään mytologiaan (kts. esim. Harva 1948, 296). Maahisen maahisuutta – joka vertautuu runoissa kvääriyteen, neurokirjoon liittyvään sosiaaliseen kömpelyyteen ja muuhun normeista poikkeamiseen – käsitellään jo runosarjan ensimmäisessä runossa: ”olisit mieluummin vaihdokas kuin varpaiden talloja / sammakoiden kantaja, inhimillinen erehdys” (*Syntylauluja* 16). Vaihdokastarinoita kerrotaan ympäri maailman ja usein vaihdokkaat liitetään maahisiin tai niiden kaltaisiin olentoihin. Suomalaisessa perinteessä vaihdokas oli tyypillisemmin pirun lapsi. On tulkittu, että vaihdokastarinoissa kyse olisi ollut esimerkiksi

² Käsitykseni mukaan itämerensuomalaisessa mytologiassa ei ole Tuulikki-nimistä jumalatarta, ja olen myös tarkoituksella eriyttänyt Tuulikin esimerkiksi Ilmattaresta.

kehitysvammaisista tai neurokirjolla olevista lapsista, joiden käytöstä oli selitettävä mytologisista perusteista. (Pulkinen 2014, 69–70; 89–92.)

”Iriksen” taustalla on paitsi ihmismuusa tai pari, myös najadi, näkin kaltainen, ihmisiä vetään houkutteleva vedenhenki. John William Waterhousen maalauksessa ”A Naiad” (1893) vedestä noussut najadi lummeseppele hiuksillaan tarkastelee rannalla nukkuvaa Hylasia. Waterhousen maalaus oli niin valtava inspiraatio ”Iriksen” taustalla, että lopulta jätin lähes käyttämättä najadi- ja näkkimyytit ja keskityin siihen, mitä tuosta maalauksen aiheuttamasta tunteesta voisin ammentaa runosarjaan. ”Iriksen” alussa ollaan maalauksen maailmassa:

aurinko tuikkii läikkiä järvelle, jota tuuli silittää
sukellat pintaan, rannan puut taipuvat sinua kohti
otat tukea pihlajasta

alkukesän raikkaus, kosketat kylkeäni hellästi
makaan kuivilla lehdillä vielä painajaisista takussa
vasta talveni jättäneenä
(*Syntylauluja* 32)

Yksi ”Myrskyn” intertekstuaalinen viittaus on Noitalinna huraa! -yhtyeen kappaleeseen ”Pikkuväli”, jonka toinen säkeistö alkaa ”tiedän kyllä että undulaatit tapaavat / miestenveissoissa turpiinsa saada” (Peltoniemi 1987). Undulaatti kuvaa esimerkiksi mieheksi liian värikkäästi pukeutuvaa ihmistä, joka saattaa joutua miestenveissoissa toisten miesten väkivallan kohteeksi. Myrsky tosin ei koe väkivallan uhkaa miestenveissoissa, vaan sukujuhlissa, joten ”Pikkuväliin” viittaavat säkeet muuttuivat muotoon ”tiedät kyllä että / undulaatit tapaavat sukujuhlissa turpiinsa saada” (*Syntylauluja* 48). Toinen näkyvä inspiraationlähde ”Myrskyssä” löytyy saman runon alaviitteestä, jossa viitataan Myrskyn kalmonimeen. Kalmonimi on eräs suomennos deadnamesta eli transihmisen yleensä ensimmäisestä nimestä. Myrsky on vaihtanut nimensä Myrskyksi, eikä halua tulla enää kutsutuksi kalmonimellään:

kalmonimesi on kuollut, se on poistunut keskuudestamme, painunut hiiteen.
kalmonimesi on heittänyt lusikan nurkkaan, potkaissut tyhjää; mennyt paremmille
nimittelymaille, lähtenyt tuonilmaisiiin. Tuonen Tytti on soutanut sen lautallaan
joen yli. kalmonimesi on heittänyt veivinsä, ylittänyt parasta ennen -päivänsä ja
puskee nyt koiranputkea nimien joutomaalla. suoraan sanoen, kalmonimesi on
siirtynyt ajasta ikuisuuteen: sitä nimeä ei ole enää olemassa, etkä sinä ole se, joksi
sinut määriteltiin syntymässä. (*Syntylauluja* 48)

Alaviite on pastissi Monty Pythonin lentävä sirkus -komediasarjan sketsistä ”Dead Parrot”, jossa John Cleesen näyttelemä eläinkaupan asiakas haluaa palauttaa kuolleena ostamansa

papukaijan. Michael Palinin esittämä eläinkaupan myyjä yrittää sumuttaa asiakasta väittämällä sen vain nukkuvan. Asiakas latelee useita kuoleman vertauskuvia osoittaessaan linnun olevan kuollut. (Chapman & Cleese 1969.) Kyseinen kohta ”Myrskyn” neljännessä runossa on syntynyt henkilökohtaisista affekteista yrittäessäni saada läheisiä ymmärtämään oikealla nimellä kutsumisen tärkeyden. Kalmonimeni on kirjaimellisesti kuollut nimi: minulla on nyt oma, oikea nimi.

2020-luvulla käsikirjoitukseen siirtyi paljon vaikutteita ja jopa suoria lainauksia laulaja Lyytin eli Lydia Lehtolan lauluteksteistä. Kappale ”Vuosisadan sydänsuru” ilmestyi vuonna 2021 Lyytin *Toiveet ja helyt* -albumilla, ja kun kuulin sen tuoreeltaan, kokemus oli järäisyttävän affektiivinen. Kappale vei minut vuoden 2017 sydänsurun aikoihin ja myöhemmin siihen kytkeytyi myös monia muita vastaavanlaisia tilanteita elämäni ajoilta. ”Vuosisadan sydänsuru” kuvaa lähes koko käsikirjoituksen tunnelmia, liminaalitilaa, jossa mietitään ”jos nyt annan mennä ja riskeeraan / ehkä vuosisadan sydänsurun saan” (Lehtola 2021), ja olenkin lainannut laulutekstiä aivan *Syntylaulujen* alussa sekä ”Valpurin” introssa (*Syntylauluja* 2, 8). Olen myös lainannut ”Valpurin” introon Sapfon runoa, jota Lyyti lainaa kappaleessaan ”Purppurakauppias”: ”Minulla on tyttö jonka vartalo on / kuin kukkien kulta / En vaihtaisi häntä koko Lyydian maahan” (Sapfo 2022; Lehtola 2020b). Samassa runosarjassa on lisäksi suora lainaus Lyytin kappaleesta ”Ei pahalla”: ”Irrotat otteesi kun vielä resonoin, loittonet / kuin kuiskaus // (*ei pahalla, mutta meistä ei koskaan tule mitään sellaista juttua*’). (*Syntylauluja* 14; Lehtola 2020a.)

Runoutta on kirjoitettu tuhansia vuosia, ja runoutta kirjoittaakseen pitää lukea runoutta laajasti. Vaikutteilta ei voi välttyä, eikä ole synty, jos ne näkyvät runoissa. Esimerkiksi Otto Manninen kirjoitti runoja rekilaulujen pohjalta jättäen laulujen ainekset selkeästi näkyville (Hämäläinen & Karhu 2019, 132–140). Varsinkin muilta kuin miehiltä usein tunnutaan odottavan jotain aivan omaperäistä ilmaisuja, jotta olisi hyväksytyä ottaa paikka runouden kentältä. Mielestäni kuitenkin inspiraatio ja vaikutteet saavat näkyä, kunhan niiden kanssa on rehellinen. Suoran plagioinnin ja hienovaraisen vaikutteen saamisen väliin mahtuu paljon kenttää, jolla voi vielä turvallisesti leikkiä kirjoittaessa.

3 Epäonnistunut kustannusprosessi

Kesäkuussa 2017 Kaarinan kaupungin kulttuurisihteeri lähetti väliaikatiedon, että kilpailuun lähettämäni *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoitus oli päässyt kilpailussa finaaliin. Kyseisenä vuonna finalisteja oli kaikkiaan kuusi, ja voittajalle ilmoitettaisiin 8.8.2017. Sähköposti aiheutti minussa melkoisen tunnemyrskyn:

En kykene millään uskomaan tätä! Oon aivan sekaisin vieläkin. Meni varmaan tunti ihan siihen, että keräilin itseäni. Nauroin ja itkin yhtä aikaa ja vuorotellen. Voi perkele!
(Työpäiväkirja 15.6.2017)

Vaikka hylkäyskirjeitä yhä tipahteli, ja suurin osa kustantamoista ei edes vastannut käsikirjoitukseeni mitään, aloin oikeasti uskoa käsikirjoitukseeni. Pitkin kesää toivoin ja mietin, ja yritin olla toivomatta liikaa, etten pilaisi onneani (työpäiväkirja 24.7.; 5.8.2017). Salaa kuitenkin manifestoin jo juhlia ja julkaisutilaisuutta: itseäni Runo-Kaarinan voittajana. Sara Ahmed kirjoittaa *The Promise of Happiness* -teoksessaan (2010), että jo onnen odotus ja lupaus tuntuvat onnellisuuden affektina (Ahmed 2010, 28–29). Tunsin jo etukäteen onnea tulevasta ja tartuin ajatukseen voitosta. Kun sitten odotettua soittoa ei Runo-Kaarinan tiimoilta kuulunut, olen päiväkirjassani ollut hyvin ankara itselleni etukäteen iloitsemisesta: ”Tiesinhän, että aivan turhaa olisi etukäteen juhlia ja suunnitella ja iloita. Miksi sitä sitten tekee aina niin?” (työpäiväkirja 8.8.2017). Ahmedin sanoin:

The very expectation of happiness gives us a specific image of the future. This is why happiness provides the emotional setting for disappointment, even if happiness is not given: we just have to expect happiness from ”this or that” for ”this and that” to be experiencable as objects of disappointment. (Ahmed 2010, 29)

Onnen kohde muistuttaa pelon kohdetta, kun se on jotain, joka siintää tulevaisuudessa. Samalla onnen saavuttamisen odottaminen luo emotionaaliset puitteet pettymykselle. Kun oma käsikirjoitus on päässyt 238 joukosta ensin 114 joukkoon ja sitten kuuden parhaan joukkoon, on voittoprosentti huomattavasti suurempi. Sitä suurempi on myös pettymys, joka häviötä seuraa. Onni on lähempänä, mutta niin on myös pettymys (emt).

Tässä luvussa käsittelen Runo-Kaarinan häviön jälkeisiä tapahtumia eli LTL:n kustannuspäätöstä ja prosessin epäonnistumista käyttäen Ahmedin affektiteorioita työkaluna tapahtumien ja ensisijaisesti niistä tehtyjen työpäiväkirjamerkintöjen analysointiin.

3.1 Vaikuttaa vähän liiankin hyvältä

Olin jo listannut itselleni muutaman uuden kustantamon, joihin lähetin LTL:n käsikirjoitusta 10.8., kun oli selvää, että en voittanut Runo-Kaarinaa. Näistä yksi oli Kustantaja, joka tuntui nimeä ja periaatteita myöten juuri minulle sopivalta kustantajalta. Lähetin käsikirjoituksen kello 10.45, ja olen illemmalla kuvaillut päivän tapahtumia näin:

Laitoin runokokoelman vielä Kustantajalle, Poesiaan ja Intoon.
Kävin lenkillä, ja hiidenkiveä käpälöidessäni mietin Kustantajaa.
(Työpäiväkirja 10.8.2017)

Hervannan Suolijärven rantapolun lähellä on hiidenkivi, jossa kävin usein uhraamassa pähkinöitä tai olutta ja kiittämässä tai pyytämässä asioita. Tälläkin kertaa olin toivonut kiveä silitellessäni kustannuspäätöstä. Lenkin jälkeen, kello 16.13 eli alle kuusi tuntia käsikirjoituksen lähettämisestä, Kustantajalta oli tullut sähköpostissa vastaus käsikirjoitukseeni:

”[K]iitos yhteydenotostasi ja käsikirjoituksestasi.

Olin juuri ajatellut tehdä päätöksen siitä, ettei Kustantaja enää julkaise runoteoksia. Runojen menekki on niiiiiin vähäistä, että kustantamisen näkökulmasta se on absurdia....

Mutta sitten tulikin luettavaksi tämä Sinun kokoelmasi, joka viehättää sanataiteena, teemoina ja maailmana niin paljon, että kernaasti tämän julkaistuna teoksena näkisi. En tiedä, myykö tämä kokoelma 30 kpl tai 50 kpl tai 100 kpl tai 150 kpl... sillä ei ole nyt merkitystä. Sillä, mitä kirjoitat, on merkitys.

En tiedä, miksi lähestyit juuri Kustantajaa, mutta hyvin osui ja upposi.

Ellet löydä kirjallesi isompaa, kauniimpaa, parempaa ja tehokkaampaa kustantamoaa, niin Kustantajan kansi on tälle teoksella avoinna.”

[- -]

Ne haluaa julkaista mun kirjan!

Pari tuntia piti vastausta miettiä, tai lähinnä, että miten muotoilen että KYLLÄ EHDOTTOMASTI HALUAN TEILLE!

Ihan epäuskoinen olo. Voiko tää olla totta!?

(Työpäiväkirja 10.8.2017)

Kuten työpäiväkirjamerkinnästä näkee, olin hyvin innoissani, ja syystäkin. Tuntui siltä, että vihdoinkin löytyi kustantaja, joka ymmärsi tekstiäni, mistä siinä on kyse. Kustantaja, joka halusi julkaista LTL:n, josta tulisi esikoisteokseni. Kaikki vaikutti todella hyvältä. Onnen läheisyys oli nyt käsinkosketeltavissa, enkä oikein edes pystynyt käsittämään sitä (työpäiväkirja 12.8.2017).

3.1.1 Onnellisuuden affekti

Happiness can be what we want, a way of getting what we want, and a sign that we have got what we want. If we are happy, then we are well; or we have done well. (Ahmed 2010, 199)

Onnen ja onnellisuuden affekti on jotain, jota on haluttu ja joka on sitten saavutettu. Onnellinen ihminen tuntee voivansa hyvin tai tehneensä hyvin. Etymologisesti englanninkielinen sana ”happy” on alun perin tarkoittanut hyvää onnea, lykkyä. (Ahmed 2010, 22; 199.) Myös suomen kielen onni on kytköksissä ilon ja onnellisuuden tunteen lisäksi hyvään onneen. Kansanperinteessä on Suomessa ajateltu onnea olevan rajallinen määrä. Tämän onnen vakioisuuden periaatteen mukaan onni oli siis jotain kiinteää, jota itseltä voi ottaa pois, tai itse voi ottaa onnea toisilta tai vähintään pilata sen. (Vuorela 1960, 15.)

Samaan tapaan kuin pelko, myös onni ja ilo saattavat kiinnittyä johonkin vasta tulevaan. Onnellinen voi tietysti olla myös, kun onnen kohde on läsnä. Kohteella Ahmed ei tarkoita mitään kiinnittynyttä, konkreettista objektia, vaan onnen kohde tai lähde on jotakin häilyvää ja muuttuvaa. (Ahmed 2010, 22–23.) Onni tulevasta kirjan julkaisusta oli vahva affekti syksyllä 2017, vaikka samaan aikaan elämässäni oli paljon muita hyviä asioita. Olin onnellinen siitä, että Kustantaja tuntui ymmärtäneen minua ja tekstejäni, ja siitä, että hän oli tehnyt kustannuspäätöksen niin nopeasti, selvästi innoissaan teksteistäni. Olin toivonut kirjailijaksi tulemistani 16-vuotiaasta lähtien, puolet siihenastisesta elämästäni. Kustannuspäätös oli siis kirjaimellisesti haaveideni täyttymys, tai niin kuvittelin, ajatus jo tulevassa onnessa.

Onneen ja etenkin iloon liittyy motivaatiota ja energiaa, ja ne nähdään aktiivisina pyrkimisinä eteenpäin toisin kuin kärsimys, johon liitetään passiivisuutta ja luovuttamista (Ahmed 2010, 200; 209). Kun onni on lähellä, sitä kohti haluaa edetä ja pitää itsensä onnellisena. Kiitin itseäni, että en ollut luovuttanut LTL:n kanssa, vaan jatkanut sen tarjoamista kustantamoille. Osoitin kiitollisuutta myös uhrikivelleni lähimetsässä (työpäiväkirja 13.8.2017). Toisaalta Ahmed (2010, 210) huomauttaa, että onnellisuuteen pyrkiminen saattaa vaatia kärsimystä. Käsikirjoituksen tarjoaminen kustantamoille ja julkaisupäätöksen saaminen yleensä edellyttävät paljon odottelua, hylkäyskirjeitä ja pettymyksiä, monesti myös useamman kierroksen eri käsikirjoitusversioilla ennen kuin kustannuspäätöksen mahdollisesti saa.

Rihmastolleni olin aluksi aika hiljaa kustannuspäätöksestä, vaikka innostukseni todennäköisesti välittyi ystäväilleni, ja vaikka onneni ei varmastikaan olisi ollut keneltäkään

pois. Kerroin sähköpostista Hovikriitikolle, jonka kanssa yhdessä juhlimme onnistumistani. Kun elo-syyskuun vaihteessa allekirjoitin kustannussopimuksen, julkaisin siitä kuvan sosiaalisessa mediassa, sillä en voinut enää salata onneani. "[M]usta tulee kirjailija!" (työpäiväkirja 31.8.2017) olen huudahdellut päiväkirjassani. Ennen allekirjoittamista kävin kustannussopimuksen läpi yhdessä Hovikriitikon kanssa, jolta oli jo tuolloin julkaistu useampi runoteos. Myös Kari Levola (2014, 247) neuvoo ottamaan yhteyttä esimerkiksi Kirjailijaliittoon ensimmäistä kustannussopimusta solmiessa.

Sain myös osakseni paljon myötäiloa, kun ystäväni ilmaisivat olevansa onnellisia puolestani ja kanssani. Monet ystäväistä tiesivät, miten pitkään ja hartaasti olin työstänyt käsikirjoitusta, ja miten vielä paljon pidempään olin toivonut, että minulta julkaistaisiin runoteos. Onni kiinnittyi innostukseen, haaveiden täyttymiseen ja myös ystävien ja läheisten taholta kokemaani ylpeyteen. Olin saavuttanut jotakin, josta olin vain unelmoinut yli 15 vuotta.

3.2 Kustannusprosessin mutkistuminen

Saatuani LTL:lle kustannussopimuksen ja odottaessani, että asiat etenisivät sen kustannusprosessissa, jäin yhdenlaiseen liminaalitilaan. Kustannussopimuksen allekirjoittamisen jälkeen mitään ei konkreettisesti kirjan julkaisun suhteen tapahtunut. Alussa viestintä minun ja Kustantajan välillä toimi. Sain viikon sisällä kustannuspäätöksestä nähtäväkseni sopimusluonnoksen, sovimme aikataulusta, jolloin palaisimme sen pariin, ja näin kävikin elokuun lopussa. Sain nopeasti vastauksia kysymyksiini sopimusta koskien, ja koska sopimukseen ei tarvinnut tehdä muutoksia, elo-syyskuun vaihteessa postiluukustani kolahti sopimus kahtena kappaleena. (työpäiväkirja 17.8., 23.8., 27.8., 31.8.2017.) Allekirjoitin molemmat ja lähetin Kustantajalle takaisin hänen kappaleensa. Jäin innolla odottamaan Kustantajan korjausehdotuksia käsikirjoitukseen.

Syksyn ja talven 2017–2018 vietin tässä odotustilassa. Minulle oli luvattu, että käsikirjoitusta muokataan yhdessä, mutta aikataulusta kustannustoimittamisen suhteen ei ollut sovittu muuten kuin, että luovuttaisin käsikirjoituksen viimeistään joulukuussa 2017 kustantajalle. Myöhemmin mietin, olisiko tästä aikataulusta pitänyt sopia tai kysyä. Ensimmäisen kustannussopimuksen kyseessä ollessa uskoin, että Kustantaja opastaisi minut ja käsikirjoitukseni kohti valmista teosta.

Päiväkirjani ja virtuaalinen pöytälaatikkoni osoittavat, että odotustilassa vuodenvaihteessa 2017–2018 olen kirjoittanut uusia tekstejä ja editoinut vanhoja, käynnistänyt

kirjoittajayhdistys Viitapiirin kirjoittajaryhmää, jossa toimin yhtenä vetäjänä, ollut mukana tekemässä Tampere Underground Juhannus -festivaalia ja ryhtynyt Viitapiirin puheenjohtajaksi. Toisin sanoen olen ollut kulttuurin ja taiteen tekemisessä mukana. Samalla elin muutenkin sellaisia elämänvaiheita, joilla on ollut vaikutuksensa *Syntylauluihin*. Nämä kaikki tapahtumat yhdistyvät kustannusprosessin mutkistumisen aiheuttamiin affekteihin kirjoittamisen rihmastossani.

3.2.1 Kirjailijan ja kustannustoimittajan välinen luottamussuhde

Haluan, että joku innostuu kanssani, ei vasta sitten kun työ on tehty vaan kaiken keskellä.

Haluan, että vierelläni on joku.

Eikä kuka tahansa, vaan ihminen, johon luotan ja jota arvostan, joka näkee paitsi tekstini, myös minut.

Koska kaikesta huolimatta tämä on yksinäinen työ.

(Kekkonen 2025, 107)

Kirjailija Helmi Kekkonen kirjoittaa esseeteoksessaan *Näin minä sen kirjoitin* (2025) kustannustoimittajan ja kirjailijan suhteesta. Hän tunnistaa oman etuoikeutensa kustannustoimittajasuhteessaan ja kertoo oivaltaneensa ”miten tärkeä osa tätä ammattia hyvä ja turvallinen, molemminpuoliselle kunnioitukselle ja luottamukselle perustuva kustannustoimittajasuhde ja koko kustantamon tuki sen takana on”. Kekkonen kirjoittaa kiitollisena omasta, ystävyyttä muistuttavasta suhteestaan kustannustoimittajaansa, ja samalla huomauttaa tietävänsä, ettei kaikilla ole näin hyvää onnea kustantamon tai kustannustoimittajan suhteen. (Kekkonen 2025, 100–101.)

Päivi Koiviston artikkelin ”Varjosta parrasvaloihin. Onko kustannustoimittaja uhka tekijyydelle?” mukaan yksi tärkeimmistä kirjailijan ja kustannustoimittajan suhdetta kuvaavista määreistä on luottamus. Koiviston mukaan luottamukseen liittyy kustannustoimittajan vaiteliaisuus työstään, vaitiolovelvollisuus ja luottamus kirjailijaan. (Koivisto 2023, 72–74.) Samoin Teijo Makkonen kirjoittaa *Kustannustoimittajan kirjassa* (2004, 21), että ”[k]ustannustoimittajan ja kirjailijan suhde on luottamussuhde, joka toimii monella tasolla, ei vain tekstin tasolla ja välityksellä. Oma kokemukseni on opettanut, että luottamussuhteen on oltava kaksisuuntainen. Omalla kohdallani luottamus Kustantajaan ja LTL:n kustannusprosessiin heikkeni joka kerta, kun Kustantaja ylitti itse asettamansa määräajat kommenteilleen eikä vastannut yhteydenottoihini. Makkosenkin mukaan, mikäli kustannustoimittaja ei osaa tehdä yhteistyötä kirjailijan kanssa tai panosta

kustannustoimittamiseen, hän ”menettää pian kirjailijansa”, eikä kustannustoimitukseltaan huono ”kirjallisuus pidä paikkaansa pitkään” (emt).

Minulla ei ollut aiempaa kokemusta kustannustoimittajan kanssa työskentelystä. Tiesin, että kustantamoilla voisi kestää kauan palata käsikirjoitukseen ennen julkaisupäätöstä, mutta omissa kirjoittajapiireissäni ei ollut puhuttu kustannustoimittamisen viivästymisestä tai mutkistumisesta. Päiväkirjamerkinnöistäni huomaa minun olleen jo syyskuussa kärsimätön:

Kustantajasta ei ole kuulunut. Noh, joulukuuhun on vielä aikaa.
(Työpäiväkirja 6.9.2017)

Toivon, että ensi viikolla saisin jotain infoa Kustantajalta, että miten jatketaan...
(Työpäiväkirja 10.9. 2017)

Uskoin, että Kustantaja olisi minuun yhteydessä käsikirjoituksen kommenttien kanssa ennemmin tai myöhemmin. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan Kustantaja jätti minut odottelemaan liminaalitilaan, jossa koin olevani yksin pimeässä ja kylmässä, odottaen pääsyä valoon ja lämpöön eli seuraavaan vaiheeseen. Lopulta 7.11.2017 lähetin Kustantajalle sähköpostia:

Kyselin Kustantajalta, missä mennään – hän ehtii vasta ensi kuussa paneutua runokokoelmaan, mutta lupasi julkaisun silti maaliskuulle.
(Työpäiväkirja 7.11.2017)

Kustantaja vastasi hyvin nopeasti ja pahoitellen, että kiireidensä vuoksi pystyy vasta joulukuun loppupuolella paneutumaan käsikirjoitukseeni. Kiitin väliaikatiedosta ja palasin odotustilaan.

Anne Mölsä kirjoittaa *Kulttuurintutkimus*-lehden autoetnografisessa artikkelissaan ”Päällimmäisenä kasassa” kolmen kuukauden ajanjaksosta, jolloin hän odotti palautetta teksteihinsä kahdelta kustannustoimittajalta. Näiden kustannustoimittajien omat määräajat kommentteille venyivät, ja Mölsän päiväkirjamerkintöjen perusteella häntä myös pidettiin huonosti ajan tasalla viivästyksistä. Mölsän päiväkirjamerkinnöistään analysoimat affektit ja esimerkiksi kustannustoimittajien kokemuksen kuvittelu muistuttavat paljon omia kokemuksiani Kustantajan hiljaisuudesta. (Mölsä 2026.) Omissa päiväkirjamerkinnöissäni alkaa vuodenvaihteesta alkaen näkyä epävarmuus ja epätoivo prosessin jatkumisesta:

Laitoin tänään Kustantajalle sähköpostia kysellen aikataulusta. Ja kerroin [paikallislehden] haastattelusta. (Työpäiväkirja 31.12.2017)

Kustantaja ei ole vastannut vieläkään kyselyyn. Olen stressannut asiaa koko päivän, ja nyt illalla stressi muuntui kätevästi kauhuskenaarioahdistukseksi ja itkeskelyksi. Pelkään olevani aivan huono, suorastaan kelvoton. Ja että olen sössinyt jotain eikä mulle kerrota, mitä. Ihan hulluja kauhukuvia, ja oma järkikin siellä takana juttelee ihan järkeviä, mutta hankala uskoa sitä, kun tunteet lyövät päälle. (Työpäiväkirja 2.1.2018)

Jossain vaiheessa tuli yhtäkkiä iso ja raskas stressi-/epävarmuusmöykky rintakehälle ja aloin itkeä. Alkaa iskeä paniikki kirjan takia. (Työpäiväkirja 7.1.2018)

Kustantaja ei ole vastannut. Huolettaa. (Työpäiväkirja 11.1.2018)

Lisäksi en ole saanut Kustantajalta vastausta vieläkään ja kirja-asia stressaa isommin kuin stressaisi, jos sitä väännettäisiin parhaillaan valmiiksi. (Työpäiväkirja 27.1.2018)

Merkinnöistä huomaa, että Kustantajan vastaamattomuus alkaa stressata ja ahdistaa koko ajan enemmän, ja pelko jostakin tuntemattomasta uhasta kasvaa. Mölsä (2026) kirjoittaa artikkelissaan, että ongelmallisinta ei ole odotus, vaan ”viesteihin vastaamattomuus, hiljaisuuden seinä, johon kirjoittajan mieli alkaa heijastaa toinen toistaan ahdistavampia kuvajaisia odotuksen kestäessä”. Mitä enemmän aikaa kului, sitä enemmän aloin pelätä mahdollista tulevaa pettymystä, jota en edes osannut vielä sanallistaa tai kuvitella. LTL:n julkaisu runoteoksena oli se, mitä halusin eniten, ja tiellä julkaisuun olin jälleen kerran liminaalitulassa. Turnerin mukaan ”[I]liminaalisuus rinnastetaankin usein kuolemaan, kohdussa olemiseen, näkymättömyyteen, pimeyteen, biseksuaalisuuteen, kesyttämättömään erämaahan tai auringon- tai kuunpimennykseen” (Turner 1969/2007, 107). Itse vastausta odottaessani käytin vertausta suljetun oven edessä tai pimeässä yksin seisomisesta, pääsemättä kohti päämäärääni, sillä etenemiseen tarvitsi toisen ihmisen toimia. Olin liminaalitulassa, jossa kirjailijuuteni pikkuhiljaa lipui edestäni, enkä saavuttanutkaan sitä. Kuten Ahmedin teoriassa, onnen saavuttamattomuus alkoi muuttua ahdistukseksi (Ahmed 2010, 30–31). Kukaan ei osannut kertoa minulle, voiko kustannusprosessi pitkän hiljaisuuden jälkeen jatkua taas. Pelon lisäksi merkinnöissä näyttyy häpeä, kun pelko kohdistuu mahdollisiin omiin virheisiin, siihen, että minä itse olen tehnyt jotakin väärin.

Alkuvuodesta 2018 yritin olla Kustantajaan yhteydessä myös Facebookin kautta, tuloksetta (työpäiväkirja 1.2.2018). Lopulta 28.2.2018 Kustantaja vastasi sähköpostitse, pahoitteli hiljaisuuttaan ja ehdotti, että palaisi kommenttien kanssa asiaan 15.3. mennessä (työpäiväkirja 28.2.2018). Hyväksyin tämän aikataulun, vaikka se tarkoittikin sitä, että alun perin maaliskuulle sovittu kirjan julkaisu täten viivästyisi.

Olen jälkikäteen miettinyt, olisiko minun pitänyt osata ennakoida jotain Kustantajan aikataulu- ja kommunikaatiohaasteista ensimmäisistä sähköposteista. Kyse oli kuitenkin ensimmäisestä kustannuspäätöksestäni, ja itselleni tuntemattomasta ihmisestä. Oli aivan luonnollista, että innostuin kustannussopimuksesta. Kustantaja on myös ollut valta-asemassa minuun nähden, hänen olisi pitänyt tehdä työnsä ja informoida minua tilanteiden muuttumisesta. Muistan aika pessimistisesti miettineeni prosessin viivästyessä kaikenlaisia mahdollisia ja aika irrationaalisiaakin syitä Kustantajan vastaamattomuudelle.

Ahmedin mukaan ajatus pessimismistä ja optimismista on ongelmallinen, sillä nämä affektit eivät ole keskenään niin mustavalkoisessa dikotomiassa kuin ajatellaan. Optimismi ja pessimismi eri asioita kohtaan riippuvat paljon näkökulmasta ja omasta suhtautumisesta kyseisiin asioihin. Toiselle hyvänä näyttäytyvä vaihtoehto saattaa toiselle olla huonoin mahdollinen; kyse on siis hyvin subjektiivisista affekteista, jotka lisäksi muuttuvat tilanteen mukaan. Pessimismi voi myös olla valmistautumista tulevaan pettymykseen, sitä, että ei ole liian innoissaan. (Ahmed 2010, 173; 176; 178.) Kokemukseni mukaan pessimistitkin kyllä pettyvät. Pettymyksen odottaminen ei vähennä pettymyksen ja siitä aiheutuvan kivun affektiivisuutta, kun pettymys lopulta tapahtuu. Myös onnen kokeminen etukäteen, mikä lisää pettymyksen affektin voimakkuutta, on Ahmedin teoriaa mukailleen hyvin luonnollista (Ahmed 2010, 29). Ollessani liminaalitulossa LTL:n kustannussopimuksen aikaan koin hyvin ristiriitaisia emootioita ja affekteja. Toisaalta olin onnellinen sopimuksesta ja yritin uskoa siihen, että *Lähde tästä laulamaan* julkaistaisiin. Toisaalta minua pelotti kaikki, mikä voisi mennä pieleen. Pelkäsin itse mokanneeni, pelkäsin, että Kustantaja ei enää haluaisikaan julkaista teostani.

Myöhemmin sosiaalisessa mediassa tuli ilmi, että en ollut ainoa, jolle Kustantaja ei ollut vastannut, tai jonka kanssa sopimuksen aikarajat venyivät. Toisaalta kuulin myös muista pienkustantamoista 2010-luvun lopulla samanlaisia kommentteja. Todennäköisesti vastaamattomuus on vain yleistynyt 2020-luvulla. Kirjailija Tiina Tuppurainen kyseli *Kirjailija*-lehden artikkeliaan varten syksyllä 2025 kustantamoiden vastaamattomuudesta ja viestinnän viiveistä kirjailijoilta ja kustantamoilta. Kuudella kirjailijalla yhdestätoista oli artikkelin mukaan ollut kokemuksia kustantamoiden vastausten odottamisesta. Eräs Tuppuraisen haastattelema kirjailija kertoi, että ”näki vaivaa saadakseen käsikirjoituksen korjattua takarajaan mennessä, mutta kustannustoimittajan vastaus saattoi viivästyä sovitusta viikkokaupalla”. (Tuppurainen 17.11.2025.) Oma kokemukseni myötäilee sekä tätä että artikkelin muita kokemuksia. Aiheesta puhutaan hyvin vähän ainakin omassa

kirjoittajarihmastossani, ja etenkin syksyllä 2017 epätietoisuutta oli hyvin hankala käsitellä ja sietää, koska kuvittelin olevani yksin kokemukseni kanssa.

3.2.2 Kustantajan vastaamattomuuden aiheuttamat affektit

Kevättalvella 2018 Kustantaja julkaisi romaanin, jota mainostettiin hyvin isosti sosiaalisessa mediassa. Kustantajan Facebook-sivulle ilmestyi lukuisia kirja-arvosteluita eri lehdissä. Nämä lehdet olivat kuitenkin pääosin keksittyjä: vain yksi arvio kirjasta oli oikea, olemassa olevassa lehdessä julkaistu. Kun eräs neuvojaystäväni tiedusteli lehtien alkuperää Kustantajan Facebook-sivulla, tämä kommentoi niihin selitellen markkinointityyliään, ja tovin päästä poisti kaikki valheelliset julkaisut. Samaan aikaan Kustantaja ei kommentoinut käsikirjoitustani; tulkintani mukaan tämä johtui siitä, että hänellä oli juuri ilmestyneen romaanin markkinointiin liittyviä kiireitä. Mölsän (2026) tavoin siis itsekin kuvittelin Kustantajan vastaamattomuudelle syitä, jotta sietäisin hiljaisuutta paremmin. Koska Kustantaja ei lähettänyt kommenttejaan asettamaansa määräpäivään mennessä, kyselin niiden perään jälleen 20.3. Sain vastauksen pikapuoliin, ja uuden määräpäivän, 27.3., kommenteille (työpäiväkirja 20.3.2018). Tämä oli viimeinen kerta, kun Kustantaja vastasi minulle.

Syksystä 2017 kevääseen 2018 ehdin juhlia useaan kertaan kustannussopimusta ja tulevaa esikoiskirjailijuuttani, mutta samalla minun oli vaikea puhua ihmisten kanssa odottamisen kivusta ja pelosta. Mitä kauemmin istuin liminaalitulassa LTL:n kanssa, sitä enemmän häpesin ja pelkäsin kaiken menevän jollakin hirveällä tavalla pieleen. Minulla ei ollut vertaistukea tilanteelle, jossa kustantaja ei vain vastaa yhteydenottoihin. Vaikka Hovikriitikko on kirjoittanut useamman julkaistun runoteoksen, hänelläkään ei ollut antaa vastauksia tai vertaistukea Kustantajan suhteen. Tuoreehko seurustelukumppanini (myöhemmin Kumppani) joutui yhtä lailla talvena 2017–2018 lohduttamaan ja kannustamaan minua, kun kirjaimellisesti itkin epävarmuuttani hänelle. Kumppanilla oli toisaalta hyviä, käytännönläheisiä pohdintoja syistä Kustantajan hiljaisuudelle, mutta konkreettista apua hänkään ei osannut antaa (työpäiväkirja 28.1.2017). Pari neuvojaystävääni yritti alkuvuodesta olla puolestani yhteydessä Kustantajaan, mutta tuloksetta.

Kevättalvella ja keväällä koin valtavaa häpeää odotuksesta ja Kustantajan vastaamattomuudesta. Ahmed kirjoittaa häpeästä: ”Toisten edessä epäonnistuminen saa häpeämään: se, että joku todistaa häpeän, on vielä häpeällisempää. Häpeä pitää otteessaan, sillä se voimistuu, kun toiset näkevät sen häpeäksi.” (Ahmed 2004/2018, 136). Koin epäonnistuneeni runoilijana: epäonnistuneeni niiden ystävien ja sukulaisten edessä, jotka

hyvää tarkoittaen olettivat kirjani jo ilmestyneen. Koin olevani täysin yksin kokemukseni kanssa, sillä en ollut kuullut tällaista tapahtuneen muille. Olin elänyt liminaalitulassa tuntien olevani eristyksissä muista, ajatellen olevani yksin sekä tapahtuneen että kokemieni affektien vuoksi. Todennäköisesti myös itse eristin itseäni muista; en uskaltanut kysellä muilta kirjoittajilta kokemuksistaan, tai kertoa tilanteesta kuin lähinnä Hovikriitikolle ja Kumppanille. Tietoisuus tilanteesta keskittyi omien affektieni ympärille, enkä uskaltanut katsella ympärilleni, etsiä tietoa siitä, mitä minun pitäisi tehdä. (Ahmed 2010, 164–166.) Yksinäisyyden ja eristäytymisen affektit olivat osa häpeäni.

Minusta oli tehty Viitapiiri Ry:n puheenjohtajuuden ja LTL:n ilmestymisen vuoksi haastattelu pieneen paikallislehteen vuoden 2018 alussa, ja jo silloin minusta oli hiukan vaivaannuttavaa yrittää vastaila haastattelijan, kirjailijattuni, kysymyksiin teoksesta, sillä en ollut saanut Kustantajalta mitään kommentteja siitä. Kustantajan vastaamattomuuden jatkuessa lehtijuttu alkoi hävettää, sillä olin kertonut julkisesti teoksesta, jonka julkaisematta jääminen tuntui nyt ikävältä mahdollisuudelta. Häpeän ominaisuuksiin kuuluu, että häpeää kokeva tai häpeällistetty ihminen on yhtä aikaa näkyvä ja piilossa. Häpeän englanninkielinen sana, ”shame”, juontuu peittämistä tarkoittavasta verbistä (Ahmed 2004/2018, 137). Häpeä, jota tunsin LTL:n kustannusprosessin pitkittyessä ja lopulta kariutuessa, kohdistui odotuksiin, joiden alla koin olevani ja joiden peittämistä pelkäsin niin, että piilotin tapahtumattomuuden Kustantajan kanssa. En halunnut kertoa epävarmuuksistani Kustantajan suhteen. Etsin syitä Kustantajan käytökseen itsestäni ja samalla häpeällistin itseäni. Milloin olin ollut liian innokas, milloin liian innoton ottamaan yhteyttä.

Omassa kirjoittajarihmastossani ei kukaan ollut puhunut vastaavanlaisista kokemuksista kustantajan kanssa. Kekkonen kirjoittaa kuulleen kirjailijaystäviltään vastaavanlaisia kokemuksia siitä, että kustantajat ovat jättäneet heidät yksin:

Kommentteja tekstistä pitää odottaa kuukausia, kustannustoimittajat vaihtuvat odottamatta, palaute on ylimalkaista ja epäselvää, kirjan kannen näkee vasta kun se on jo painettu katalogiin, ja niin edelleen. Ymmärrän, että saattaa olla tilanteita, joissa kustantamolla ei ole resursseja keskittyä jokaiseen teokseen samalla intensiteetillä, mutta se on ongelma, joka pitäisi ratkaista ennen kuin se kaatuu tekijän kannettavaksi. (Kekkonen 2025, 101.)

Yhtä aikaa häpeäni oli piilossa ja pimennossa olemista, sillä en tiennyt, mitä tulee tapahtumaan, enkä tiennyt, mitä mahdollisesti muut saman kokemuksen äärellä olevat olivat asialle tehneet. Toisaalta olin rehellinen ja toin häpeällisen tilanteeni esille useamman kerran

sosiaalisessa rihmastossani. Viitapiirin Toukoseminaaria lukuun ottamatta en kuitenkaan avannut koko tilannetta ja sen kipeyttä muille kuin muutamalle läheisimmälle ihmiselle.

17.4.–31.5.2018 lähetin Kustantajalle yhteensä neljä sähköpostia (joista kolme huhtikuun aikana), joissa kyselin eri sävyin kommenttien ja kirjaprosessini tilannetta. Kerroin myös mahdollisuuksista yhteistyöhön Viitapiirin kanssa Kustantajan teosten markkinoimiseksi. En koskaan saanut vastauksia näihin viesteihin.

Kustannusprosessin mutkistuminen aiheuttaa häpeän ja pelon affekteja. Yhtä aikaa yritin pysytellä kiinni kulttuurielämässä ja saada omalta osaltani kustannusprosessia jatkettua. Yritin myös keksiä syitä Kustantajan hiljaisuudelle, mutta vastaamattomuuden jatkuessa tahmaiset häpeän ja pelon affektit kiinnittyivät ajatuksiini ja syytin itseäni tapahtumattomuudesta. Kun sitten lopulta kerroin kirjoittajayhteisöissäni Kustantajan vastaamattomuudesta, sain myötätuntoa. Toisaalta kohtasin myös hiljaisuutta: en kuullut keneltäkään muulta vastaavanlaisia kokemuksia kustannustoimittajan kanssa työskentelystä.

3.3 Sopimuksen purku

Koska Kustantaja ei alkukesään mennessä ollut vastannut yhteydenottoyrityksiini, otin yhteyttä Kirjailijaliiton juristiin (myöhemmin Juristi), jolta myös liittoon kuulumattomat saavat ilmaiseksi neuvoja esimerkiksi sopimusasioissa. Juristi tarkisti sopimukseni ja kävi läpi hänelle sähköpostitse lähettämäni aikajanan tapahtumista. Ensimmäisessä sähköpostissani hänelle olin kertonut, etten ehkä vielä ollut valmis purkamaan sopimusta, mutta en myöskään halunnut jäädä vain odottelemaan.

Tältä ajalta minulla ei valitettavasti ole tallessa päiväkirjamerkintöjä tai muuta aineistoa, johon olisin kirjannut tätä prosessia. Muistan kuitenkin sen, että toivoin Juristilla olevan jotain ”kättä pidempää”, jolla Kustantaja saataisiin reagoimaan. En tosin ollut lainkaan varma, mikä tällainen työkalu tai viesti voisi olla. Joka tapauksessa olin yhtä aikaa helpottunut ja pettynyt, kun Juristi vastasi näin:

Sopimuksen 5 kohdan mukaan ellei teos ole ilmestynyt kuuden kuukauden kuluttua sisällöltään valmiin käsikirjoituksen luovuttamisesta, sinulla on oikeus purkaa sopimus. Tässä riidanalasta saattaisi olla korkeintaan se, onko luovuttamasi käsikirjoitus ollut ”sisällöltään valmis”. Mielestäni viivyttely on kuitenkin poistanut kustantajalta mahdollisuuden vedota tehokkaasti siihen, että kyseessä ei olisi ollut ”sisällöltään valmis” käsikirjoitus.

Mielestäni sinulla on siis halutessasi oikeus purkaa sopimus. Purkamisen tulisi tehdä kirjallisesti ja samalla tulisi tuoda ilmi peruste (tässä siis sopimuksen kohta 5 ja se, että teos ei ole ilmestynyt sovitusajassa).

Jos haluat vielä yrittää yhteistyön jatkamista, voit toki ensin huomauttaa mahdollisuudestasi purkaa sopimus, ja vasta jos asiat eivät vielä etene, purkaa sopimus.
(Juristi 12.6.2018)

Viestissä Juristi on myös ystävällisesti neuvonut sopimuksen purkamisen alkuun, sekä todennut, että on mahdollista myös ensin vain huomauttaa purkamisen mahdollisuudesta Kustantajalle.

3.3.1 Sopimuksen purkamisen affektit

Kustannussopimuksen purku oli jotain, mitä ei opetettu Viita-akatemiassa eikä missään niistä kirjoitusoppaista, joita olin lukenut elämäni aikana. Kustannussopimuksen purkua tai kirjailijan ja kustantajan suhdetta on myös tutkittu hyvin vähän. Kirjailija ei kovin heppoisin perustein lähde purkamaan kustannussopimusta, sillä sellaisen saaminen etenkin esikoisrunokokoelman käsikirjoitukselle on lähes mahdotonta. Kustannuspäätökseen ja Kustantajaan liittyi myös monia sellaisia jopa taikauskaisia merkkejä, joista en halunnut luopua. Oli numeromagiaa, Kustantajan yrityksen nimen liittyminen käsikirjoitukseen, nopeasti tullut kustannuspäätös ja Kustantajan innostuneisuus käsikirjoituksestani. Pelkäsin, että sellainen onni ei enää koskaan kohtaisi minua. Jotain oli kuitenkin tehtävä, sillä epä tietoisuus tuntui murentavan minua koko ajan enemmän. Kesäkuussa kerroin Kustantajalle sähköpostiviestissä, että olen ollut yhteydessä Kirjailijaliiton juristiin, ja että hän on neuvonut minua purkamaan sopimuksen.

Jos siis haluat jatkaa yhteistyötä kanssani, ole hyvä ja ota yhteyttä ennen heinäkuun alkua sopiaksesi uudesta aikataulusta. Jos et aio julkaista kirjaani, olisin kiitollinen, mikäli ilmoittaisit siinäkin tapauksessa. Minä en odotele enää kauaa – viivästyksiä tulee joskus ja se on ymmärrettävää, mutta ei anna hyvää kuvaa kustantajasta, mikäli ei edes muutamalla sanalla pysty ilmoittamaan aikataulumuutoksista.
(Asa Palo 17.6.2018)

Annoin tässä kohtaa hyvin tiukan aikarajan yhteydenotolle, mutta oikeasti odotin heinäkuun loppuun, ennen kuin lähetin sopimuksenpurkuasiakirjan Kustantajalle kirjattuna kirjeenä. Kustantaja ei koskaan hakenut kirjettä, vaan se palautui minulle elokuussa. 5.9., vain hiukan yli vuosi ensimmäisen kustannussopimukseni allekirjoittamisesta, kirjoitin Kustantajalle viimeisen sähköpostiviestin. Se sisälsi liitteenä allekirjoittamani sopimuksenpurkuasiakirjan,

minkä lisäksi lähetin saman asiakirjan vielä tavallisena kirjepostina hänelle.

Sähköpostiviestini lopussa totean näin:

Toivon, että kuittaa minulle jotenkin, kun saat tämän sähköpostin ja/tai kirjeeni, koska en haluaisi enää mitään *pelleilyä* tähän asiaan liittyen.
(Asa Palo 5.9.2018, kursivointi omani)

En enää muista tämän sähköpostin kirjoittamishetken tunnelmia, mutta olen melko varma, että jätin kirjoittamatta viestiin aika paljon negatiivisiksi miellettyjä affekteja. On huomattavaa, että kohteliaisuuteni Kustantajaa kohtaan sähköpostiviestinnässä rakoili vasta tässä viimeisessä sähköpostiviestissä, jossa olen nimittänyt hänen toimintaansa (tai toimimattomuuttaan) *pelleilyksi*. Olin toki aiemminkin ollut napakka, mutta mielestäni varsin ystävällisellä tavalla. Tämä viimeinen viestini Kustantajalle sai oikeutetusti ollakin tyly.

Häpeä mahdollisesta liiasta aggressiivisuudesta ja toisaalta liiasta vaativuudesta esti minua yrittämästä yhteydenottoa Kustantajaan useammin. En halunnut vaikuttaa liian takertuvalta, ja ensimmäisen kustannussopimuksen ollessa kyseessä olin myös epävarma siitä, miten tiheätahtinen yhteydenpito olisi suotavaa. Jälkikäteen taas olen hävennyt sitä, että en ollut syksyllä 2017 aiemmin yhteydessä Kustantajaan tai kysellyt kommenttien perään useammin. Liminaalitulassa pohdin myös ankarasti, miten *itse* voisin toimia paremmin. Olisiko parempi antaa työrauha vai muistutella Kustantajaa usein? Pohdin monta kertaa, kauanko olisi viisasta odottaa, ja jälkeinpäin olen miettinyt, olinko lopulta liian kärsimätön. Purin sopimuksen vain noin vuosi sen solmimisen jälkeen, ja olin myös useaan kertaan sanonut Kustantajalle, että voisin odottaa kyllä – kunhan hän hoitaisi työnsä. Kirjailijaliiton juristi kuitenkin oli jo kesällä 2018 sitä mieltä, että voisin hyvin purkaa sopimuksen. Jälkikäteen olen osannut ajatella järkevästi, että Kustantajan olisi tässä tapauksessa pitänyt hävetä tai ainakin kokea syyllisyyttä. Hän se menetteli epäammattimaisesti. Vaikka hänellä oli kertomansa mukaan vuodenvaihteessa 2017–2018 päteviä syitä vastaamattomuudelle, olisi hän voinut jollain tavalla viestiä minulle etenkin myöhemmin samana vuonna työn viivästymisestä.

Mölsä kuvaa artikkelissaan kustannustoimittajan kokemuksen kuvittelua yhtenä tapana käsitellä epätietoisuutta:

Toisen henkilön kokemuksen kuvittelu liittyy siihen yksinkertaiseen tosiseikkaan, että todellista vuorovaikutusta tapahtuu vain vähän. Todellinen vuorovaikutus ikään kuin korvautuu mielen sisäisellä. Alisteisessa roolissa odottaminen on epätasavertaisuudessaan ahdistavaa. Kustannustoimittajan kokemuksen kuvittelu auttaa omalla tavallaan kielellistämään ja purkamaan yhä

pitkittyvän odotuksen ja epävarmuuden tukaloittamaa affektiivisuutta. (Mölsä 2026)

Itse yritin kuvitella Kustantajan kokemusta järjellisten selitysten kautta. Kiire ja rahatilanteen äkillinen muutos ovat olleet ne perustelut, jotka olen keksinyt järkeviksi syiksi Kustantajan vastaamattomuudelle. Ne ovat ymmärrettäviä syitä, mutta valta-asemassa minuun nähden olevan Kustantajan olisi pitänyt viestiä tilanteesta rehellisemmin vastaamatta jättämisen sijaan. Tunnollisena ihmisenä koin tilanteen erittäin epäreiluksi, sillä jos Kustantaja vain olisi viestinyt tilanteestaan rehellisesti ja avoimesti, olisi yhteistyö saattanut jatkua.

Sopimuksen purkamiseen liittyi myös paljon häpeää, mikä sai minut lykkäämään asiaa. Olin epäonnistunut niin läheisteni ja kanssakitjoittajien edessä kuin Kustantajankin edessä. Pahimmin epäonnistuin kuitenkin itseni edessä, sillä kaikesta ponnistelusta, odottelusta, toivomisesta ja haaveilusta huolimatta esikoisteokseni ei nähnytkaan päivänvaloa. Kun ilmoitin sopimuksen purkamisesta sosiaalisessa mediassa, julkaisuni sai osakseen myötätunnon lisäksi myös epäuskoisia kommentteja. Kustantajan vastaamattomuus tuntui omassa kirjoittajarihmastossani olevan jotain ennenkuulumatonta.

Eniten minua ärsyttivät tuolloin useat hyvää tarkoittavat kommentit, joiden viesti oli kehoitus tarjota käsikirjoitusta uudelle kustantamolle. Tässä vaiheessa kokemukseni oli, ettei enää ollut kustantamo, johon en olisi käsikirjoitusta lähettänyt. Todennäköisesti muutama sellainen kustantamo vielä oli: myöhemmin tarjosinkin käsikirjoitusta vielä parille kustantamolle, valitettavasti ilman menestystä. Oli itselleni valtava onni, että olin saanut käsikirjoituksen läpi edes yhteen paikkaan, jonka kanssa kuitenkin yhteistyö ei sujunut. Tuntui, etteivät edes runoilijaystäväni täysin ymmärtäneet, millaisessa umpikujassa olin.

Toiseksi eniten ärsyttivät vähän myöhemmin ilmaantuneet kommentit ja kysymykset: entä Mediapinta? Mediapinta Oy:n maininta mielestäni osoittaa sitä, ettei sen ehdottaja tunne runouskenttää kovin hyvin. Mediapinta ei ole varsinaisesti kustantamo, vaan paikka, joka julkaisee omakustanteita: Mediapinta printtaa kirjaksi lähes kaikki sinne lähetetyt käsikirjoitukset ilman kustannustoimittamista. Sanna-Kaisa Hongisto kirjoittaa *Nuoren Voiman* artikkelissaan ”Rahalla kynnyksen yli” elokuulta 2017 Mediapinnasta:

Taiteellisen tason valvominen erottaa pienkustantamot niistä yrityksistä, jotka tekevät kirjan kuin kirjan rahasta. On myös muita olennaisia eroja. Esimerkiksi Mediapinta ei vastaa kirjojen kustannustoimittamisesta tai teosten lähettämisestä kilpailuihin. (Hongisto 29.8.2017)

Mediapinta itse nimittää itseään kustantamoksi, vaikka esimerkiksi Hongiston artikkeliin haastatellun Tommi Parkon mukaan yrityksen tyyppisiä palveluntarjoajia ei pitäisi nimittää kustantamoiksi, mikäli ne eivät tarjoa kustannustoimittamista. Muiden haastateltujen mukaan Mediapinnan julkaisumäärien – satoja vuodessa – ongelmana on myös se, että helmet hukkuvat massaan. Esimerkiksi kirjastoihin ei otettu edes vuonna 2017 Mediapinnan kautta julkaistuista teoksista kuin paikallisten kirjoittajien kirjoittamat. (Emt.)

LTL:n kustannussopimuksen purkaminen aiheutti minulle eräänlaista ammatillista lamaanusta, vaikka jatkoinkin *Syntylaulujen* idean pyörittelyä. En vuosiin pystynyt käymään kenenkään kirjanjulkistamistilaisuudessa, en varsinkaan, jos kyseessä oli runoteos. Vaikka olin toki iloinen ystäväni ja tuttujeni kirjoista, tuntui samalla hyvin kivuliaalta, sillä itse olin joutunut luopumaan tästä haaveesta toistaiseksi. Myös häpeän affekti oli vahvasti läsnä ennen ja jälkeen sopimuksen purkamisen. Myöhemmin olen saanut sekä lamaanuksen että häpeän käännettyä sisuuntumiseksi ja ammattiylpeudeksi. Olen myös pystynyt analysoimaan, että Kustantajan toiminta oli epäammattimaista ja että hänen olisi pitänyt osata esimerkiksi järjestää ja karsia työnsä niin, että olisi pystynyt ne tekemään.

3.3.2 Käsikirjoituksesta luopuminen

Lähde tästä laulamaan jäi sopimuksen purkamisen jälkeen pyörimään pöytälaatikkooni vuosiksi. Tarjosin sitä muutamalle kustantajalle vielä vuosikymmenen vaihteessa, mutta se ei herättänyt kiinnostusta. Kuten edellä mainitsin, olin jo lähestynyt kaikkia tietämiäni kustantamoita ennen sopimuksen saamista ja purkamista ja hiukan sen jälkeen. Lukuisat hylkäyskirjeet itsessään eivät lannistaneet, sillä useimmat kustantamoille tekstejään tarjonneet kirjoittajat ovat saaneet hylkäyskirjeitä tai jääneet vaille vastausta (Fürst 2016, 165). LTL:n julkaisu runoteoksena oli kuitenkin ollut jo lähes hyppysissäni, ja sitten olin menettänyt mahdollisuuteni.

Muutin Tampereelta Turkuun kevättalvella 2020, ja muuton yhteydessä hain yhteen runokokoelman sparrausryhmään osalla käsikirjoitusta. En kuitenkaan tullut valituksi, ja niinpä LTL jatkoi uinumistaan jossain mieleni ja pilvipalvelun pohjalla. En osannut enää yksin muokata sitä – pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta – enkä tietenkään halunnut tarjota kustantajille uudelleen lähes samaa käsikirjoitusta. Vuosikymmenen vaihteessa keskityin kirjoittamaan enemmän proosaa, ja sainkin kirjoittamisesta aika nopeasti konkreettista positiivista palautetta, mikä motivoi jatkamaan kirjoittamista. Aina välillä pohdin, mitä tekisin LTL-käsikirjoituksen kanssa. Moneen vuoteen en ollut valmis luopumaan siitä, mutta en

toisaalta enää keksinyt yhtäkään kustantajaa, jolle voisin käsikirjoituksen lähettää. Palailin toisinaan *Syntylaulujen* pariin, mutta myös sen työstäminen tuntui vuosikymmenen vaihteessa vaikealta. Hovikriitikko kannusti minua kummankin käsikirjoituksen kanssa. Hän uskoi myös LTL:n mahdollisuuksiin, vaikka itse aloin jo tehdä hidasta luopumista ajatuksesta, että se koskaan julkaistaisiin. Tallennettujen tiedostoversioiden perusteella olen kuitenkin vielä elokuussa 2022 tehnyt muutoksia käsikirjoitukseen.

Alkusyksystä 2023 esiinnyin pitkästä aikaa runokeikalla. Tämä keikka toimi yllättävänä vedenjakajana LTL:n kannalta. Päätin esitellä keikalla *Syntylauluja*, ja settilistaa kootessani tein päätöksen, että ”Käreitär” siirtyisi osaksi *Syntylaulujen* viidettä osaa. Kuten luvussa 2 kerroin, ”Käreitär” oli syntynyt samanlaisella vimmallalla kuin *Syntylaulujen* ensimmäiset runosarjat, ja tarinaltaan ja teemoiltaan se myös toimi kokonaisuuden kanssa vähintään yhtä hyvin kuin LTL:n runosarjojen kanssa. Tämän päätöksen myötä luovuin lopullisesti ajatuksesta, että *Lähde tästä laulamaan* julkaistaisiin runoteoksena, ainakaan sellaisena kuin miksi olin sen rakentanut. Päätös oli enemmän helpottava kuin surullinen. ”Käreittären” siirtäminen *Syntylauluihin* toimi minulle eräänlaisena puhdistavana rituaalina päästä irti LTL:stä, hiukan samalla tavalla kuin Henrik Fürst kuvailee haastattelemiensa kirjoittajien tapoja päästä yli hylkäyskirjeistä. Fürstin artikkelissa mainitaan esimerkiksi hylkäyskirjeiden polttaminen tai repiminen seremoniaalisesti. (Fürst 2016, 162–163.) Koska omassa tapauksessani halusin päästä yli kustannusprosessin epäonnistumisesta, päätin ottaa vanhasta käsikirjoituksesta sen, mitä tarvitsin, ja siirtyä eteenpäin.

Aina toisinaan silittelen tuota syntymättä jäänyttä kokoelmaa mielessäni. Tunnen sitä kohtaan sympatiaa: on surullista, ettei se päässyt näyttämään potentiaaliaan. Toisaalta tunnen välillä myös hiukan häpeää siitä, että luovutin liian aikaisin. Tunteita enemmän LTL:stä luopuminen vaikutti *Syntylauluihin*, sillä pystyin nyt noukkimaan LTL:stä muutakin sisältöä ja ajatuksia uuteen käsikirjoitukseen. Tästä kirjoitan tarkemmin seuraavassa luvussa.

4 Liminaalitulasta syntyvät laulujen rihmasto

Kustantamoiden vastausten ja etenkin myönteisen julkaisupäätöksen odottaminen tuottaa liminaalitulasta, josta ulospääsyä saattaa joutua odottamaan pitkäänkin. Edellisestä, valmiiksi saadusta tekstistä on päästänyt irti, mutta ei ole vielä uutta tekstiä työstettäväksi. Tässä kuvaamassani liminaalitulassa vuonna 2017 aloin jo kurottua kohti tulevaa: kirjoitin paljon uutta runoutta. Uusista runosarjoista alkoi melko nopeasti muodostua kokonaisuus, joka sai nimekseen *Syntylauluja*, ja muodosti uuden käsikirjoituksen, jota tällä hetkellä työstän valmiiksi. Myös Helena Sinervo kannustaa *Kirjailijan työmaat* -teoksessa (2007, 174) pitämään yllä rinnakkaisia käsikirjoituksia: ”[k]un yksi teos on kustantajan tai kriitikoiden luettavana, toisen maailmaan voi uppoutua”. *Syntylauluja* syntyi juuri edellä mainitussa liminaalitulassa, kenties sisäiseen tarpeeseen uppoutua uuden tekstin maailmaan.

Tässä luvussa tutkin *Syntylauluja* rihmastona keskittyen käsikirjoituksen syntyvaiheisiin ja käsikirjoitukseksi rakentumiseen. Olen kirjoittanut käsikirjoituksen runosarjoja omista affekteistani ja emootioistani käsin. Tekstit ovat kehkeytyneet yhdessä keskenään, mutta myös yhdessä minun kanssani. Runosarjat viittaavat toisiinsa, osioiden esittelyteksteissä on viittauksia runoihin, ja affekteilla on ollut vaikutus teksteihin ja päinvastoin. Tässä luvussa käyn läpi *Syntylaulujen* rakennetta, kvääriä kirjoittamista sekä runojen syntyyn liittyviä affekteja. Kuten rihmaston luonteeseen kuuluu, myös nämä affektit liittyvät niin toisiinsa kuin kirjoittajayhteisöllisyyteen, liminaalitulastaan ja LTL:n käsikirjoituksen kohtaloon.

4.1 *Syntylaulujen* rihmastoinen rakenne

Syntylaulujen nimi tulee syntyrunoista, muinaisista loitsuista, jotka ovat folkloristiikan tutkija Anna-Leena Siikalan *Itämerensuomalaisten mytologian* (2012) mukaan alkuperämyyttejä, joiden tuntija pystyi hallitsemaan esimerkiksi kyseistä eläintä tai tautia. Siikalan mukaan ”nimetessään taudin tietäjä samalla palautti mieleensä ne alkuaajan tapahtumat, jotka johtivat taudin syntyyn”. (Siikala 2012, 57.) Tunnettuja syntyrunoja ovat esimerkiksi ”Tulen synty” ja ”Karhun synty”. Koska esikoiskäsikirjoitukseni nimi oli *Lähde tästä laulamaan*, on *Syntylauluja* ollut mielessäni looginen jatkumo nimisarjalle. Toisaalta alun perin *Syntylaulujen* työnimi oli *Iskusävelmiä*, joka viittasi iskelmämusiikkiin. Käsikirjoituksen runosarjoihin liittyy kuitenkin kivun, yksinäisyyden ja sydänsurujen ”syntyjen” lisäksi myös eräänlaisia jumalallisia hahmoja ja heidän ”syntyään”. Alkuperäisessä ideassa olen hahmotellut ajatusta siitä, että jos jotakuta palvoo oikein paljon, hänestä tulee jumaluus tai

muu myyttinen olento. Olen kutsunut käsikirjoitusta *Syntylauluiksi* työpäiväkirjassani jo 24.6.2017.

Kronologisesti ensimmäinen teoksen runosarjoista on vuonna 2016 LTL:ään kirjoitettu ”Käreitär”. Olen kirjoittanut päiväkirjaani kevättalvella 2017 siitä näin: ”Kyse ei ole siitä, MITÄ kirjoitin, vaan siitä, millaisella voimalla sanat minusta tulivat. Miten paljon sain kirjoittamisesta, miten paljon opin siitä ja itsestäni” (työpäiväkirja 16.2.2017). Koin ”Käreitarta” ja myöhemmin monia muita *Syntylaulujen* runoja kirjoittaessani sen, mistä runoilija Olli Heikkonen puhuu esseessään ”Neljäs poetiikka” Ville Hytösen toimittamassa *Poetiikkaa III* -teoksessa: ”[p]arhaimmillaan runon kirjoittaminen on matka tietoisuuden ulkopuolelle” (Heikkonen 2014, 23). Sanat runoihin tuntuivat tulevan sellaisesta paikasta, jota en vielä tuntenut, ja jota en aivan täysin tiedostanut.

Sari Kuuselan mukaan kriisi tai kaoottinen elämäntilanne saattaa toimia voimana, joka muuttaa kirjallista ilmaisua ja vie kohti uutta. Olen Kuuselan lainaaman Turnerin kannalla siinä, että toisinaan on heittäydyttävä kaaokseen synnyttääkseen uutta. (Kuusela 2020, 59.) Tarjottuani LTL:n käsikirjoitusta kustantamoille ja kohdattuani lähes samaan aikaan henkilökohtaisen kriisin olin yhtä aikaa vapaa ja ikään kuin pakotettu kirjoittamaan. Alle kuukausi LTL:n ensimmäisestä kustantamokierroksesta olen jo pohtinut *Syntylauluja*:

Sain myös hyviä ideoita ehkä seuraavaa kokoelmaa varten. Pitää helliä sitä hetki. Kirjoitin jotain ylös. Kyse on sankarittaresta. Häpeästä. Tunteiden kohtaamisesta. Myytistä, jonka luon itse. Jos osaan: vielä ei ole sanoja. (Työpäiväkirja 17.2.2017)

Kun kirjoitin *Syntylaulujen* varsinaisia ensimmäisiä runosarjoja, tekstiä syntyi helposti, pakottamatta. Olin niin täynnä tunnetta, emootioita ja affekteja, että niiden oli purkaututtava mielestäni, ja kirjoittaminen oli yksi tapa purkaa ja käsitellä niitä. Kirjoittamisellani oli myös hyvin pian suunta, jonkinlainen ajatus LTL:ää seuraavasta kokoelmasta:

Haluan rakentaa seuraavan kokoelman häpeän ympärille, lähestyä sitä monelta suunnalta tavallaan sankarittaren kautta. Tai sankarin. Etäännyttää henkilökohtaisista asioista sitä kautta. (Työpäiväkirja 24.2.2017)

Alan lähestyä ehkä seuraavan kokoelman aiheita. Kierrellä niitä. Muistot. Häpeä. Ennakkoluulot. Sankaruus. Pienet jumalat. Kipu. (Työpäiväkirja 10.3.2017)

4.1.1 Hahmot ja etäännytyt

Runosarjoja, ja samalla hahmoja *Syntylauluissa*, on kaikkiaan yksitoista. Jokaisen runosarjan nimi on samalla sen hahmon nimi, jolle runon puhuja kulloinkin sanansa kohdistaa. Kirjoitin

vuorotellen Valpurille, Irikselle, Tuulikille, Käreittärelle ja Lemmolle; näissä nimeämätön puhuja avautuu tunteistaan ja melko kirjaimellisesta jumaloinnistaan nimettyjä kohtaan. Lukuohje palvonnalle löytyy esimerkiksi ”Valpurin” ensimmäisestä runosta: ”alan luoda sinua kirkkaimmaksi jumaluudekseni / kuparirantuja hiuksiisi, sanoistasi arvokkaimmat kivet” (*Syntylauluja* 9). Sinä-persoonassa kirjoittaminen on paitsi tapa etäännyttää runon tapahtumia, myös osoittaa sanat runon maailmassa läsnä olevalle vastaanottajalle (Lehikoinen 2011, 229).

Runoilija Tapani Kinnunen kirjoittaa teoksessa *Poetiikkaa – seitsemän esseetä runouskäsitelmästä* esseessään ”OLEN KUNINGAS, KUNNES TOISIN TODISTETAAN”: ”runojani luullaan päiväkirjamerkinnoiksi. Kuitenkin teksti on kursittu kasaan useista eri tapahtumista, jotka ovat sattuneet itselleni tai jollekin muulle” (Kinnunen 2007, 35). Tunteet, joita kuvailen, ovat aitoja, ja runoista löytyy myös oikeita yksityiskohtia elämästäni, kuten isoisän lintukirja, yksiön keittokomero ilman kattovalaisinta ja kirsikoiden perkaaminen. Olen kuitenkin sekoitellut ihmisiä ja yksityiskohtia, luonut spekulatiivisia hahmoja sekä keksinyt tapahtumia päästäni. En osaa paikantaa, mistä ajatus hahmojen ympärille kasvavasta kokoelmasta tarkalleen tuli. Olin todennäköisesti ottanut vaikutteita muilta runoilijoilta. Myös LTL sisälsi kolme vastaavanlaista runosarjaa: susien emuulle omistettu ”Lovetar”, karhujen emuulle omistettu ”Hongotar” sekä kettujen emuulle omistettu ja *Syntylauluihin* sittemmin siirtynyt ”Käreitär”. Runojen kirjoittajana minulle on myös ominaista kirjoittaa runosarjat pieniksi tarinoiksi. Olen pohtinut hahmoja maaliskuussa 2017:

Mutta tutkin nimiä, etsin inspiraatiota seuraaviin teksteihin. Keräsin listaa. Haluaisin kirjoittaa hahmoista, jotka olisi jokainen omalla tavallaan arkinen ja kuitenkin jumalallinen. Hengistä, pienistä jumaluuksista. (Työpäiväkirja 13.3.2017)

Vuorotellen kirjoitin Maahiselle, Nevalle, Myrskylle, Virvalle ja Nyyrikille; lyriselle alter egolleni keksityn, nimeämättömän hahmon – läheisen ystävän ideaalin – äänellä. Näissä sarjoissa esiintyvän nimeämättömän ”hänen” lukuohje löytyy ”Maahisesta”:

luot hänet peilikuvaksesi
kirjaimista hehkuvan kuvitelman: ei hän ole kukaan

hän on jokainen koskaan rakastamasi
iholle jäänyt painava ikävä
päättymätön halusi
(*Syntylauluja* 17)

”[E]i hän ole kukaan // hän on jokainen koskaan rakastamasi”: runosarjoissa ”hän” edustaa enemmän rakastajan tai rakastetun ideaalia, ei ketään oikeaa henkilöä. ”Hän” on joku, johon kohdistaa loputtomat toiveet ja odotukset: yleensä vaille vastakaikua jäävien tunteiden kohde. Käytännössä joka runosarjassa on yksi ”hän”: poikkeuksena on ”Nyyrikki”, jossa ”hän” edustaa sekä useaa eri ihmistä Nyyrikin menneisyydessä, että manifestoitua haaveiden rakastettua. ”Nevassa” taas isolla kirjaimella ja kursiivilla kirjoitettu ”*Hän*” on Nevan rakastama Metsä.

Huhti-toukokuussa 2017 olen kirjoittanut ”Kapinallista”, josta myöhemmin jalostui ”Maahinen” (työpäiväkirja 11.4.2017) sekä ”Harua”, jonka nimistön yhteneväisyyden vuoksi nimesin loppuvuodesta 2024 uudelleen ”Valpuriksi” (työpäiväkirja 29.11.2024). Mutta näiden tekstien lomassa kirjoitin paljon runosarjaluonnoksia, jotka lopulta jätin pois käsikirjoituksesta: esimerkiksi ”Vihervarpunen” (työpäiväkirja 24.3.2017), ”Meretneith” (emt 30.3.2017) ja ”Saga” (emt 6.4.2017) ovat syntyneet kevään aikana. Hylätyt runosarjat olivat tärkeitä sormiharjoituksia, ja esimerkiksi ”Vihervarpusen” kirjoitin lopulta uudelleen ”Myrskyksi”.

Kesäkuussa 2017 ”Virva halusi viimein päästä ulos” (työpäiväkirja 3.6.2017) mielestäni, jossa olin sitä pyöritellyt jo jonkin aikaa. Päiväkirjamerkintöjeni mukaan olen työstänyt ”Virvaa” viikon verran, ja sen kanssa limittäin on – päiväkirjamerkintöjen ja luonnostiedostojen perusteella – 10.6. syntynyt ”Iris” (työpäiväkirja 10.–11.6.2017). Olen yleensä hidas kirjoittaja: haudon runojen ideoita mielessäni pitkään ennen kuin kirjoitan ne tekstiksi. Runosarjoja, jotka päättyivät *Syntylaulujen* käsikirjoitukseen, syntyi kuitenkin hyvin lyhyessä ajassa monta. Lähes puolet käsikirjoituksesta on jossakin muodossa syntynyt vuoden 2017 kevään ja kesän aikana. *Syntylaulujen* vuonna 2017 syntyneissä runosarjoissa kyse on ”siitä, millaisella voimalla sanat minusta tulivat” (työpäiväkirja 16.2.2017). Liminaaltilassa, vapautuneessa rajatilassa, sydänsurun affektien otteessa kirjoitin paljon ilman sisäistä itsekritiikkiä.

Viimeisin käsikirjoitukseen liittämäni runosarja, ”Miehenmieli”, on suoraan ”itseltä itselle” - tyylistä runoutta. Runon puhuja on transitionsa alussa tai keskellä, ja puhuu ”sinulle / jota en vielä tunne, sinulle / joka joskus olen” (*Syntylauluja* 76). Tässä runosarjassa runojen kohde, sinä, on enemmän puhujan peili kuin muissa käsikirjoituksen runosarjoissa. Kohde on hänen sisällään asuva karhu, eräänlainen transition unelmapäämäärä ja samanaikaisesti kaiken alkulähde. Karhu tässä runosarjassa toimii miehen tai transmaskuliinin metaforana.

Voisi ajatella, että *Syntylaulujen* runot ovat roolirunoja, joiden hahmot ovat enemmän tai vähemmän fiktiivisiä. Runoilija Vilja-Tuulia Huotarinen kirjoittaa *Poetiikka II* -teoksen esseessään ”Eläinten kanssa”, ettei hän ”kirjoita roolirunoja etäännyttääkseni fiktiivistä runon minää itsestäni, vaan siksi, että rooli tuo esille runon todellisemmän puhujan” (Huotarinen 2009, 93). Itse olen käyttänyt *Syntylaulujen* hahmoja myös etäännyttämiseen. Nimenomaan etäännyttämällä tapahtumat pystyn tuomaan todelliset affektit suuremmin esille.

Kirjoittaessani tunteitani ja kokemuksiani eri hahmojen näkökulmista pystyin tarkastelemaan itseäni ja löytämään itsestäni uusia puolia. Ja koska loin uusia hahmoja, jotka pystyivät kokemaan paitsi minun kokemukseni, myös haaveeni, fantasiani, ja täysin keksimäni asiat, pystyin kirjoittamaan runoihin itsestäni jotakin hyvin raakaa ja rehellistä.

4.1.2 Rihmasto ja (epä)symmetria

Syntylaulujen rakenne on ollut alusta asti melko selvä. Runosarjat alkoivat heti syntyessään jäsentyä alkemian ja astrologian elementtien mukaan: maa, ilma, vesi ja tuli. Pitkän pohdinnan jälkeen myös viides elementti löysi paikkansa teoksesta. Käsikirjoituksen neljä ensimmäistä osiota on nimetty seuraavasti: ”Maavartiset”, ”Valoeväiset”, ”Taivaanviistäjät” ja ”Itsesyntyvät”. Viidennen elementin kohdalla nimeäminen on ollut hankalampaa: se on ollut vuoroin ”Maailmojenkehrääjät”, vuoroin ”Kaikkeudentakojat” ja jopa ”Äärettömät”. Toukokuussa 2025 olen nimennyt sen taas uusiksi: ”Viides ryhmä on nyt Syntylaulajat” (työpäiväkirja 18.5.2025). ”Syntylaulajat” toimii samalla teemaa ja käsikirjoituksen nimeä kokoavana terminä. Käsikirjoitus jakautuu siis viiteen osaan, ja osioilla on esittelytekstit, joissa olen pyrkinyt hiukan vanhanaikaiseen tietosanakirjamaiseen tyyliin.

[P]ohdin Projektin rakennetta. Haluan jakaa sen kolmeen tai neljään osaan. Maata edustaa mm. Rauni, ja osan nimi voisi olla esim. Magnoliopsida (kaksisirkkaiset). Tuulikki kuuluu tietysti ilmaan, joka olisi Aves (linnut). Puuttuisi siis vielä vesi ja tuli. Ja eetteri, :D mutta ehkä jätän sen pois, ettei homma paisu aivan suunnattomaksi. Joskin on vielä hyvin epävarmaa, mitä tästä tulee. (Työpäiväkirja 22.3.2017)

Jo maaliskuussa 2017 olen pohtinut *Syntylaulujen* rakennetta jaoteltuna elementtien mukaan. Kirjoittamisessani harvoin toimivat tiukat aihe-rajaukset: kaipaen vapautta ja haahuilua. Keksittyäni rakenteen minulla oli nyt kuitenkin jonkinlainen metsäinen alue polkuineen ja sivupolkuineen edessäni. Astuin tähän sanojen metsään, ja neljän – myöhemmin viiden – elementin metsästä tuli se tarpeeksi vapaasti rajattu alue, jolla tutkailla teemojani.

Jokaisessa runosarjassa on viidestä kahdeksaan runoa, ja lisäksi lähes kaikissa on lyhyt introruno, eräänlainen esittely. Elementtien keskinäinen järjestys on ollut lähes sama alusta alkaen, mutta runosarjojen järjestystä olen vaihdellut keskenään ja pyytänyt siihen myös palautetta. Suurin pulma *Syntylaulujen* rakenteessa tuntuu lukijoille olevan se, että puolet runosarjoista on eri näkökulmasta. ”Valpurissa”, ”Iriksessä”, ”Tuulikissa”, ”Lemmassa” ja ”Käreittäressä” runon puhuja on kohteeseen rakastunut tai intiimissä suhteessa, palvoo kohdetta ja osoittaa siis sanansa tälle. Tämä on A-näkökulma. ”Maahisessa”, ”Nevassa”, ”Myrskyssä”, ”Virvassa” ja ”Nyyrikissä” runojen puhujan voidaan katsoa olevan kohteen hyvä ystävä, tätä näkökulmaa merkitsen kirjaimella B. Runot asettuvat järjestykseen ABBA..., mikä on aiheuttanut lukijoille haasteita hoksata näkökulmien vaihtuminen. Järjestystä sekoittaa vielä ”Miehenmieli”, jonka näkökulma ja kohde eroavat muista käsikirjoituksen runosarjoista.

Syntylaulujen rihmastoinen, epäsymmetrinen rakenne on syntynyt suureksi osaksi suunnittelematta, mutta myös osittain tarkoituksella. Runosarjojen innoittajina on ollut samoja ja eri ihmisiä, olen sekoitellut tapahtumia ja yksityiskohtia, ja kirjoittanut sekaan täyttä fiktiota. Puolet käsikirjoituksen runosarjoista on kirjoitettu vuoden 2017 aikana hyvin nopeasti, mutta käsikirjoituksen loppuun saattamiseen olen käyttänyt melkein kymmenen vuotta.

4.2 Kvääri kirjoittaminen

Mistä alkaa kirjoittaminen? Runon kehto on hämmennys ja tunne identiteetin hauraudesta. Minän ääriivijojen hämärtyessä mielen alkuperäisimmät alueet alkavat puhua metaforien ja vertauskuvien kieltä, samaa jota unet käyttävät. (Stenberg 2007, 189)

Kirjailija Eira Stenbergin (emt) mukaan identiteetin hauraus ja hämäryys tuovat mielestä esiin runouden kieltä. Minulle kirjoittaminen on tapa sanallistaa tunteita ja kokemuksia, tutkiskella ääriivijojani, ja myös pyrkimys muuttaa maailmaa. Kirjoittaminen avaa tai pöyhii aina jotakin sisälläni olevaa, jotain, jota en vielä itsekään ole täysin itsestäni ymmärtänyt. Usein tulen kirjoittaneeksi jotain, jonka merkityksen ymmärrän vasta paljon myöhemmin. *Syntylauluja* kirjoittaessani olen tarkastellut omaa identiteettiäni ja sen monimuotoisuutta, joka osittain kietoutuu myös luonnon ja Luonnon kanssa yhteen. Tarkastelu ei kuitenkaan ole ollut projektin lähtökohta, vaan yksi sen lopputuloksista.

”Tietenkin tämä teksti on queer ja trans, eikä voisi olla muuta”, runoilija Taneli Viljanen kirjoittaa *Glitterneste*-runoteoksessaan (Viljanen 2025, 26). Yhtä lailla minunkin tekstini ovat kväärejä, sillä olen itse kvääri. Tässä alaluvussa puhun kvääristä kirjoittamisesta, jolla tarkoitan sellaista tekstin tuottamisen tapaa, jossa kirjoitan omasta, kvääristä identiteetistäni ja elämästäni käsin. Kvääri kirjoittaminen tuottaa tekstiä, jonka yksityiskohdat aukeavat seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvalla lukijalle, vaikka uskon runoistani löytyvän samaistumispintaa myös muille lukijoille.

4.2.1 Kväärejä lauluja

Queerit kertomukset fiktiossa ovat pitkään keskittyneet kärsimyksen ja onnettomuuden kuvaamiseen, mikä on sekä johtunut queer-vastaisesta sensuurista ja politiikasta että suosinut sitä. Toisaalta, kuten Ahmed huomauttaa, kväärit ovat ottaneet vastaan myös onnettoman queer-fiktion: onhan se kuitenkin fiktiota, joka käsittelee kväärejä. Etenkin 1900-luvun puolen kvääri kaunokirjallisuus pääsi julkaistavaksi nimenomaan traagisuutensa vuoksi, sillä onnellisemmat tarinat eivät olisi läpäisseet sensuuria. (Ahmed 2010, 88–89.) Haluan itse kirjoittaa runoja, joissa kvääriys on inhimillistä, ei tragedia. Vaikka *Syntylauluissa* hylkääminen ja sydänsurut ovat läsnä, on hahmojen kohtaloiden onnettomuudessa enemmän kyse ihmisten kohtaamattomuudesta kuin kvääriydestä. Cisheteroiden onnea kuvaava fiktio on yliedustettuna kirjallisuuden kentällä (emt 90): itse haluan tuoda esille myös kvääriä onnea. *Syntylauluja* esittelee kymmenen omalla tavallaan yhteiskunnallisia normeja pakenevaa hahmoa. ”Valpurissa” runojen puhuja on transmaskuliini ja runojen kohde transfeminiini:

haluaisin kuiskata sinulle: näen sinut
näetkö sinä minut, kuuletko

säkeet, jotka tunkeutuvat minusta ulos väkivalloin
kylmään maahan haudattu oudon hedelmäpuun siemen
(salaisuuteni)
(*Syntylauluja* 10)

sinun hulmuavat helmasi, minun polvihousuni
puiden oksilla tuulessa

muutumme eläimiksi ja takaisin
punaiset turkit märkinä, läähättäen
(*Syntylauluja* 11)

Runojen puhuja näkee Valpurin sellaisena kuin tämä oikeasti on, eli naisena, ja toivoo myös Valpurin näkevän itsensä transmaskuliinina. Yhdessä telmiessä sukupuoliella ei ole väliä eikä edes lajeilla rajoja, kun hahmot muuttuvat muunlaisiksi eläimiksi. ”Virvassa” taas runojen kohde kokee olevansa ikään kuin linnunmunan sisällä, uskaltamatta rikkoa kuorta, katsellen säröjen välistä toisenlaista maailmaa:

kuin olisit jatkuvasti kolme senttiä sivussa kehostasi
 hauras kuori on ahdas ympärilläsi, et uskalla
 tehdä säröä siihen, ihan vielä kohdata
 sitä, mitä oikeasti olet
 (Syntylauluja 57)

Pääosin englanninkielisissä transyhteisöissä käytetään termiä ”(trans) egg”, suomennettuna ehkä ”kuoriutumaton trans”, viittaamaan ihmiseen, joka ei aivan ole tiedostanut olevansa transsukupuolinen, mutta on oivalluksen kynnyksellä (The Gender and Sexuality Campus Center of Michigan State University). ”Virvan” viittaukset hahmoa ympäröiviin kuoriin ovat viittauksia tähän käsitteeseen, mutta runosarjaa kirjoittaessani olen itse vasta tunnustellut oman identiteettini ääriviivoja tietämättä käsitteestä tai transsukupuolisuudestani. ”Virvan” innoittaneen ihmisen kosketus elämäni auttoi minut alkuun kuoreni puhkaisussa. ”Virva peilaa versiota minusta siltä ajalta, kun en vielä ollut uupunut enkä uudelleenkalibroinut sukupuoli-identiteettiäni. Ja se on Virvan haaste, mutta se voi olla myös avain sen persoonaan”, olen pohtinut työpäiväkirjassa 13.5.2025.

Lapsuuden sukupuolieuforiaa taas kuvaan ”Myrskyssä”, jonka ensimmäisessä runossa ”tuntemattomien ihmisten toistuvat kysymykset” Myrskyn sukupuolesta, ovat ”ensimmäinen euforiasi: *kun eivät tiedä*” (Syntylauluja 45). Toisaalta samassa runossa Myrskyn sukupuolesta saavat aina päättää jotkut muut: hän on näkyvä ja hyväksytyt ainoastaan, jos suostuu pysymään syntymässä määrättyssä sukupuoleessaan. Tullakseen hyväksytyksi Myrskyn kaltaisten kväärien olisi noudatettava ennalta määrättyjä cisheteronormatiivisuuden sääntöjä (Ahmed 2010, 106). ”Myrskyn” lisäksi myös ”Nyyrikkiin” olen kirjoittanut sukupuolieuforian kontrastiksi heteroiden epämukavuutta kväärien hahmojen edessä. Ahmed käsittelee myös näitä epämukavuuden tunteita huomauttaen, että heteronormin ollessa ihanne muunlainen ruumiillinen suuntautuminen on kapinointia. Se voidaan normin puolelta tulkita epäonnistumiseksi esimerkiksi lisääntymisessä. (Ahmed 2004/2018, 190.)

Mutta vaikka kieltäytyisi heteroseksuaalisen ihannekertomuksen noudattamisesta, noiden narratiivien otteesta ei noin vain pääse: ne kirjaavat toisin suuntautumisen tottelemattomuudeksi. Se, ettei seuraa käsikirjoitusta, voi vaikuttaa monin tavoin.

Voidaan ajatella esimerkiksi, millaisia henkisiä ja sosiaalisia seuraamuksia minulle seuraa ”rakastettavaksi sopimattoman” ruumiin rakastamisesta tai sen rakastamisesta, mikä ”kuuluisi” torjua. Niitä voivat olla häpeä ja melankolia. (Ahmed 2004/2018, 190)

Syntylauluissa pohditaan, voiko joku pitää ruumiista, joka ei sovi cisheteroihanteeseen. Ahmed viittaa ”rakastettavaksi sopimattomalla” (emt) ruumiilla homoseksuaalisuuteen. Käsikirjoituksessa kehollisuus ja affektit liittyvät myös muunlaiseen kvääriyteen ja normeista poikkeamiseen. Häpeällä on vankka rooli heteronormatiivisuuden turvaamisessa (Ahmed 2004/2018, 142). Kun kvääriys koetaan häpeälliseksi, voidaan normista poikkeava ihminen häpeän ja siihen liittyvien affektien avulla yrittää ”palauttaa” takaisin normiin. Kvääri ilo ja onni eivät sovi normiin, niitä tulisi hävetä ja vähintään peittää. Ahmedin (2004/2018, 190) ”rakastettavaksi sopimattoman” ruumiin ideaa mukaillen viittaan ”Nyyrikissä” useasti hirviöruumiiseen, joka on Nyyrikille pelottavaa ja toiseuttavaa, mutta myöhemmin jotakin euforista, kvääriä iloa tuottavaa:

pelkää katkeruutta, surua
pelkää hirviötä ruumiissasi
että ei olisikaan syyliä, häntä pitelemässä
(*Syntylauluja* 87)

Tämä aika on kipeä ja ihana; hellit hirviötä, joka olet

kahden maailman välissä kuulumatta kumpaankaan
aikojen rajalla, liminaalitulassa, kynnyksellä
on paikka jossa sarvipäistäkin huolehditaan

hän kertoo sinulle miten paljon pitää hirviönruumiistasi
silittää ääri viivojasi, koskettaa sillä tavalla, että olet turvassa
(*Syntylauluja* 91)

Myös ”Nevassa” runojen kohdetta kuvataan hirviöruumiillisuuden, Nevan tapauksessa suohirviön ruumiillisuuden kautta. Uima-allas on Nevan turvapaikka, jossa hänen ruumiinsa toimii ja tuottaa onnea (*Syntylauluja* 29). Olen käyttänyt hirviötä runoissani käsitteenä sellaiselle ruumiilliselle ”oudolle laaksolle”, liminaalitulalle, jossa keho ei ole cissukupuolisen keho, mutta ei myöskään medikaalista transitiota läpikäynyt, binäärinen keho. Se voi olla vasta sukupuolenkorjaushoitojen alussa oleva transsukupuolisen keho, tai tarkoituksella androgyyni. Se voi olla lisäksi lihava keho. Olen valinnut sanan, sillä hirviön ruumiillisuus usein tuottaa ei-hirviöille epämukavuutta, mutta keskenään hirviöt voivat pitää toisiaan ja itseään esteettisinä ja rakastettavina. Hirviöksi samaistuminen on Nyyrikille tie löytää itsensä: ”olet vihdoon asettumassa ääri viivojesi sisälle” (*Syntylauluja* 87). Ahmed kirjoittaa:

”queereilta subjekteilta saatetaan ’pyytää’, etteivät ne tekisi heteroseksuaalisten subjektien oloa epämukavaksi”. Lisäisin tähän itse myös cissukupuoliset subjektit, joille voi tuottaa epämukavuutta kohdata esimerkiksi ei-binäärinen tai vasta sukupuolenkorjausprosessia läpikäyvä transsukupuolinen. Olen kirjoittanut hirviöruumiillisuutta ilon ja onnen kautta – kvääriys ei ole tragedia – vaikkakin cisheteroiden kokemana epämukavuus kvääriydestä myös aiheuttaa kvääreille itselleen epämukavuutta. (Ahmed 2004/2018, 194.)

Runoissani olen tarkastellut tietoisuutta kväärien cisheteroille aiheuttamasta epämukavuudesta. Syyt epämukavuuteen usein laitetaan kväärien, tässä tapauksessa siis hirviöruumiiden, itsensä kannettaviksi, vaikka lähtökohta niille on yhteiskuntanormeissa, joita kväärit eivät ole olleet rakentamassa. Ahmedin mainitsemat ”tietyt ruumiit” (emt) viittaavat normatiivisiin ruumiisiin: hoikkiin ja keskipainoisiin, cissukupuolisiin heteroihin, jotka mukautuvat perhe- ja muihin yhteiskuntanormeihin. Ei-normatiivisten ruumiiden syyllistämistä syntyy monenlaisia traumoja itse kvääreille, sekä stigmoja, jotka vaikuttavat niin lihaviin ja kväärien yleisterveydenhuoltoon kuin transterveydenhuoltoonkin. Puhumattakaan asenteista epämukaviksi koettuja ruumiita kohtaan muussa elämässä. Tällaisia asenteita kuvaan kväärin ihmisen perheen osalta ”Myrskyssä”, jonka nimihahmo ja kohde on transmaskuliini:

tiedät kyllä että
undulaatit tapaavat sukujuhlissa turpiinsa saada

palaat aina tänne, vaikka huuto nousee kahvipöydässä
kuin myrskysireeni: eikö täällä tytöt saa olla enää tyttöjä, pojat poikia
en sitten ymmärrä tätä nykymenoa, kasvattaisit sinäkin
pitkät hiukset, oman värin takaisin ja
kasvissyöjille toivon pula-aikaa

varhain huomasit, ettet ole rakkauden arvoinen
he eivät tahdo sinua vaan jonkun, joka täyttäisi heidän toiveensa sinusta
mikä sinua oikein vaivaa, miksi rakennat uusia siipiä
eivätkö syntymässä saadut kelpaa
(*Syntylauluja* 48)

”Myrsky” käsittelee hankalia perhesuhteita yhtä lailla kuin Myrsky-hahmon transitiota eli omien siipien rakentamista, Kokko-linnuksi muuttumista. Kesällä 2022 kaksi isovanhempaani kuoli, ja luonnostelin ”Myrskyyn” paljon suruteemaisia säkeistöjä, jotka jäivät lopullisesta runosarjasta pois. Ne olivat kuitenkin tärkeitä välivaiheita kirjoittamisessa: surusta kirjoittaminen paitsi helpotti kipua, myös auttoi tuottamaan surumielisen tason, joka kulkee ”Myrskyn” osien läpi. Yhtäältä runon kohde, Myrsky, suree kuollutta isoisäänsä, toisaalta

pelkää ”kiusaajaansa”, joka on ollut hänen isoäitinsä. Kun olin itse kirjoittamalla käsitellyt suruani, pystyin myös kirjoittamaan runosarjaan kipua kuulumattomuudesta, tietynlaisen rakkauden kaipuusta. Aihe konkretisoitui itsellenikin kuitenkin vasta runosarjaa editoidessa. ”Bussille [uima]hallilta kävellessä mietin Myrskyn yhden rivin muuttamista, jotain siitä, että ’he haluavat hänet, jota sinusta toivovat’” (työpäiväkirja 13.5.2025). ”Tuli Myrskyyn ideoita myrskysireenistä kahvipöydässä. Nokkelaa-pokkelaa. (Tässä juuri äsken mietin sitä sarjaa, ehdottoman rakkauden, hyväksyvän rakkauden kaipua siinä.)” (Työpäiväkirja 14.5.2025.)

Sosiaalipsykologian tutkija Nina Perger analysoi artikkelissaan ”Affective obligations and obliged affections: Non-binary youth and affective (re)orientations to family” teoksessa *Affective intimacies* (2022) slovenialaisten nuorten ei-binääristen kertomuksia perhesuhteistaan. Pergerin haastattelemat ei-binääriset kertovat tunteistaan perheiden hyväksymättömyyden edessä. Joitakin heistä on kehoitettu pysyttelemään kaapissa tai mukautumaan syntymässä määriteltyyn sukupuoleensa. Myös näissä tapauksissa cisheteroiden tuntema epämukavuus koetaan olevan lähtöisin transsukupuolisesta perheenjäsenestä, eikä transvihamielisyyttä nähdä itsessään uhkana perheen luottamukselle ja intiimiydelle. (Perger 2022, 163–166.) ”Myrskyssä” runojen kohde kokee, ettei hänen oma perheensä rakasta häntä, sillä hän ei mahdu tiettyihin normeihin. Silti Myrsky palaa aina sukulaistensa arvosteltavaksi. (*Syntylauluja* 48.) Olen kirjoittanut isoäidin tarkoituksella kontrastiseksi runosarjan kiusaajana. Isoäidin stereotypiaan kuuluu lämmin olemus ja rakkaus, mutta Myrskyn isoäiti ei pidä lapsenlapsestaan.

Pergerin artikkelissa ei-binäärinen Metka kertoo kokevansa syyllisyyttä, koska ei haluaisi olla missään yhteydessä perheeseensä, etenkin äitiinsä, joka ei ymmärrä eikä hyväksy lapsensa sukupuoli-identiteettiä (Perger 2022, 166). Myös ”Myrskyssä” tekstien päähenkilö kohtaa perheeltään velvollisuuksia täyttää cisheteronormit. Myrskyn elämän tragedia ei ole se, että hän on transsukupuolinen, vaan se, ettei hänen perheensä osaa suhtautua asiaan hyväksyvästi tai ymmärtävästi. Heteronormatiivisessa perheessä perheenjäsenen kvääriys voidaan kokea epäonneksi; kvääri subjekti nähdään automaattisesti alttiimpana onnettomalle elämälle, vaikka kyseinen perheenjäsen itse on onnellinen kvääriydessään (Ahmed 2010, 92–93). Kväärit subjektit nähdään syyllisinä siihen, että perheenjäsenillä on hankala olo heidän seurassaan. Tämä, vaikka esimerkiksi Myrskyn perheenjäsenet rikkovat sellaisia käyttäytymisnormeja, joita Myrskyn itsensä oletetaan täyttävän rangaistuksen uhallalla. Myrskyn onnellisuus omana itsenään on jotain, jota hänen pitäisi hävetä, sillä se ei mahdu hänen sukulaistensa onnellisuusnormeihin (Ahmed 2010, 106; 115).

Syntylaulujen kväärit runosarjat ja niiden hahmot peilaavat omaa identiteettiäni ja paikkaani yhteiskunnassa tuoden samalla esille myös yleisiä kokemuksia hetero- ja cisnormien ulkopuolella olemisesta. Koska minulle kvääriys ei ole mikään tragedia, olen kuvannut esimerkiksi ruumiillisuutta ja seksuaalisuutta itsensä hyväksymisen ja kväärin ilon kautta. Kääntöpuolena näille olen kirjoittanut cisheterosubjektien kokema epämukavuutta normeihin sopimattoman subjektin läsnäolosta. Normeja pakeneva subjekti saattaa joutua kohtaamaan läheistensä häpeän ja jopa inhon affekteja, joista häntä syyllistetään. Cisheterot läheiset saattavat ymmärtämättömyyttään myös häpäistä kvääriä ihmistä ”vääränlaisesta” onnesta. Tällaisista kvääreistä affekteista – niin euforiasta ja onnesta kuin häpeällistämistäkin – olen kirjoittanut *Syntylauluihin*.

4.2.2 Tekstin kanssa yhdessä kehkeytyminen

Kvääriin kirjoittamiseen kuuluu tekstien kanssa yhdessä kehkeytyminen. Olen muokannut ja kirjoittanut tekstejä oman identiteettini löytymisen prosessin aikana ja jälkeen, mutta myös tekstit ovat muovanneet minua. Kirjoittaminen onkin parhaimmillaan hyvin taianomainen prosessi, jossa teksti vaikuttaa kirjoittajaan yhtä lailla kuin kirjoittaja vaikuttaa tekstiin.

Holman Jones ja Adams kirjoittavat queer-identiteettien sidonnaisuudesta kielellisiin kategorioihin, joiden käyttöön liittyy usein valtaa. Kväärillä ihmisellä itsellään ei välttämättä isommassa kontekstissa ole valtaa siihen, miten hänet luetaan esimerkiksi tuntemattomien tai valtaapitävien taholta. Siinä, miten ihmiset lukevat toistensa identiteettejä, ei myöskään välttämättä ole mitään logiikkaa. Autoetnografia on kirjoittajien mukaan yksi väline, jolla identiteetin voi vallata takaisin itselleen, kirjoittamalla kvääristä identiteetistään käsin. (Holman Jones & Adams 2010, 207–209.) Olen itse miettinyt myös päiväkirjassani vuonna 2017 sitä, miten minut nähdään, mihin identiteettikategoriaan ihmiset haluavat minut laittaa (työpäiväkirja 26.2.2017).

Toisaalta tutkija Jamie Heckert pohtii artikkelissaan ”Intimacy with Strangers/Intimacy with Self: Queer Experiences of Social Research” Deleuzen ja Guattarin rihmastoteorian jalanjäljissä queeriä jonakin, joksi kehkeydytään, mutta jota ei ole saavutettu – jonakin anarkistisena (Heckert 2010, 42). Oma identiteettini on jatkuvaa kehkeytymistä, ja *Syntylaulujen* kanssa kehkeydyn jatkuvasti yhdessä tekstin kanssa. Vaikka ensimmäisiä *Syntylaulujen* runosarjoja kirjoittaessani en vielä ymmärtänyt kirjoittavani kväärejä lauluja, ovat runosarjat kirjoitusprosessin aikana muovautuneet sellaisiksi. Olin monella tavalla itse vielä kaapissa, vaikka toisaalta olen jo ”Maahiseen” kirjoittanut: ”tilaa joka suuntaan //

ikkunat ja ovet avoinna” (*Syntylauluja* 16). Tämä viittaa panseksuaalisuuteen: siihen, ettei sukupuolella ole väliä siinä, kenestä Maahinen viehättyy (Kangasvuo 2022, 52–57).

Sittemmin huomasin kirjoittaneeni ”Maahiseen” kokonaisvaltaisemminkin kvääriyttäni.

Kvääri ilo ja onni sekä elämässäni että *Syntylauluissa* liittyvät vahvasti normeista kieltäytymiseen. Olen kasvanut ympäristössä, jossa cisheteronormi oli ainoa oikea tapa elää, ja kohdannut ymmärtämättömyyttä, kun en ole halunnut tätä normia toteuttaa, vaan etsiä omanlaistani tapaa olla maailmassa. José Esteban Muñoz (2019, 135) mieltää kvääriyden kieltäytymiseksi esimerkiksi cisheteronormatiivisesta performanssista. Cisheteronormeista kieltäytyminen ja siitä kirjoittaminen ovat tapahtuneet limittäin: joskus on ollut helpompaa ensin kirjoittaa kvääriyden kapinallisuutta runoiksi ja sitten uskaltautua toteuttamaan sitä konkreettiseksi.

Kirjoitan, koska päässäni on kuvia, jotka haluan tallentaa tekstiksi. *Syntylaulujen* kohdalla kuvallisuuteen on liittynyt myös ruumiillisuutta. Tunteet eivät ole enää sanoja, ne ovat affekteja, ruumiillisia kokemuksia, joihin liittyy monia aistikokemuksia. Affektien kirjoittamisella runoiksi on ollut konkreettinen vaikutus kvääriyteeni: samalla, kun olen kirjoittanut autofiktiivistä, affektiivista runoutta, ovat tekstit kehkeytyessään tuoneet minusta esille uusia puolia. Olen kehkeytynyt kvääriksi yhdessä tekstien kanssa. Deleuzea ja Guattaria (1980/1987, 10) mukailen, olen muovannut tekstiä yhtä lailla kuin teksti on työstämiseni aikana muovannut minua, kuten ampiainen ja orkidea kehkeytyvät yhteistyön prosessissa.

Myös Emilia Karjula kirjoittaa väitöskirjassaan kirjoittamisen kyvystä muuttaa jotakin toiseksi. Karjulan informantit, kirjoitusryhmäläiset, kertovat niin fyysisen kuin henkisenkin kivun parantamisesta kirjoittamalla ja kirjoittamisen eräänlaisesta affektiivisesta taikapiiiristä. (Karjula 2020, 125–129.) Itselleni kivun ja pelon kirjoittaminen on paitsi auttanut pääsemään näistä affekteista yli, myös ollut olennainen osa kvääriksi kehkeytymistäni. Kirjoittamalla saattaa löytää mielestään jotain piilotettua tai pinnan alla odottelevaa. Kun kirjoittaa itseään, ei muita varten, ja lähestyy pelotta Bowienkin (1997) mainitsemaa syvempää, ei enää turvallista, aluetta, sillä on vaikutuksensa tekstin ohella myös kirjoittajaan. Vaikka kirjoitan säännöllisesti myös päiväkirjaa, ovat runot toisinaan toimineet eräänlaisena päiväkirjan jatkeena. Käsitellessäni affekteja ja tapahtumia kaunokirjoittamisen keinon astun maagiseen äkkisyvään, jossa saatan kehkeytyä myös ihmisenä joksikin, joka minusta pitikin aina tulla. *Syntylauluja* on runoteoksen käsikirjoituksen lisäksi myös tutkimusta, jossa runouden keinoin käsittelen erilaisia osasia identiteetistäni, ja miten ne kytkeytyvät toisiinsa.

4.2.3 Lempeä taiteellinen aktivismi

Kirjallisuudella on kyky tuottaa affekteja lukijassa, ja näiden affektien kautta sanoilla voi muuttaa maailmaa (Helle & Hollsten 2016, 14–15). Yleisestikin on jo Platonin ja Aristoteleen ajoista lähtien ajateltu kirjallisuuden kykenevän vaikuttamaan lukijan tai yleisön tunteisiin ja ajatuksiin (Isomaa 2016, 58; 60). Etenkin runouden affektiivisuus voi auttaa lukijaa ymmärtämään maailmaa (Kainulainen 2016, 133–134). Runous on minulle väline harjoittaa lempeää taiteellista aktivismia, vaikka ensisijaisesti pyrkimykseni onkin kirjoittaa tunnekokemuksia näkyviin. *Syntylaulujen* runosarjat eivät ole syntyneet aktivistisena runoutena tai tarpeena toteuttaa taiteellista aktivismia, mutta ne tuovat kvääriyden poliittisuuden esille pelkällä olemassaolollaan. Aina, kun kirjoitan runoissani kvääriydestä ja transsukupuolisuudesta, sen voi tulkita lempeäksi aktivismiksi. Didaktiivisuus ei ole itselleni luontaista runouden kielessä, mutta affektiivisuuden kautta saatan liikuttaa lukijassa jotakin. *Syntylauluissa* kirjoitan kvääriydestä, asioista, jotka ovat osa minua, mutta jotka minun on pitänyt piilottaa iso osa elämäni.

Markku Lehtimäki ja Lotta Luhtala tuovat esille runouden yhteiskunnallisen ja poliittisen merkityksen. Vaikka kirjoittajien mukaan yksittäinen runo harvoin osallistuu mielipidevaikuttamiseen, ja runouden painosmäärätkin ovat pieniä, voi runous toimia mielestäni lempeänä aktivismina. Runouden avulla voi tuoda esille, kuten Haukion runon tapauksessa, vaikkapa turkistarhauksen ongelmallisuutta, mutta myös sellaisia henkilökohtaisia asioita, jotka länsimaisessa yhteiskunnassa katsotaan poliittiseksi. (Lehtimäki & Luhtala 2020, 245.)

Runoni tuskin vaikuttavat suoraan kehenkään trans- tai homofobiseen lukijaan. Sen sijaan näen yhtenä implisiittisenä lukijana kväärin ihmisen läheisen, jolle voi olla vaikeaa täysin käsittää tai ymmärtää kväärien kokemuksia, vaikka hyväksyisikin kvääriyden. Tällaisille ihmisille runoni saattavat tarjota tarttumapintaa ja uusia ajatuksia. Runoistani toivottavasti välittyvä empatia ja samastuttavuus tuottavat lukijalle tunteita ja vaikuttavat sitä kautta (Lyytikäinen 2016, 43). Toisena implisiittisenä lukijana näen itseään etsivän lukijan, joka ehkä samastuu näihin pieniin tarinoihin, jotka olen runouden kielellä kirjoittanut.

Kirjallisuudentutkijat Aino-Kaisa Koistinen ja Sanna Karkulehto kirjoittavat artikkelissaan ”Kohti planetaarista tuntua – Feministis-posthumanistinen uudelleenkuviutus ja etiikka ihmisen jälkeen” tarpeesta kuvitella toisenlaista maailmaa ja runouden tehtävästä uudelleenkuviutuksessa. Runous voi tuottaa korjaavia kokemuksia esimerkiksi, kun sen avulla

sanallisesti rakentaa toisenlaisia todellisuuksia. (Karkulehto & Koistinen 2021, 62.) Muñozille (2019, 1–5) kvääri taas on tärkeä ideaali, joka on pidettävä mielessä, jos haluaa rakentaa tai edes kuvitella parempaa tulevaisuutta. *Syntylauluja* onkin osittain eräänlaisen utopian rakentamista, ihannemaailman, jossa kvääriys on onnellista ja iloista. Yhteiskunta on palaamassa yhä nopeammin sellaiseen aikaan, josta sukupuolentutkija Lee Edelman kirjoittaa teoksessaan *No Future* (2004). Edelman esittelee teoksessaan viattoman Lapsen figuurin, johon tänäkin päivänä konservatiivisissa ja antigender-piireissä vedotaan, kun seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia halutaan rajoittaa. Tämä Lapsi edustaa ihannelasta, jota yhteiskunnan tulisi suojella esimerkiksi homoseksuaalisuudelta tai transsukupuolisuudelta. Lapsen varjolla voi oikeuttaa esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintää. (Edelman 2004, 2–3.) Lapsi on kuitenkin tärkeä figuuri vain, kun se *ei ole* sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön kuuluva lapsi. Kväärit lapset on kiireesti ”eheyttävä” takaisin tiukkoihin yhteiskuntanormeihin sopiviksi.

Sukupuolentutkija Judith Butler kritisoi jo vuonna 1990 teoksessaan *Hankala sukupuoli* binääristä sukupuolijakoa oli kyse sitten biologisesta tai sosiaalisesta sukupuolesta (Butler 1990/2006, 54–55). Yhteiskunnan normistoon on koodattu sukupuolibinääriin lisäksi niin sanottu pakollinen heteroseksuaalisuus, joka tarkoittaa heteroseksuaalisuuden pitämistä normina, ihanteena ja itsestäänselvyytenä (Ahmed 2004/2018, 189). Itse olen elänyt tiukan sukupuolibinääriin ja heteronormin alla lapsuuteni ja nuoruuteni samaistuen välillä poikiin, välillä tyttöihin, sillä silloisessa käsityksessäni ne olivat ainoat vaihtoehdot sukupuoliksi. Sanat kvääriydelleni olen löytänyt vasta aikuisena, vaikka kokemukset ja affektit ovat olleet minussa läsnä lapsesta asti: sukupuolieuforia ja -dysforia, viehäytys ihmisiin sukupuolesta riippumatta ja tietynlainen kalvava kuulumattomuuden tunne.

Näyttelijä Miiko Toiviainen kirjoittaa *Kepeä elämäni* -monologistaan Lotta Kähkösen ja Tuula Juvosen toimittamassa teoksessa *Toivoa, vimmaa ja vastarintaa* (2025, 117), että hänen päämääränään näyttelijäksi opiskellessa oli ”hyväksyä se osa itsestäni, jota minua on koko ikäni opetettu häpeämään”. *Syntylauluissa* olen runoja kirjoittaessani ja työstäessäni käsitellyt kväärejä puolia itsestäni ja pyrkinyt itseni radikaaliin hyväksymiseen ja itsemyötätuntoon, vaikka teoksen hahmot eivät millään lailla ole ongelmattomia tai täydellisiä. Tuon runoissa esiin itsekkin niitä puolia itsestäni, joita minua on opetettu häpeämään cisheteronormatiivisessa kasvuympäristössä ja yhteiskunnassa. Kuten Toiviainen jatkaa: ”[o]len aina ollut trans, eikä siinä omasta näkökulmastani ole mitään ihmeellistä” (emt. 119). Transihmisyyteen liittyvät

ongelmat olen päättänyt niputtaa siihen mistä ne yleisesti kumpuavat: miten transsukupuolisia kohdataan ja millaisia affekteja se voi aiheuttaa.

Syntylauluissa olen keskittynyt lempeään aktivismiin, kväärin rakkauden ja euforian kuvaamiseen. Olen kirjoittanut tarinoista tarkoituksellisestikin kväärejä. Nämä kväärit tunteet ovat kuitenkin minusta lähtöisin, ja tapahtumat ovat minun kokemuksiani ja kuvitelmaani kvääristä utopiasta. Juuri tässä ajassa, jossa elämme, äärioikeiston vallan ja konservatiivisten arvojen nousun ajassa, tarvitaan kvääriä utopiaa ja uudelleenkuittelua. Tarvitaan kaunokirjallisuutta, joka normalisoi kvääriä rakkautta ja ruumiillisuutta.

4.3 Kirjoittamisen affektit

Taide voi tuottaa affekteja sen kokijassa, mutta myös syntyäkseen taide tarvitsee affekteja ja emootioita. *Syntylauluja* kirjoittaessani olen saanut tutkailla itseäni vaikuttaneita affekteja elämällä elämäni ja reflektoida menneisyyttäni. Eräässä käsikirjoituksesta saamassani palautteessa *Syntylauluja* luonnehdittiin rakkausrunojen kvääriksi uudelleenkirjoittamiseksi, mitä olen pyrkinyt vahvistamaan käsikirjoitusta työstäessäni (työpäiväkirja 5.11.2024). Tässä alaluvussa käsittelem affekteja, jotka liittyvät konkreettisesti *Syntylaulujen* runosarjojen kirjoittamiseen. Käyn läpi kirjoittamiseen liittyviä affekteja kuten häpeää ja kipua, joita olen kirjoittamalla hoivannut vähemmäksi. Keskityn pääosin runojen syntyyn: analysoin, millaisista affekteista runot ovat saaneet alkunsa. Kirjoittamiseen liittyy myös esteitä, joiden ylittämisen keinoja pohdin yhden kappaleen verran.

4.3.1 Kivuliaita rakkauslauluja liminaaltilasta

LTL:n käsikirjoituksen valmistumisen liminaaltila toimi hedelmällisenä alustana uusille runoille. Toisaalta olin myös siirtynyt yhdenlaisesta liminaaltilasta torjunnan kautta kivuliaaseen sydänsurun tilaan. Häpeä oli yksi päällimmäisistä sydänsurun affekteista kirjoittaessani *Syntylaulujen* ensimmäisiä runosarjoja. Häpeä toisen edessä vaatii emotionaalista sidettä tuohon toiseen. Rakastumisen päätyminen torjuntaan tuottaa häpeää, sillä rakkauden kohteen edessä haluaisi olla ihanneversio itsestään, rakastettu, eikä torjuttava subjekti. Häpeä tuntuu ruumiissa kipuna ja kiinnittyy suruun, itseinhon ja pettymykseen tuottaen kokemuksen siitä, että sielu murenee kappaleiksi. (Ahmed 2004/2018, 136–141.) Tästä affektikimpusta kirjoitin luonnoksia ja henkilökohtaista tajunnanvirtaa alkuvuodesta 2017. Kirjoitin aiheesta, jonka tunsin liiankin hyvin: kuinka jäädään ihmissuhteissa toiselle – tai kolmannelle, tai viimeiselle – sijalle.

11.3.2017 olen kirjoittanut ensimmäisen luonnoksen ”Raunista”, jonka kirjoittamista pohdiskelen työpäiväkirjassani:

Hyvä teksti, sen tunnistaa siitä, millä vimmallalla se syntyi. Millä voimalla se pitää otteessaan.

Julma teksti. En olis halunnut kirjoittaa sitä. En olisi halunnut asioiden menevän niin. Vaikka Rauni en ole minä, se loppuu tavalla, josta voi tulkita monenlaista. Ja paljon omaani olen Rauniin laittanut toki.

Raunin tapaisia tahdon seuraavaan kokoelmaan. Sellaista kerrontaa, tarinoita, jotka kasvavat myyteiksi.

(Työpäiväkirja 12.3.2017)

Alkuperäisen ”Raunin” loppu on monitulkintainen mutta lohduton: Rauni katoaa metsään, koska ei enää jaksa kantaa häpeän ja surun painolastia yllään. ”Rauni” ei lopulta löytänyt sellaisenaan paikkaansa *Syntylauluissa*, mutta otin runosarjasta ajatuksen meren laajuuden kauhistuttavuudesta ja kirjoitin sen pohjalta ”Nevan”. Työpäiväkirjamerkintä tuo esille kirjoittamisen affektiivisuuden. Vimmallalla mielen syvyyksistä tekstiksi puskeva runous voi olla huikean hieno kokemus, mutta saattaa tuottaa myös kipua. Joskus inspiraationkin vallassa kirjoittaminen voi olla kipuilevaa ja epävarmaa: vaikka runouteni oli kuin huomaamatta kehittynyt *Syntylauluihin*, koin epävarmuutta aiheista ja henkilökohtaisuudesta.

Liminaalitulassa kirjoittaminen voi olla yhtä aikaa mukavuustilassa kirjoittamista kuin Kuuselankin kuvailemaa epämuukavuustilassa kirjoittamista (Kuusela 2020, 59–60).

Vaikka ”Rauni” jäi sellaisenaan ulos käsikirjoituksesta, se näytti tietä sille, millaisia runoja *Syntylauluihin* alkoi syntyä. Häpeä, sankaruus, rohkeus ja myytit jalostuivat lopulta kvääriyden pyhyiden ja euforian teemoiksi. 19.3. syntyneen ”Tuulikki”-runosarjan osalta olen pohtinut päiväkirjassa, että runosarjan muusana osittain ollut ihminen vain ehkä ”pitää kirjoittaa [- -] ulos – jos ei elämästäni niin haaveistani? – tällä tavalla” (työpäiväkirja 21.3.2017). Muistan ”Tuulikin” alkuvaiheisiin liittyvän kivun; kirjoitin runoihin luopumisen tunteita ja pilvistä alas putoamista. ”Tuulikki” on satua kuvitteellisesta ihmissuhteesta ja sen päättymisestä, mutta olen kirjoittanut siihen omia ristiriitaisia tunteitani siitä, kun tahtoo toiselle pelkkää hyvää ja vapautta elää kuten haluaa, mutta toisaalta suree menetettyä suhteen mahdollisuutta.

Syntylauluja on monitasoinen kväärien rakkausrunojen kokoelma. Käsikirjoituksessa on obsessiivista yksipuolista rakkautta, rakkautta tiettyihin paikkoihin, ruumiillista rakkautta seksin ja BDSM:n muodossa, itsensä rakastamista ja ystävien välistä rakkautta. On kaipuuta ja halua kokea vastarakkautta, ja on nostalgista muistelua menneistä rakkauksista. Monessa

runosarjassa on kväärejä nautintoja, jotka Ahmedin mukaan ”antavat ruumiiden koskettaa tavoilla, joita pakollisen heteroseksuaalisuuden käsikirjoitukset ovat estäneet”. ”Iriksessä” kväärit nautinnot ovat läsnä, kun runon puhuja viettää Iriksen kanssa taianomaisen rakkauden ja ilon täyttämän päivän ja yön:

puiden suojissa syleilet pitkään, tallennut lihasmuistiini
emme tarvitse toisiltamme mitään, tahdon seurata sinua

sukeltaa kanssasi vihreään hämärään

olet sateenkaarikiveä
taitat valon sopivaksi, annat minun häikäistyä sinusta
kuikka huutaa nimeään meidän ei tarvitse
(*Syntylauluja* 33)

Puhuja soutaa Iriksen kanssa saareen, jossa he istuvat koko yön kertomassa toisilleen tarinoita nuotion äärellä. Hän tulee kuitenkin lopulta torjutuksi: ”sukellat veneen keulasta järveen, palaat lumpeenkukkasi luo” (*Syntylauluja* 35). Runoissa puhuja vertaa itseään vaatimattomaan ulpukkaan, kun Iriksen oikea rakastettu on upea lumpeenkukka.

Jo aiemmin käsittelemäni ”Nyyrikki” syntyi myös rakkauden kaipuusta ja siihen liittyvistä affekteista. Runosarjan alussa Nyyrikki tyytyy tilanteeseen, jossa on, vaikka kaipaisi emotionaalisempaa yhteyttä. Toisessa runossa muistellaan Nyyrikin elämään vaikuttaneita kohtaamisia, ehkä ihastuksia. Kuudes runo on manifestointi Nyyrikin toiveiden kumppanista tai jopa useammasta. Seitsemännessä runossa ollaan euforisessa tilassa, joka jää kuitenkin auki Nyyrikin seistessä yksin Uhrimäellä. Nyyrikki on löytänyt ja hyväksynyt kvääriytensä. Runossa joku ”kertoo sinulle miten paljon pitää hirviönruumiistasi / silittää ääriviivojasi, koskettaa sillä tavalla, että olet turvassa” (*Syntylauluja* 91), mutta olen jättänyt auki, onko se manifestoinnin jatkumoa vai jo lopputulosta. Vaikka ”Nyyrikissä” käsitellään pelkoa ja häpeääkin, siitä erottuu silti kiitollisuus ja euforia, onnellisuus omassa kehossa olemisesta.

Rakkauteen kiinnittyä häpeän lisäksi kipu, joka ei ole pelkästään ruumiillista vahingoittumista vastaava tunne, vaan monimutkainen kimppu erilaisia kokemuksia, aistimuksia ja tunteita. Kipuun ei välttämättä tarvita fyysistä, konkreettista kivun tuottajaa. (Ahmed 2004/2018, 40.) ”Iriksessä” on läsnä sydänsurun kipu: ”joka kerta päästän lämmöstäsi irti vastahankaisin jäsenenin” (*Syntylaululuja* 36). Iris on edelleen osa puhujan elämää, mutta rooli on toverillinen. Irikseltä saatu halaus, lämpö, ei pysy puhujan iholla, jota viilentyvän syksyn kylmyys, talvi ja kevät pistelevät. Kivun kontingenssiin, satunnaisuuteen, sanana liittyy ”’kontakti’, kosketus (latinaksi: *contingere, com, kanssa; tangere; koskea*)”. Kaikki kontakti toisten ihmisten

kanssa ei ole rakastavaa, ja että kiintymykseen saattaa liittyä myös kipua. Jos kohtaaminen toisen ihmisen kanssa tuntuu kivuliaalta, saattaa sen tulkita niin, että toinen satuttaa. (Ahmed 2004/2018, 40–41.) *Syntylauluissa* rakkauden kohteet eivät välttämättä tarkoituksella tuota kipua, vaan kyse on vääristä tulkinnoista ja kommunikaation hankaluudesta. Torjutuksi tullut ihminen tietysti kokee, että on tullut satutetuksi, koska hänen tunteensa torjutaan.

Torjutuksi tulemisen aiheuttama kipu, joka korostuu rakkauden kohteen läsnä ollessa, on ollut affektikimppu, joka on saanut minut kirjoittamaan. Tuohon kimppuun kiinnittyy niin häpeää, surua kuin yksipuolista rakkauttakin. Kirjoittaminen on ollut kivuliastakin: [i]lmeisesti nämä tekstit edelleen nostaa kipua pintaan” (työpäiväkirja 26.6.2017), olen kommentoinut esimerkiksi ”Maahisen” kirjoittamista. Toukokuussa olen kirjoittanut myöhemmin ”Valpuriksi” uudelleen nimettyä runosarjaa kuvaillen kirjoittamisen olleen kivuliasta (työpäiväkirja 10.5.2017). Heinäkuussa olen kuvaillut ”Iriksen” kirjoittamisen olleen ”kipeää ja vaikeaa ja hiukan pelottavaakin” (työpäiväkirja 23.7.2017).

Monessa *Syntylaulujen* runosarjassa rakkaus johtaa yksin jäämiseen tai niissä surraan omaa yksinäisyyttä. Runoissa ollaan liminaalitulassa, epävarmoina siitä, miten vastapuoli suhtautuu romanttisiin tunteisiin. Ahmedin ajatus pelon tulevaisuudellisuudesta näyttäytyy ”Valpurissa”, jossa ollaan edellä mainitsemani kaltaisessa liminaalitulassa: ”toisinaan rikon itsestäni sirpaleita jo etukäteen / kokoan käsiini surua ennen aikojaan” (*Syntylauluja* 12). Olen kirjoittanut runon täyteen pelkoa, epävarmuutta ja ahdistusta. Pelko kohdistuu mahdolliseen torjuntaan; Valpuri ei todennäköisesti tiedä runojen puhujan tunteista, ja puhuja satuttaa itseään jo etukäteen kuvittelemalla torjunnan, lopun haaveilulle. Menettämisen pelko ja torjunnan tuottama kipu vuorottelevat käsikirjoituksessa. Yksipuolisen rakastumisen ja siitä seuranneen torjumisen aiheuttama häpeä mainitaan ”Maahisen” viimeisessä runossa:

jäät nojaamaan pilvilinnojesi seinämiin
odotat toiveiden täyttyvän, ojennat multaisen kämmenen

mutta lahjasi eivät riitä

ihmeitä tapahtuu vain toisille
ei hän eksy metsänpeittoon kanssasi, varjoihin
kuva kerrallaan vähennät häntä

toistelet virheitäsi ääneen ettei häpeä unohtuisi
(*Syntylauluja* 20)

Kuten Ahmed kirjoittaa esimerkiksi Sartrea ja Donald L. Nathansonin lainaten, häpeässä ei ole kyse vain siitä, että on *tehnyt* jotain väärää, vaan siinä on kyse kokemuksesta, että *on* jollain lailla vääränlainen ihminen (Ahmed 2004/2018, 138–139). ”Maahisessa” on kipua ja häpeää: ymmärrystä, että on perustavalla tavalla erilainen kuin toiset. Runon Maahinen kokee enemmän yhteenkuuluvuutta maahisten kuin ihmisten kanssa. Hän alentaa itsensä rakkautensa kohteen edessä. Tämä johtaa viimeisessä runossa mainittuun häpeään: olisihan se pitänyt tietää, että ”ihmeitä tapahtuu vain toisille” (*Syntylauluja* 20).

Syntylauluja on syntynyt tarpeesta saattaa sydänsurun affekteja tekstiksi, kirjoittaa tunteita pois ihon alta, kipua pienemmäksi. Nämä affektit, etenkin häpeä, ovat tahmaisuudellaan keränneet ympärilleen myös niin muita affekteja kuin muistoja hylkäämisestä ja torjunnasta elämäni varrelta. Toisaalta *Syntylauluihin* kiinnittyy myös monimuotoisesti erilaisia rakkauden muotoja. Yhdessä häpeän, kivun ja rakkauden affektit muodostavat kväärien rakkauslaulujen kokoelman.

4.3.2 Kustannusprosessin epäonnistumisen vaikutus *Syntylauluihin*

Vuosikymmenen vaihtumisen aikaan koin surua ja katkeruutta siitä, että LTL jäi julkaisematta. Minun oli vaikea suhtautua ajatukseen siitä, että LTL ei koskaan valmistuisi teokseksi ja pidin haaveesta pitkään kiinni. Kustannusprosessin epäonnistumisella on ollut vaikutuksensa myös *Syntylaulujen* kirjoittamiseen. Olen miettinyt tyylivalintojani ja kieltäni, niiden sopivuutta 2020-luvun runouden kentälle. Toisaalta olen ottanut LTL:n hylkäyskirjeiden harvoista palautteista itselleni sopivat ja pyrkinyt refleктоimaan niitä. Esimerkiksi Paikallisen Pienkustantamon hylkäyskirjeessä kuvailtua LTL:n runojen ”mytologiaan ripustautumista” olen käyttänyt hyväkseni *Syntylauluissa* ja yhdistellyt teoksessa henkilökohtaisiin ja poliittisiin aiheisiin vielä monipuolisemmin mytologiaa. Samassa hylkäyskirjeessä todettiin, että luontokuvauksissa olisi hyvä olla jotain uutta, joten olen pyrkinyt uudistamaan kuvauksiani säilyttäen silti oman ääneni.

Kustannusprosessin epäonnistuminen ei aiheuttanut kuitenkaan pelkästään negatiivisiksi miellettyjä affekteja. Saatuaani LTL:lle kustannussopimuksen olen pohtinut päiväkirjassani nimenmuutosta. En koskaan pitänyt kalmonimestäni, ja mietin nimen vaihtamista pitkin aikuisikäni, mutta vasta, kun ymmärsin olevani ei-binäärinen, tuli nimen vaihtaminen oikeasti ajankohtaiseksi. Joulukuussa 2017 en kuitenkaan vielä ollut aivan selvillä sukupuoli-identiteetistäni. Päiväkirjassani olen 4.12. ja 12.12.2017 pohtinut nimidysforiaa, ja sitä, mikä olisi oikea nimeni, mikäli päättäisin vaihtaa nimen LTL:n julkaisun alla. Vuodenvaihteessa

olen jo kokenut vaikeita tunteita todennäköisen nimenvaihdon edessä (työpäiväkirja 31.12.2017). Kustannusprosessin epäonnistuttua tunsin helpotusta siitä, että minulla oli nyt tilaa pohtia nimenmuutostani. Vuonna 2019 vihdoinkin vaihdoin koko nimeni – ja 2025 toisen ja kolmannen nimen uudelleen – ja olen ollut iloinen siitä, ettei esikoisteostani julkaistu kalmonimelläni.

Ristiriitaisella tavalla helpottavaa on ollut myös lukea Kustantajan julkaisemia teoksia vuosikymmenen vaihteen molemmilta puolilta. Teoksista huomaa kustannustoimittamisen jääneen puolitehen tai kokonaan pois. Lukemani teokset eivät ole mielestäni kovin hyvää kirjallisuutta, eikä niitä ole esimerkiksi oikoluettu tarpeeksi tarkkaan.

LTL:n kohtalosta ja siihen liittyvästä häpeästä ja luopumisesta huolimatta minulla on ollut aina uskoa siihen, että *Syntylauluja* tulee vielä valmistumaan. Luotan omaan runouteeni ja prosessiini: ”[o]n olo, että on hyvää runoutta”, olen kirjoittanut päiväkirjaani toukokuussa 2025 *Syntylauluihin* viitaten (Työpäiväkirja 18.5.2025). Tällainen ”tekstin hyvyyden tunne”, kuten Anne Mölsä (2026) oman työpäiväkirjansa tunnesanoista kirjoittaa, on osa tavoitteelliseen kirjoittamiseen liittyvää affektiivisuutta. Toivoni on Ahmedinkin (2010, 192) esittelemää odotusta siitä, että *Syntylaulujen* kanssa käy vielä hyvin, sillä uskon siihen, mitä kirjoitan.

LTL:n käsikirjoituksesta on ollut konkreettistakin hyötyä *Syntylaulujen* työstämisessä. Päätettyäni luopua LTL:stä minulla on ollut mahdollisuus hyödyntää LTL:n sisältämiä ajatuksia ja kokonaisia runosarjoja. ”Käreitär” siirtyi ensin lähes sellaisenaan *Syntylauluihin*: poistin siitä vain kaksi viimeistä säettä, joissa runon puhuja miettii riittämistään. *Syntylaulujen* editoinnin aikana olen myös editoinut ”Käreitärtä” huomattavan paljon, muokannut koukeroisimpia säkeitä suoremiksi. Lisäksi olen hyödyntänyt LTL:n käsikirjoitusta myös muuten. Yksi lempisäkeistäni LTL:ssä oli ”Auringonkehrä”-runosarjan ensimmäisestä runosta löytyvä ”tänään olen aurinkokettu, syntylaulaja”. Se on itselleni henkilökohtainen kuvaus tunteesta, kun kaikki on oikein ja hyvin. Se löysi toukokuussa 2025 paikkansa *Syntylaulujen* viimeisen runosarjan, ”Nyyrikin”, viimeisen runon alusta (työpäiväkirja 3.5.2025):

valonsäteet maalaavat seinillesi sateenkaaria
 tänään olet aurinkokettu, syntylaulaja
 metsänjumalan kvääri lapsi
 (*Syntylauluja* 91)

Käydessäni kevättalvella 2026 läpi runotiedostojani avasin elokuussa 2022 muokatun version LTL:stä. Tuosta versiosta löytyi lähes kokonaan uusiksi kirjoitettu runosarja, jonka muokkaamisesta minulla ei ollut muistikuvia. Se oli alun perin karhun emuulle omistettu ”Hongotar”-runosarja, jonka päälle olin kirjoittanut vahvasti transteemaista luonnostelua. Otin runosarjan jälleen käsittelyyn ja siirsin sen eräänlaisen työstämisen liminaalitilan kautta *Syntylauluihin*. Tämä runosarja sai nimekseen ”Miehenmieli”, ja se on yhtä lailla karhun lyylittelyä – lahjomista ja kehumista – kuin transidentiteetin löytämisen pelkoa ja euforiaa.

Karri Kokko kirjoittaa runouden syntymisestä Huotarisen ja Hytösen toimittamassa teoksessa *Poetiikka II*. Essessään ”Silläkin riskillä” Kokko huomauttaa, että ”[t]oisinaan [runouden] prosessi on hyvin hidas ja muistuttaa jäätikköjen ketteryyttä”. Välillä tuntuu, että mikään ei edisty, vaikka prosessi saattaa olla käynnissä aivoissa koko ajan. ”Tämä aiheuttaa epävarmuutta, jonka sietäminen on runoilijan kohtalo mutta myös ammattitaitoa.” (Kokko 2009, 61.)

Lähde tästä laulamaan -käsikirjoitus ja sen kohtalo ovat vaikuttaneet *Syntylaulujen* syntyyn ja valmistumiseen tuottamalla liminaalituloja ja toimimalla varastona, josta olen voinut ottaa uutta tekstiä uuteen käsikirjoitukseen. Toisaalta LTL:n kohtalo ja sen saamat palautteet ovat vaikuttaneet siihen, millaiseksi *Syntylauluja* on muovautunut. LTL:n kohtalo ei kuitenkaan ole vähentänyt uskoani *Syntylauluihin*. Nyt, keväällä 2026, kun viimeistelen *Syntylauluja*, huomaan, että kaikki siihen liittynyt hiljaisuus ja näennäinen tekstittömyys on ollut tarpeellinen osa käsikirjoituksen synnyssä. Osa kirjoittamisen tauoista on selvästi ollut tarkoitettu siihen, että elän sitä elämää, josta sitten kirjoitan.

4.3.3 Kirjoittamisen esteet ja miten niitä ylitetään

Vaikka *Syntylaulujen* ensimmäiset runosarjat syntyivätkin vimmalla, vuosituhannen vaihteen lähestyessä niiden kirjoittaminen kävi aina vain vaikeammaksi. Tammikuussa 18.1.2019 olen kirjoittanut: ”niin vaikeaa luoda uutta” (työpäiväkirja 18.1.2019). Tammikuuhun 2019 mennessä olin kirjoittanut viisi runosarjaa, jotka pyörivät samojen teemojen ympärillä. Kuntouttavassa työtoiminnassa vuonna 2019 minulla oli muutamana päivänä viikossa aikaa kirjoittamiselle, ja vaikka samaan aikaan editoin novellia kesällä julkaistavaan antologiaan, sivuprojektiksi kaivoin *Iskusävelmiä*-työnimen saaneen nipun virtuaalisesta pöytälaatikosta esiin ja yhdistin runosarjat yhdeksi tiedostoksi (työpäiväkirja 17.1.2019). Vaikka jo seuraavana päivänä olen päiväkirjassani puhunut tästä tiedostosta nimellä *Syntylauluja*, ja vaikka ”[p]ää oli kuitenkin niin syvällä Iskusävelmissä/Syntylauluissa” (työpäiväkirja

18.1.2019), että oli vaikea keskittyä editoimaan antologianovellia, ei Syntylaulujen jatkosta ole jäänyt paljoakaan merkkejä tiedostoihin tai päiväkirjoihin. Olen luonnostellut muutaman runosarjan vuosina 2019–2022, mutta käsikirjoituksen jatkaminen oli hankalaa.

Joskus kirjoittaminen vaatii prokrastinaatiota. Seuraava työpäiväkirjamerkintä kiteyttää itselleni ominaisen luovan tilan ylläpitämiseen vaaditun tekemisen rönsyily:

Tänään oli ajatuksena vääntää Hämärän tahdit [novelli] mahdollisimman valmiiksi.

Joten kävin lenkillä, luin puoli päivää Saarikoskea ja varmaan yli tunnin mietin nimimerkkejä [Pirkanmaan kirjoituskilpailuun].

(Työpäiväkirja 25.2.2017)

Valtaosa *Syntylaulujen* runoista on syntynyt valtavan inspiraation vallassa, mutta se on vaatinut paljon erilaista tausta- ja sivutyöskentelyä, luovaa lorvimista ja haahuilua. Luovuus vaatii sitkeyttä (kts. esim. Sinervo 2007, 167; Katajavuori 2007, 94; Konkka 2007, 113). Joskus tekstille on annettava aikaa kehkeytyä mielessä. Toisinaan jopa inspiroivakin aihe saattaa turhauttaa, jos se on hankala siirtää mielen jatkuvasti päällä olevista televisiokanavista tekstiksi. Haasjoen mukaan turhautumisen voi ajatella olevan inspiraation seuralainen:

Ajattelen turhautumista monimutkaisena ja ristiriitaisena tunnetilana, johon sisältyy sekä pyrkimyksiä että tuntemusta pyrkimysten tukahtumisesta, sekä apeaa lannistuneisuutta että uhmakasta ärtymystä. Turhautuminen kohdistuu sekä ympäristöön että itsen, sillä useimmiten lannistavat rajoitukset tuntuvat sekä sisäisiltä että ulkoisilta. Se on esimerkki maailmassa olemisesta, jossa ristiriitaisuus on erityisen ilmeistä. (Haasjoki 2007, 63)

Turhautunut tila on myös eräänlainen liminaaltila, jossa teksti yhtä aikaa pakenee ja on olemassa. Haasjoki jatkaa: ”Turhautuminen on epämiellyttävää mutta samalla se piirtää pyrkimykset ja mahdollisuudet näkyviin ja luo tilan, jossa häilyvyys on läsnä” (emt). Esimerkiksi ”Lempo” aiheutti parin vuoden ajan tällaista turhautumista, sillä kaoottisen seksin ja tulen jumalan ylistäminen tai synty ei vain millään halunnut asettua tekstiksi. Reitti tästä tilasta eteenpäin oli löytää runossa toistuvaksi yksityiskohdaksi tulen syntyruno, jota suoraan lainaan jokaisessa ”Lemmon” runossa.

Kirjoitan karkeasti jaoteltuna kahdenlaisia tekstejä: inspiraatio- ja perspiraatiotekstejä. Inspiraatiotekstit syntyvät kuin itsestään, ovat *vimmaisia* tekstejä. Inspiraatiotekstien kirjoittaminen on hyvin palkitsevaa; tuntuu, että muu maailma unohtuu, eikä mikään estä kirkasta, lähes valmiin oloista tekstiä syntymästä. Perspiraatiotekstit syntyvät hitaasti ja vaivalloisesti, vaikka idea olisi hyvä ja lopputulos timanttinen. Nimensä mukaisesti

perspiraatiotekstit vaativat hikoilua, sitä että istuu alas ja kirjoittaa, vaikka ei haluaisi, tai vaikka tuntuu, että ei osaisi. Joskus inspiraatioteksti jää sormiharjoitukseksi, joskus hylkään vaivalla kirjoitetun tekstin, sillä siitä ei lopulta tulekaan valmista. ”Tuulikki” on hyvä esimerkki inspiraatiotekstistä: olen kirjoittanut sen valmiiksi hyvin nopeasti suuren inspiraation vallassa, ja siihen on myöhemmin tarvinnut tehdä vain pieniä muutoksia. Jo aiemmin mainitsin ”Lemmon”, perspiraatiotekstin, jota olen työstänyt jo muutaman vuoden, eikä se tunnu vielääkään valmiilta.

Kirjoittamisen edessä voi olla esteitä kuten työ, opiskelu, ihmissuhdehaasteet, uupumus tai hyperfiksaatiot muuhun kuin kirjoittamiseen. *Syntylauluja* lojui vuodet 2020–2024 melko pitkälti pöytälaatikossa koskemattomana. Koronapandemia, yliopisto-opintojen aloitus ja myös LTL:n kohtalo lamaannuttivat ja veivät pois runouden parista. Onnistuin silloin tällöin löytämään mieleni perukoilta jonkin ajatuksen tai lauseen, joskus jopa kokonaisen runosäkeistön. Tällaisia palasia keräsin varastotiedostoihin, joissa luonnostelen runojani. Esseessään ”Silläkin riskillä” runoilija Karri Kokko (2009, 57) kertoo löytäneensä takaisin runouden pariin vastaavanlaisella tekstin keräämisellä. Itselleni vaivihkaisten lauseiden keräily ei ollut vielä itsessään ”järisyttävä ja vapauttava kokemus”, kuten Kokko kirjoittaa, eikä minulla ollut mahdollisuutta tehdä sitä päivittäin. Jaan kuitenkin Kokon ajatuksen siitä, että on hyvä käydä tekstin lähteillä säännöllisesti, jotta kirjoittaminen pysyy mielessä. (Emt.) Järisyttävä kokemus oli vuonna 2025, kun varastotiedostoja läpi lukiessani löysin ”Nyyrikkiin” säkeet kyykäärmeen kantamisesta unessa, maailman särinästä ja muutoksen keskellä olemisesta (*Syntylauluja* 87).

Vilja-Tuulia Huotarinen pohdiskelee *Poetiikkaa II* -teoksen esseessään kuljeskelun ja halun tärkeyttä runouden kirjoittamisessa:

Työskentely on pitkäjänteistä ja sen intensiivisyys vaihtelee. Siihen kuuluu lukemista, kävelemistä, haaveilemista, oppimista. Kuljen halun perässä enkä noudata päivittäisen kirjoittamisen liuskamääräpakkoa. Halu elää runojen kanssa on tarpeeksi. (Huotarinen 2009, 91)

Huotarinen mainitsee mielestäni erittäin tärkeän kirjoittamiseen liittyvän asian: haaveilemisen, joka on ajatustyön maagisin osuus. Vuonna 2017 harrastin luovaa lorvailua: makoilin sängyssä kuunnellen musiikkia vaimealla äänenvoimakkuudella, antaen ajatusten virrata ja rönsyillä. Saatoin vaikka torakahtaa, tai sitten ajatusten virta pakotti minut kirjoittamaan. Kimmo Svinhufvud esittelee teoksessaan *Kokonaisvaltainen kirjoittaminen* (2016) erilaisia metodeja ja harjoituksia kirjoittamisen tueksi sekä käy läpi, mitä

kirjoittaminen ylipäänsä on. Niin kirjoittamiskäsityksien listasta kuin kirjoittamisen ongelmien apukeinoistakin tuntuu kuitenkin täysin puuttuvan ajatustyö. ”Kokonaisvaltaisen” kirjoittamisen opas ohjaa, kannustaa ja suostuttelee jokapäiväiseen kirjoittamiseen, vaikka sitten kalenterin ja ajastimen kanssa, penkkiin liimautuen (kts. Svinhufvud 2016, 29–53; 130–155). On toki tärkeää madaltaa kirjoittamaan ryhtymisen kynnyksiä, mutta itselleni tärkein työkalu uuden, etenkin runojen, luomisessa on ajatustyö ja sanojen siirtely kivien lailla päässä. Vapaa kirjoittaminen ja säkeiden keräily tulee vasta hyvänä kakkosena.

Omat metodini päästä takaisin kirjoittamisen äärelle muistuttavat sekä Kokon että Huotarisen metodeja. Keräilen ajatuksia ja lauseita varastoon, Wikipedia-artikkeleita selaimen välilehtiin ja merkintöjä inspiroivaan tietokirjallisuuteen. Kuljeskelen muinaisten loitsurunojen maaperällä, mutta kulutan myös modernimpaa kulttuuria katselemalla elokuvia, käymällä teatterissa, kuuntelemassa elävää musiikkia ja lukemalla kirjoja. Vuonna 2024 taivuvin vihdoinkin siihen, että puhelimen muistiinpanosovellus voisi olla yksi varasto runoajatuksille: ”Olen alkanut käyttää puhelimen muistiinpanosovellusta tällaisiin hetkiin, kun ei satu olemaan kynää ja paperia mukana, ja täytyy myöntää, että on ihan kätevää” (työpäiväkirja 11.12.2024). Lisäksi liike saattaa joskus auttaa siirtelemään isompia siirtolohkareita aivoissa kirjoittamisen tieltä. Vuosina 2016–2020 kävelin Suolijärven metsäpoluilla ajattelemassa, nykyään ratkon runojeni ongelmia uima-altaassa:

Sain tänään uima-altaassa niin hyviä ajatuksia yhteen jos toiseenkin runosarjaan, että oli pakko heti pukuhuoneen kaapille päästyä istua penkille kirjaamaan ne päästä pois ennen kuin unohdan. (Työpäiväkirja 11.12.2024)

Uimassa tänään iltapäivällä tuli taas ratkottua ja pähkäiltyä runoja. (Runojen ratkominen kuulostaa hyvältä editointitermiltä. Ratkon niiden pulmia: mistä lisää särmää, mistä lihaa luiden päälle, sopiiko tämän ilmaisun tilalle paremmin joku toinen...) (Työpäiväkirja 15.5.2025)

Olen prosessikirjoittaja: runojenkin kanssa on monesti helpompi työskennellä, kun minulla on jo jotain tekstiä olemassa. Runojen ratkominen on yhtä aikaa herkkää ja raakaa: se on aina vain toimivamman ilmaisun löytämistä. Yleensä editointi sujuu sellaisinakin päivinä, kun kirjoittaminen on hankalaa: ”Ei ole sanoja tänään. Paitsi Nyyrikkiin kirjoitin pehmeiden maisemien kaipuusta pirunpeltojen ja ruman joen keskellä” (Työpäiväkirja 18.8.2025). Runon syntyminen vaatii herkkyyttä kohdata villi, ihmiseen tottumaton eläin. ”Runoeläimet ovat oikukkaita ja herkkiä otuksia”, Vilja-Tuulia Huotarinen kirjoittaa (Huotarinen 2009, 87). Runosarjan editointi taas on raaempaa käsityötä: kuin etsisi patsasta marmorin sisältä, kun

muovaa säkeitä ja ilmaisuja kohti valmista. On myös paljon helpompi edetä, kun tekstimassa on jo jonkinlaisessa muodossa kuin silloin, kun se on vasta idean asteella.

Vaikka yleensä kirjoittamiseni konkreettisesti tapahtuu varsin yksin, olen toisinaan saanut apua kirjoittamisen esteiden ylittämiseen yhdessä toisten kanssa kirjoittamisesta. ”Lempo” syntyi runosarjaksi heinäkuussa 2024 luvussa 2 kuvailemani Bore-laivan kirjoitusretriitin aikana. Kolmen ihmisen minikokoisessa kirjoitusretriitissämme oli sopiva rakenne ja tarpeeksi pitkät kirjoitusajat. Olin odottanut päivää innoissani, ja tehnyt suunnitelmia siitä, mitä kirjoittaisin. Kenties myös arkisesta poikkeava ympäristö auttoi tekstin tuottamisessa. Ensimmäisen kirjoituspyrähdyksen aikana kirjoitin harjoituksen vuoksi, päästäkseni kirjoittamisen rytmiin, minkä jälkeen tekstiä olikin helppo tuottaa. Osan kirjoituspäivästä kirjoitin ”Raunin” päälle sommittelemani ”Nevaa” eheämmäksi, ja päivän loputtua minulla olikin tiedosto, jossa oli jo kokonainen runosarja. ”Nevan” editoinnin jälkeen syntyi ”Lempo”. Teksti oli edelleen kituliasta, eikä se vielä soinut, mutta tuolloin oivaltamani tulen syntyrunon avulla ”Lempo” löysi liekkinsä.

On hyödyllistä, että kirjoittamisen rinnalla on samanaikaisesti käynnissä jokin muu projektiluontoinen asia, joka eroaa täysin kirjoittamisesta, mutta saattaa antaa inspiraatiota. Syksyllä 2025 aloitin projektin, jossa katselen läpi erilaisia kauhuelokuvia, useamman viikossa. Elokuvan äärelle päivällisen ja neuleen kanssa asettuminen illalla vastaa töistä kotiin saapumista ja töiden jättämistä yöksi työpaikalle. Vaikka kirjoittaessa minulle on tärkeää haahuilla luovasti, olen kuitenkin hyötynyt päivärytmistä, joka rakentuu vuorokauteni luovimman ajan ympärille. Mitä kauemmas runoudesta kirjoittamani teksti menee, sitä enemmän tarvitsen rakennetta päivään, ja vapaa-ajan aikatauluttaminen on vähintään yhtä tärkeää kuin kirjoitusajan aikatauluttaminen.

Runoja kirjoittaessa kuitenkin haahuilu ja rönsyily on sallittua ja jopa pakollista. Kirjoittamisen esteiden ylittämiseen tarvitaan paljon muuta kuin kurinalaista kirjoittamista. Omaan kokonaisvaltaiseen kirjoittamiseeni kuuluu luova lorvailu ja jopa prokrastinaatio, uusien asioiden oppiminen, lukeminen ja kehon liikuttaminen. Myös jokin kädentaitoharrastus – olkoon se sitten ruuanlaitto tai käsityöt – jossa kädenjäljen näkee konkreettisesti hyvin nopeasti, on hyödyllinen vastapaino kirjoittamiselle.

5 Lopuksi

Tässä pro gradu -tutkielmassani olen pyrkinyt analysoimaan ja tutkimaan kirjoittamiseen liittyviä affekteja, liminaalisuuksia ja rihmastoja kahden runokokoelman käsikirjoituksen eri vaiheiden kautta. Aineistonani ovat olleet työpäiväkirjamerkinnot, sosiaalisen median julkaisut, sähköpostit sekä käsikirjoitustiedostot ja niihin liittyvät luonnos- ja varastotiedostot. Olen tutkinut *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoituksen epäonnistunutta kustannusprosessia ja toisaalta *Syntylauluja*-käsikirjoituksen syntyvaiheita ja näihin liittyviä affekteja. Tavoitteenani on ollut avata näiden tapahtumien rihmastoa.

Liminaaliset tilat ja affektit ovat osa kirjoittamisen rihmastoa, johon kuuluu myös tekstin syntyä, tekstistä luopumista, luovaa kuljeskelua ja kirjoittajayhteisöllisyyttä.

Kirjoittajayhteisöllisyys muodostaa oman rihmastonsa, jolla on kyky muuttaa muotoa, hajota ja uudistua tukien kirjoittajaa työn eri vaiheissa. Myös laajempi kirjoittamiseen liittyvä rihmasto muuntuu ja uudistuu kirjoittajan ja tekstin tilanteen mukaan. Nämä rihmastojen toimijat, uudistumiset ja kytkeytymiset tulevat aineistoni analysoinnin kautta näkyviksi.

Kirjoittajayhteisöllisyys on tärkeässä osassa kirjoittamisessa, etenkin julkaisuun tähtäävässä. Erilaiset lukijat, palauteryhmät ja myös kirjoittajakoulutukset parhaimmillaan auttavat kirjoittajaa kehittymään ja löytämään oman äänensä. Kirjoittajan kannalta vääränlaiset kirjoittajayhteisöt tai lukijat – esimerkiksi proosan kirjoittamiseen keskittyvät ryhmät runoilijalle – saattavat kuitenkin hidastaa kirjoittajan kehitystä. Myös ystävien ja muiden läheisten tuki on tärkeää etenkin siinä vaiheessa, kun jokin vaihe kirjoitusprosessissa epäonnistuu. Omassa tapauksessani sekä kirjoittavien että muiden ystävien tuki kustannusprosessin mutkistuessa oli tärkeää, ja sen vuoksi kirjoittajayhteisöni rihmastoon kuuluu olennaisesti myös muita kuin kanssakirjoittajia. Toisten kirjoittajien läsnäolo elämässä taas on auttanut minua ylittämään kirjoittamisen esteitä.

Käsikirjoituksen tarjoaminen kustantajille, vastausten odottaminen ja kustannuspäätöksen saaminen tuottavat monenlaisia, ristiriitaisiakin affekteja. Vastausten odottamiseen kytkeytyy toivon lisäksi myös monitahoista pelkoa, joka voi liittyä niin siihen, ettei käsikirjoituksesta kiinnostu kukaan, kuin siihenkin, että teos julkaistaan ja omat, toisinaan henkilökohtaisetkin runot päätyvät julkisiksi. Kustannuspäätöksen saamiseen saattaa liittyä onnen ja ilon lisäksi myös epävarmuutta ja pelkoa, mikäli kustannusprosessi ei sujukaan vaivattomasti, tai, kuten *Lähde tästä laulamaan* -käsikirjoituksen osalta, epäonnistuu kokonaan.

Kun kustannusprosessi mutkistuu ja lopulta epäonnistuu, päällimmäinen affekti pelon rinnalla on häpeä. Odotellessani Kustantajalta vastauksia sähköposteihin ja kommentteja käsikirjoitukseen ja odotuksen venyessä kuukausiksi en pelkästään kokenut epämääräistä syyllisyyttä jostain, jota mahdollisesti olin itse tehnyt väärin. Koin selkeää häpeää ajatellen, että *itse* olen jollain lailla vääränlainen. Häpeä ei kytkeytynyt pelkästään Kustantajaan, vaan koin teoksen ilmestymättömyydestä epäonnistumisen häpeää muiden kirjoittajien ja kirjailijoiden edessä.

Käsikirjoituksen valmistumisen ja kustantajille tarjoamisen yhteydessä syntyy kirjoittajalle liminaalitila, joka voi hyvässä tapauksessa tuottaa vapauttavan ja luovan tilan kirjoittaa uutta. Omaan liminaalitilaani liittyi myös sydänsurun affekteja, joita aloin purkaa teksteiksi, joista syntyi uutta runoutta. Sydänsuruun liittyvät kivun ja häpeän affektit itsessään voivat toimia lähteenä kirjoittamiselle, mutta ison kirjoitusprojektin valmistumisen suoma liminaalitila oli itselläni isossa osassa seuraavan runoteoskäsikirjoituksen rakenteen ja teemojen löytämisessä. *Syntylauluja* oli paitsi tärkeä projekti vuoden 2017 affektien purkamisen kannalta, myös täytti tekstityhjiön.

Torjunnan ja hylkäämisen kokemuksista on syntynyt kväärejä rakkauslauluja, joista *Syntylauluja*-käsikirjoitus rakentuu. Kokonaisvaltaisen inspiraation tuloksena syntyneet runot ovat olleet työkaluja oman äänen löytämisen lisäksi myös seksuaalisen ja sukupuoli-identiteettini tutkimiseen. Olen kehkeytynyt kvääriksi yhdessä kirjoittamieni runojen kanssa kirjoittamalla rehellisesti itsestäni, mutta myös kuvittelemalla parempaa tulevaisuutta, kvääriä utopiaa. *Syntylaulujen* affektiivisuus ja paremman tulevaisuuden kuvittelu runouden kielen avulla tekevät runosarjoista myös lempeää taiteellista queer-aktivismia.

Myös kustannussopimuksen purkamiseen liittyvät affektit ovat moniulotteisia ja välillä ristiriitaisiakin. Pelko, häpeä ja suru koskivat tietysti menetettyä julkaisumahdollisuutta. Toisaalta sopimuksen purkamiseen liittyi helpotusta siitä, että enää ei tarvitse odottaa, jatkuisiko prosessi. Lisäksi olen kokenut helpotusta sukupuoli-identiteettini kannalta olennaisen nimenmuutoksen vuoksi: koska *Lähde tästä laulamaan* ei ilmestynyt, sain vielä hetken aikaa pohtia omaa nimeäni.

Lähteet

Aineisto

Palo, Asa 2017–2025: työpäiväkirja. Otteita henkilökohtaisista päiväkirjoista 1.1.2017–20.3.2018; 1.1.–19.1.2019; 27.10.2024–31.12.2025. Tekijän hallussa.

LTL = Palo, Asa 2017: *Lähde tästä laulamaan*. Runoteoksen käsikirjoitus. Tekijän hallussa.
Syntylauluja = Palo, Asa 2026: *Syntylauluja. Iskelmiä*. Runoteoksen käsikirjoitus. Tekijän hallussa.

Kirjailijaliiton juristi 12.6.2018: Kirjailijaliiton juristin sähköpostiviesti Asa Palolle. Tekijän hallussa.

Palo, Asa 17.6.2028. Asa Palon sähköpostiviesti Kustantajalle. Tekijän hallussa.

Palo, Asa 5.9.2018: Asa Palon sähköpostiviesti Kustantajalle. Tekijän hallussa.

Tutkimuskirjallisuus

ADAMS, TONY E. & HOLMAN JONES, STACY 2010: Autoethnography is a Queer Method. Teoksessa Nash, C. J. & Browne, K. (toim.): *Queer Methods and Methodologies. Intersecting Queer Theories and Social Science Research*. Lontoo: Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/oa-edit/10.4324/9781315603223/queer-methods-methodologies-catherine-nash-kath-browne> [haettu 20.3.2026]

AHMED, SARA 2004/2018: *Tunteiden kulttuuripolitiikka*. Suom. Elina Halttunen-Riikonen. Tampere: Niin & Näin/Eurooppalaisen filosofian seura ry

AHMED, SARA 2010: *The Promise of Happiness*. NC: Duke University Press.

ARMINEN, ELINA, LOGRÉN, ANNA & SEVÄNEN, ERKKI 2020: Johdanto: kirjallisen elämän muodonmuutos. Teoksessa Arminen, Logrén & Sevänen (toim.): *Kirjallinen elämä markkinaperustaisessa yhteiskunnassa*. Tampere: Vastapaino.

BUTLER, JUDITH 1990/2006: *Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous*. Suom. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus.

DELEUZE, GILLES & GUATTARI, FELIX 1980/1987: *A Thousand Plateaus. Capitalism and schizophrenia*. Engl. Brian Massumi. Minneapolis/London: University of Minnesota Press.

EDELMAN, LEE 2004: *No Future. Queer Theory and the Death Drive*. Durham, NC: Duke University Press.

EILOLA, JARI & MOILANEN, LAURA-KRISTIINA 2013: Ajan ja paikan muovaamat yhteisöt. Teoksessa Eilola, J. & Moilanen, L-K. (toim.): *Yhteisöllisyyden perintö. Tutkimuksia yhteisöistä eri vuosisadoilla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

FÜRST, HENRIK 2016: Handling Rejection as Failure: Aspiring Writers Getting the Rejection Slip. *Valuation Studies*. 4.

GOTTELIER, LENA 2014: Matkalla kohti lukijaa. Palautteen merkitys kirjoitusprosessille. Teoksessa Karjula, E. (toim.): *Kirjoittamisen taide ja taito*. Helsinki: Atena.

HALLILA, MIKA 2026: Autoetnografia kirjallisuudentutkimuksen menetelmänä. Kuvitteellinen kohtaaminen *Peten* kanssa. Teoksessa Ovaska, H.; Harinen, K.; Kinnunen, E.; Lahtinen, T.; Löytty, O. & Suomalainen, R. (toim.): *Empiirinen kirjallisuuden ja lukemisen tutkimus. Menetelmiä ja käytäntöjä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://oa.finlit.fi/books/e/10.21435/tl.304> [haettu 12.3.2026]

HARVA, UNO 2019/1948: *Suomalaisten muinaisusko*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- HECKERT, JAMIE 2010: Intimacy with Strangers/Intimacy with Self: Queer Experiences of Social Research. Teoksessa Nash, C. J. & Browne, K. (toim.): *Queer Methods and Methodologies. Intersecting Queer Theories and Social Science Research*. Lontoo: Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/oa-edit/10.4324/9781315603223/queer-methods-methodologies-catherine-nash-kath-browne> [haettu 20.3.2026]
- HELLE, ANNA & HOLLSTEN, ANNA 2016: Tunnetko kirjallisuutta? Johdatus suomalaisen kirjallisuuden tutkimukseen tunteiden ja tuntemusten näkökulmasta. Teoksessa Helle, A & Hollsten, A (toim.): *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- HOLMAN JONES, STACY, ADAMS, TONY E. & ELLIS, CAROLYN 2016: Introduction: coming to know autoethnography as more than a method. Julkaisussa Holman Jones, S., Adams, T. E. & Ellis, C. (toim.): *Handbook of autoethnography*. New York: Routledge.
- HÄMÄLÄINEN, NIINA & KARHU, HANNA 2019: Elias Lönnrot, Otto Manninen ja tekstin tuottamisen prosessit. Teoksessa Hämäläinen, N., Karhu, H. & Vuorikuru, S. (toim.): *Satuperinteestä nykyrunoon. Suullisen perinteen ja kirjallisuuden yhteyksiä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- ISOMAA, SAIJA 2016: Tunteet ja kirjallisuudenlajit. Lajien emotionaalisesta vaikuttavuudesta. Teoksessa Helle, A & Hollsten, A (toim.): *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KAINULAINEN, SIRU 2016: Lukemisen tuntutiloja. Harry Salmenniemen, Vilja-Tuulia Huotarisen ja Saila Susiluodon runojen vastaanotosta. Teoksessa Helle, A & Hollsten, A (toim.): *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KARKULEHTO, SANNA & KOISTINEN, ANNA-KAISA (2021): Kohti planetaarista tuntua – Feministis-posthumanistinen uudelleenkuviutus ja etiikka ihmisen jälkeen. *Niin & näin* 1/21. <https://netn.fi/artikkelit/kohti-planetaarista-tuntua-feministis-posthumanistinen-uudelleenkuviutus-ja-etiikka/> [haettu 24.10.2025]
- KANGASVUO, JENNY 2022: *Bi- ja panseksuaalisuus*. Helsinki: SKS Kirjat.
- KOHO, SATU 2016: Syyllisyyttä, pelkoa ja häpeää vaiennetussa kehossa. Tunteiden tiloja Pauliina Rauhalan romaanissa *Taivaslaulu*. Teoksessa Helle, A & Hollsten, A (toim.): *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- KOIVISTO, PÄIVI 2023: Varjosta parrasvaloihin: Onko kustannustoimittaja uhka tekijyydelle? *AVAIN - Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti*, 20(1), 66–83. <https://doi.org/10.30665/av.127380>. [haettu 28.9.2024]
- KOKKO, LAURA 2024: Volter Kilven sivullisuus. Kilven sosiaaliset verkostot arkistoaineistojen valossa. Teoksessa Kivilaakso, K., Karhu, H. & Parente-Čapková, V. (toim.): *Tutkimuspolkuja yksityisarkistoihin. Aineistot historian, kulttuurin ja kirjallisuuden tutkimuksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://oa.finlit.fi/books/e/10.21435/skst.1495> [haettu 21.11.2025]
- KUUSELA, SARI 2020: Siirtymätilassa. Autoetnografinen tutkimus kirjoittajan matkasta proosan pariin. *Scriptum* 1/20. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_68658 [haettu 22.9.2024]
- LEHIKONEN, TIINA 2011: Runon puheena ja runon puhujat. ”En jaksa nauramatta katsoa sinua”. Teoksessa Kainulainen, S., Kesonen, K. & Lummaa, K. (toim.): *Lentävä hevonen. Välineitä runoanalyysiin*. Tampere: Vastapaino.
- LEHTIMÄKI, MARKKU & LUHTALA, LOTTA 2020: Runouden muuttuvat ympäristöt. Jenni Haukion ”Suojele, älä tuhoa”, kriittinen eläintutkimus ja turkistarhausdiskurssin

- politiikka. Teoksessa Arminen, Logrén & Sevänen (toim.): *Kirjallinen elämä markkinaperustaisessa yhteiskunnassa*. Tampere: Vastapaino.
- LEVOLA, KARI 2014: Kohti kirjallista kenttää. Teoksessa Karjula, E. (toim.): *Kirjoittamisen taide ja taito*. Helsinki: Atena.
- LYYTIKÄINEN, PIRJO 2016: Tunnevaikutuksia eli miten kirjallisuus liikuttaa lukijaa. Johdatusta tunteiden kognitiivisen poetiikan tutkimiseen. Teoksessa Helle, A & Hollsten, A (toim.): *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- LÖYTTY, OLLI 2024: Referentiaalisuuden reunaehdot eli Collianderien elämäkerturit luottamussopimusta solmimassa. *Niin&Näin* 4/24.
<https://netn.fi/artikkelit/referentiaalisuuden-reunaehdot-eli-collianderien-elamakerturit-luottamussopimusta-solmimassa/> [haettu 3.3.2026]
- MAKKONEN, TEIJO 2004: Ideasta kirjaksi. Teoksessa Teijo Makkonen (toim.): *Kustannustoimittajan kirja*. Tampere: Vastapaino.
- MALMIO, KRISTIINA 2025: Suomenruotsalaisten kirjailijoiden kirjoittajakoulutukset tapana tuottaa tietoa vaikuttamisesta ja kirjoittamisesta. Teoksessa Arminen, E., Kauranen, R., Lehtimäki, M., Määttä, H-L. & Piippo, L. (toim.): *Romaanin tieto. Kirja ja kirjailija tiedon tuottajina*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
<https://oa.finlit.fi/books/e/10.21435/skst.1501> [haettu 12.11.2025]
- MUÑOZ, JOSÉ ESTEBAN 2019/2009: *Cruising Utopia. The Then and There of Queer Futurity*. (10th Anniversary Edition). New York: New York University Press.
- MÖLSÄ, ANNE 2026 (tulossa): ”Päällimmäisenä kasassa”. *Kulttuurintutkimus* 2/2026
- OJA, OUTI 2013: Runo nousee lamasta. Teoksesta Hallila, M., Hosiaislouma, Y., Karkulehto, S., Kirstinä, L. & Ojajärvi, J. (toim.): *Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, poetiikkaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- PERGER, NINA 2022: Affective obligations and obliged affections: Non-binary youth and affective (re)orientations to family. Teoksessa Kolehmainen, M., Lahti, A. & Lahad, K. (toim.): *Affective intimacies*. Manchester University Press.
<https://directory.doabooks.org/handle/20.500.12854/84735> [10.12.2025]
- PULKKINEN, RISTO 2014: *Suomalainen kansanusko. Samaaneista saunatonttuihin*. Helsinki: Gaudeamus.
- SIKALA, ANNA-LEENA 2012: *Itämerensuomalainen mytologia*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SIRKKILÄ, HANNU 2022: Autoetnografia. Teoksessa Fingerroos, O., Kajander, K. & Lappi, T-R (toim.): *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SVINHUFVUD, KIMMO 2016: *Kokonaisvaltainen kirjoittaminen*. Uudistettu ja täydennetty laitos. Helsinki: Art House.
- THE GENDER AND SEXUALITY CAMPUS CENTER sine anno: *Trans Community Terms. Glossary*. Michican State University.
<https://gscs.msu.edu/education/glossary.html#trans> [haettu 23.4.2026]
- TIETEEN TERMIPANKKI 8.11.2025: *Uskontotiede:liminaali*.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Uskontotiede:liminaali>
- TUOMINEN, TAIJA 2013: Diplomikirjailijoita vai sanataiteilijoita? Teoksesta Hallila, M., Hosiaislouma, Y., Karkulehto, S., Kirstinä, L. & Ojajärvi, J. (toim.): *Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, poetiikkaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- TURNER, VICTOR 1969/2007: *Rituaali. Rakente ja communitas*. Suom. Maarit Forde. Helsinki: Suomen Antropologinen Seura Summa.
- UOTINEN, JOHANNA 2021: Autoetnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehukset/autoetnografia/> [haettu 12.2.2026].

UOTINEN, JOHANNA 2010: Kokemuksia autoetnografiasta. Teoksessa *Vaeltavat metodit*, toim. Pöysä, J., Järviluoma, H. & Vakimo, S. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

VAINIO, KALLE 2014: Palaudu vertaispalautteesta. Teoksessa Karjula, E. (toim.): *Kirjoittamisen taide ja taito*. Helsinki: Atena.

Opinnäytetyöt

JÄRVINEN, JUHA 2010: *Suomenkielinen runous verkossa. Runouden digitaalinen ulottuvuus*. Opinnäytetyö. Digitaalinen viestintä. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/10787> [haettu 27.4.2026].

KARJULA, EMILIA 2020: *Sommitellut muusat. Rituaali ja leikki luovan kirjoittamisen prosesseissa ja kirjoittajaryhmän toimissa*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_73468 [haettu 24.10.2025]

LINDEMAN, MERI 2025: *Sateenkaari-ihmisten kielenkäyttö. Kansanlingvistinen aineisto ikkunana identiteettiin, performatiivisuuteen ja normatiivisuuteen*. Väitöskirja, suomen kieli. Turku: Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/items/6a97c86f-5c03-4773-9240-67c1f269a2bd> [haettu 18.10.2025]

MÖLSÄ, ANNE 2012: *Rihmasto, vaihtoehtoisuus ja valta. Pienilevikkiset kirjallisuuslehdet suomalaisessa kirjallisuusmaailmassa*. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/83908> [haettu 27.4.2026]

Esseet ja poetiikat

HAANPÄÄ, HARRI 2004: 33 väitettä kustantamisesta. Teoksessa Teijo Makkonen (toim.): *Kustannustoimittajan kirja*. Tampere: Vastapaino.

HAASJOKI, PAULIINA 2007: Miten ihmeellisyyttä kuunnellaan ja miten se kehystetään. Teoksessa Hytönen, V. & Sutinen, V.-J. (toim.): *Poetiikkaa – seitsemän esseetä runouskäsityksistä*. Turku: Savukeidas.

HEIKKONEN, OLLI 2014: Neljäs poetiikka. Teoksessa Hytönen, V. (toim.): *Poetiikkaa III*. Turku/Tampere/Tallinna: Savukeidas.

HUOTARINEN, VILJA-TUULIA 2009: Eläinten kanssa. Teoksessa Huotarinen, V.-T & Hytönen, Ville (toim.): *Poetiikkaa II. Runouskäsitysten toistoa*. Turku: Savukeidas.

HYTÖNEN, VILLE 2014: Runon etujoukot, erotiikka ja valhe. Teoksessa Hytönen, V. (toim.): *Poetiikkaa III*. Turku/Tampere/Tallinna: Savukeidas.

KATAJAVUORI, RIINA 2007: Minä, rahat ja nakit. Teoksessa Levola, K. (toim.): *Kirjailijan työmaat*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

KEKKONEN, HELMI 2025: *Näin minä sen kirjoitin*. Helsinki: Kosmos.

KINNUNEN, TAPANI 2007: OLEN KUNINGAS, KUNNES TOISIN TODISTETAAN. Teoksessa Hytönen, V. & Sutinen, V.-J. (toim.): *Poetiikkaa – seitsemän esseetä runouskäsityksistä*. Turku: Savukeidas.

KOKKO, KARRI 2009: Silläkin riskillä. Teoksessa Huotarinen, V.-T & Hytönen, Ville (toim.): *Poetiikkaa II. Runouskäsitysten toistoa*. Turku: Savukeidas.

KONKKA, ANITA 2007: Alitajunnan sihteeri. Teoksessa Levola, K. (toim.): *Kirjailijan työmaat*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

MÖRÖ, MARI 2007: Ketjussa. Teoksessa Levola, K. (toim.): *Kirjailijan työmaat*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

ROPPONEN, MARKKU 2007: Kirjailijan työstä. Teoksessa Levola, K. (toim.): *Kirjailijan työmaat*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- SINERVO, HELENA 2007: Kirjailijaelämää murrosten keskellä. Teoksessa Levola, K. (toim.): *Kirjailijan työmaat*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- STENBERG, EIRA 2007: Toivon ja uskalluksen siivet. Teoksessa Levola, K. (toim.): *Kirjailijan työmaat*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- TOIVIAINEN, MIIKO 2025: Teatteria ja transaktivismia – miten oppia rakastamaan omia arpiansa? Teoksessa Alasuutari, V., Kähkönen, L. & Juvonen, T.: *Toivoa, vimmaa ja vastarintaa. Kirjoituksia queer- ja transaktivismista*. Helsinki: Gaudeamus.
- VARIS, TUULA-LIINA 2007: Yksin ja yhdessä, syrjässä ja seassa. Teoksessa Levola, K. (toim.): *Kirjailijan työmaat*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Lehtiartikkelit ja blogit

- HENRIKSSON, SAARA 12.9.2017: Pienkustantamisen hyvät, pahat ja rumat. *Margaret Pennyn muistikirja*. <https://margaretpenny.blogspot.com/2017/09/pienkustantamisen-hyvat-pahat-ja-rumat.html> [haettu 12.2.2026].
- HONGISTO, SANNA-KAISA 29.8.2017: Rahalla kynnyksen yli. *Nuori Voima*. <https://nuorivoima.fi/lue/juttu/rahalla-kynnyksen-yli> [haettu 11.2.2026].
- POUTIAINEN, PETRI 30.1.2024: Jotain, joka tuntuu kodilta. *Nuori Voima*. <https://nuorivoima.fi/lue/essee/jotain-joka-tuntuu-kodilta> [haettu 27.4.2026].
- TUPPURAINEN, TIINA 17.11.2025: Kun kustantamo ei vastaa. *Kirjailija-lehti*. <https://kirjailijalehti.fi/asiatekstit/kun-kustantamo-ei-vastaa/> [haettu 20.2.2026]

Runous, laulutekstit ja muut lähteet

- BOWIE, DAVID 1997: haastatteluotteita dokumentista Michael Apted: *Inspirations*. https://www.youtube.com/watch?v=pDmb_aR_OnY [haettu 13.3.2026]
- CHAPMAN, GRAHAM & CLEESE, JOHN 1969: Dead Parrot Sketch. TV-sarjasta *Monty Python's Flying Circus*. Kausi 1, jakso 8. BBC. http://montypython.50webs.com/scripts/Series_1/53.htm [haettu 19.4.2026]
- KETTUNEN, EDU 1997: ”Kadonnut lennolla”. Albumilta *Elävien maassa*. Sonet Records.
- LEHTOLA, LYDIA 2021: ”Vuosisadan sydänsuru”. Albumilta Lyyti: *Toiveet ja helyt*. Jyväskylä: Luova Records.
- LEHTOLA, LYDIA 2020a: ”Ei pahalla”. Albumilta Lyyti: *Meitä ei ole kutsuttu*. Jyväskylä: Luova Records.
- LEHTOLA, LYDIA 2020b: ”Purppurakauppias”. Albumilta Lyyti: *Meitä ei ole kutsuttu*. Jyväskylä: Luova Records.
- PELTONIEMI, SARI 1987: ”Pikkuveli”. Singleltä *Pikkuveli*. Helsinki: Megamania.
- SAPFO 2022: *Iltatähti, häälaulu*. Suom. Pentti Saarikoski. Helsinki: Kulttuuriosuuskunta Partuuna.
- VILJANEN, TANELI 2025: *Glitterneste*. Helsinki: Osuuskunta Poesia.
- WATERHOUSE, JOHN WILLIAMS 1893: *A Naiad/Hylas with a Nymph*. Maalaus. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:John_William_Waterhouse_-_A_Naiad_or_Hylas_with_a_Nymph,_1893.jpg [haettu 23.3.2026].